

ORTAÖĞRETİM

9. SINIF

MÜZİK

ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI

Yazarlar

Ali ÖZER
Esin Ayşen ÇAŞKA
Esmâ ABAT
Gülen ÇİMEK
İlker ERMİŞ
Mikail DEDEGİL
Oylum DİL BİTİR
Suat ŞAHİN
Şule Nurdan CAF
Tülin TEMEL KARATAŞ

DEVLET KİTAPLARI
BURSA, 2025

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

HAZIRLAYANLAR

Editör

Prof. Dr. Emel Funda TÜRKMEN

Dil Uzmanı

Dr. Kevser AKIN
Birsen ESBALAT

Görsel Tasarımcı

Özge KORKMAZ

Çoklu Ortam Tasarımcısı

Gülşah USBAY
Selim ÇELİK
Suna BAYDUR

Program Geliştirme Uzmanı

Esra YAVUZ
Selen ADALI BAKIOĞLU
Talip AYDEMİR

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı

Buket KOLCU
Hülya ERDUL

Rehberlik Uzmanı

Merve ÇETİN

ISBN 978-975-11-9393-3

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 20.11.2025 tarih ve 146670302 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiştir. Kurulca bu kitabın kabul edilmiş olması ders kitabından yayınevi ve yazarın/yazarların sorumluluğunu kaldırmaz.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

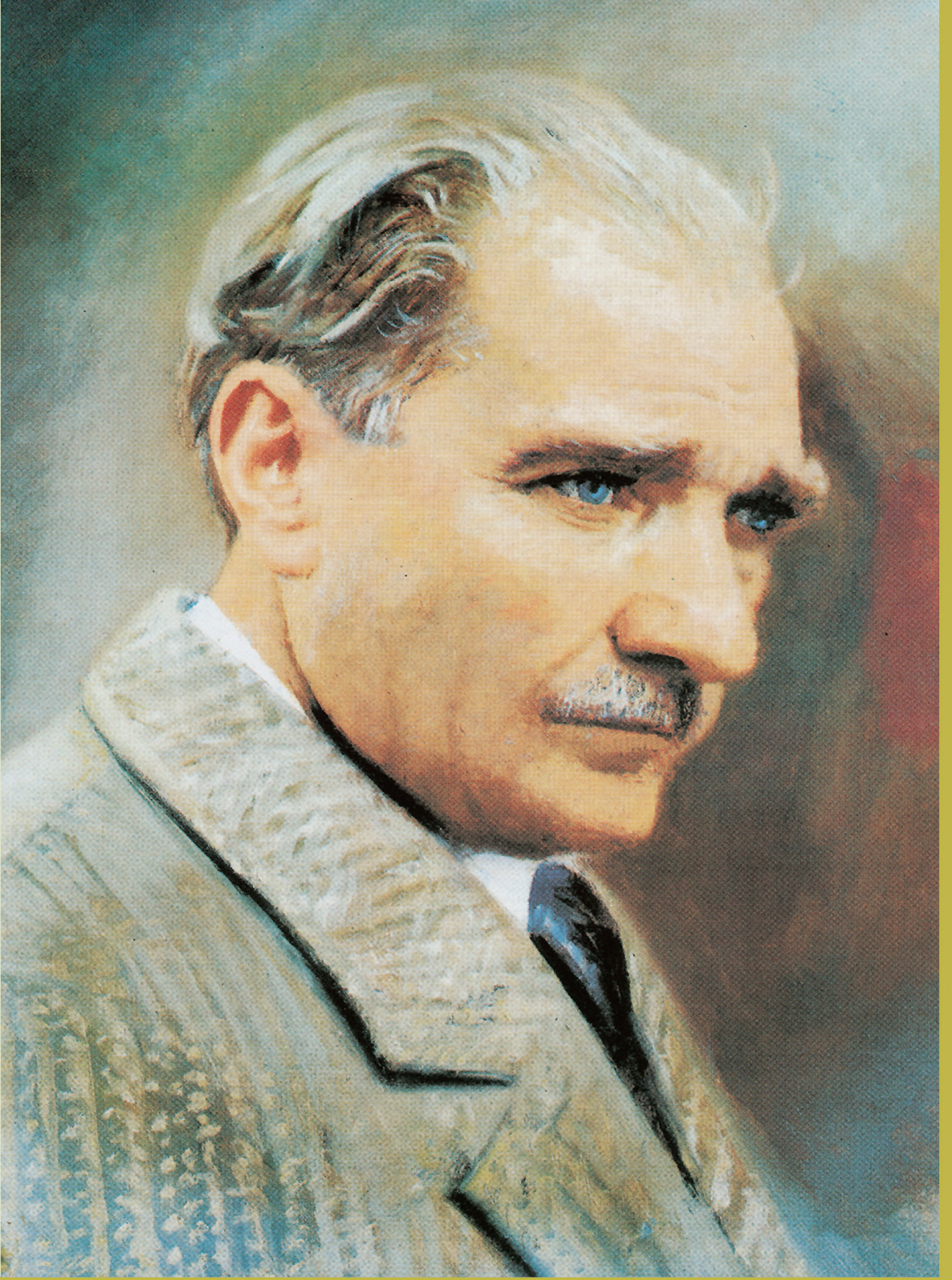
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İSTİKLÂL MARŞI (*)

Söz: Mehmet Âkif ERSOY
Müzik: Osman Zeki ÜNGÖR

Moderato

mf

(1) Kork - ma sön - mez bu şa - fak - lar - da yü - zen — al san -
(2) Çat - ma kur - ban o - la - yım çeh - re - ni ey naz - lı hi -

cak Sön-me-den yur - du - mun üs - tün - de tü - ten en son o - cak O
lâl Kah-ra-man ır - kı - ma bir gül Ne bu şid - det bu ce - lâl Sa -

be - nim mil - le - ti - min yıl - dı - zı - dır par - la - ya - cak O be -
na ol - maz dö - kü - len kan-la - rı - mız son - ra he - lâl Hak - kı -

nim - dir o be - nim mil - le - ti - min - dir an - cak
dır Hak - k'a ta - pan mil - le - ti - min is - tik - lâl

(*) İstiklâl Marşı'nın birinci sözlerini söylerken virgül (,) , ikinci sözlerini söylerken ise yıldız (*) işaretlerinin bulunduğu yerlerde nefes alınız.

İçindekiler

Kitabın Tanıtımı	10
1. TEMA: MÜZİK DİLİ	12
1.1. İSTİKLAL MARŞI	14
1.1.1. İstiklal Marşı'nın Yazılış Öyküsü	15
1.2. TEMEL MÜZİK YAZI VE İŞARETLERİ	19
1.3. İKİ VURUŞLU ÖLÇÜ TÜRLERİ	28
1.3.1. İki Vuruşlu Basit Ölçü	28
1.3.2. İki Vuruşlu Bileşik Ölçü	30
1.3.3. İki Vuruşlu Aksak Ölçü	31
1.4. MÜZİKTE TONAL YAPI	37
1.4.1. Majör Dizi (Ton)	38
1.4.2. Minör Dizi (Ton)	42
1. Tema Ölçme ve Değerlendirme	50
2. TEMA: MÜZİK KÜLTÜRÜ	56
2.1. MÜZİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ	58
2.1.1. İlk Çağ Toplulukları	59
2.1.2. Mezopotamya Medeniyetleri	60
2.1.3. Mısır Medeniyeti	62
2.1.4. Anadolu Uygarlıkları	63
2.1.5. Antik Yunan Medeniyeti	64
2.1.6. Roma Medeniyeti	65
2.2. TÜRK MÜZİĞİNE AİT ESERLER	70
2.2.1. Türk Halk Müziği	70
2.2.2. Türk Sanat Müziği	74
2.3. BATI MÜZİĞİNE AİT ESERLER	82
2.3.1. Batı Müziği Dönemleri	82

2.4. ATATÜRK'ÜN GÜZEL SANATLAR İÇİNDE MÜZİĞE VERDİĞİ YER VE ÖNEM	91
2.5. MARŞLAR, ŞARKILAR VE TÜRKÜLER	96
2.5.1. Marşlar	99
2.5.2. Şarkılar	100
2.5.3. Türküler	101
2.6. YAŞANILAN ŞEHRİN MÜZİK ETKİNLİKLERİ	104
2.6.1. Müzik Etkinlikleri	104
2. Tema Ölçme ve Değerlendirme	111
3. TEMA: MÜZİKSEL TASARIM	118
3.1. İKİ VURUŞLU ÖLÇÜ TÜRLERİNDE RİTİM EŞLİĞİ	120
3.2. TÜRKÜLERE KONU OLAN YAŞANMIŞ HİKÂYELER	128
3. Tema Ölçme ve Değerlendirme	135
TERİMLER SÖZLÜĞÜ	141
KAYNAKÇA	143
ESER KAYNAKÇASI	144
CEVAP ANAHTARI KAREKODU	144
GÖRSEL VE GENEL AĞ KAYNAKÇASI KAREKODU	144
TÜRKİYE'NİN MÜLKİ İDARE BÖLÜMLERİ İLE KARA VE DENİZ KOMŞULARI HARİTASI	145
TÜRK DÜNYASI HARİTASI	146

Öğrenme-öğretme sürecinde dikkate alınması gereken önemli uyarılar bu bölümde belirtilmiştir.

1. TEMA: MÜZİK DİLİ

Senye: İkinci senye iparetinden birinci senye iparetine doğru yapılması gerektiğini gösteren iparet (Görsel 1.15)

ESKİ ORDU MARŞI
Beder: Ali Rıza ŞENGEL
Gitar: Anadol

Görsel 1.16: Senye

Sıra Sizde
Aşağıdaki karekoda verilen "sürükte bırak etkinliği" etkileşimini tahtaya yanatarak öğrencilerin yapmalarını sağlayınız.
Öğrencilerden aşağıdaki tablonun başlıklarına göre umutlandıklarını isteyiniz.

Modero	Birik	Andante	Presto
Plano	Forte	Mezzo forte	Sekolo
Allegro	Dizet	Bemol	Nature

DEĞİŞTİRİCİ HEZ GÜRLÜK SÜRE OKUDUĞU

Karekod

MÜZİK

DESTEKLEME
Bireysel-Sip

Öğrenme Çıkışı

- Aşağıdaki basamakları uygulayarak etkinliği tamamlamalarını sağlayınız.
- Öğrencilerden İstiklal Marşı'nın ilk iki kıtasını defterlerine yazmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden İstiklal Marşı'nın ilk iki kıtasının sözlerini ezberlemelerini ve şiir olarak okumalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden dikbat çekici görseller kullanarak hez ve gürlük türlerini ile ilgili senf panosu ya da sunu hazırlamalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden dikbat çekici görseller kullanarak nota ve sus süre değerleri ile ilgili senf panosu ya da sunu hazırlamalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden müzikle tonları ve diatonik gösteren kaynak araştırmasını yapmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden kubbükleri kubbüklerden yararlanarak diatonik-fa-sol-la-si majör ve mi-nir-dübler senf panosu pekiştirme ya da sunu pekiştirme hazırlamalarını isteyiniz.

Değerlendirme

Aşağıda çalışmanız için örneği verilen ve yandaki karekoda da yer alan kontrol listesiyle öğrencilerinizi değerlendirebilirsiniz.

KONTROL LİSTESİ

Öğrencinin Adı, Soyadı :
Sınıfı, Numarası :
Kontrol Listesi

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	EVET HAYIR
1. İstiklal Marşı'nın ilk iki kıtasını ezberledi.	
2. İstiklal Marşı'nın ilk iki kıtasını şiir olarak okudu.	
3. Hez ve gürlük basamaklarıyla ilgili senf panosu ya da sunu hazırladı.	
4. Nota ve sus süre değerleriyle ilgili senf panosu ya da sunu hazırladı.	
5. Müzikle tonları ve diatonik konuyla ilgili kaynak araştırması yaptı.	
6. Diatonik-fa-sol-la-si majör ve mi-nir-dübler senf panosu ya da sunu hazırladı.	

Gelecek Dersle Hazırlık

- İk üyleriklerini kullandığı müzik eserlerini altı gösterileri ve ses örneklerini hazırlayınız.
- Eski kubbüklerde müziğin yerini alan belgeler ve belgeleri hazırlayınız.

Karekod

Farklılaştırma

Öğrenme profilleri farklılık gösteren öğrencilere yönelik zenginleştirme ve desteklemeyle ilgili öğrenme-öğretme yaşantılarına bu bölümde yer verilmiştir.

Gelecek Dersle Hazırlık

Öğrencinin bir sonraki ders için getirmesi gereken görsel, malzeme, araç gereçlerle ilgili hatırlatmalara, yapılması gereken araştırmalara bu bölümde yer verilmiştir.

Yansıtma Simgesi

Ekran yansıtılacak içeriği belirten simgeye bu bölümde yer verilmiştir.

Sıra Sizde

Temaya yönelik pekiştirici uygulamalara bu bölümde yer verilmiştir.

Karekod

Konu ile ilgili elektronik içeriğe bu karekoda yer verilmiştir.

Karekod

Değerlendirme ile ilgili elektronik içeriğe bu karekoda yer verilmiştir.

1. TEMA: MÜZİK DİLİ

Aşağıda örneği verilen 1. tema ölçme ve değerlendirme sorularına yandaki karekoddan ulaşınız. Soruları çözülerek öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerini sağlayınız.

1. Tema Ölçme ve Değerlendirme
Bu bölümde cevaplamamız için toplam 14 soru vermiştir.
Aşağıdaki ölçme ve değerlendirme formunu doldurunuz.

Ölçme ve Değerlendirme Formu
Bu değerlendirme formu, İstiklal Marşı'nı söyleme çalışmamız değerlendirme amaçlı hazırlanmıştır. Her bir ifadeyi dikkatlice okuyarak kendinizi 1'den 5'e kadar (1: Çok Zayıf - 5: Çok İyi) puanlayınız ve soruları cevaplayınız.

A. Başlıklar
İfadeler:
• Nefes tekniklerini uyguladım. 1 2 3 4 5
• Duruşumu söylemeye uygun hale getirdim. 1 2 3 4 5
• Söylenmeden önce ses egzersizleri yaptım. 1 2 3 4 5
1. Bedeninizi hazırlama sırasında neler yaptınız?

B. Teknik Kullanım
İfadeler:
• Üstün söyleme tekniklerini kullandım. 1 2 3 4 5
• İstiklal Marşı'nı söyleyken duygusunu yansıttım. 1 2 3 4 5
2. Söylenirken kullandığınız teknikler nelerdir?

C. Müzikal Bilgiler
İfadeler:
• İstiklal Marşı'nı ritmik olarak okudum. 1 2 3 4 5
• İstiklal Marşı'nı söyleyken dikbat çekici kullanmadım. 1 2 3 4 5
3. İstiklal Marşı'nı söyleyken dikkatimizi çeken müzikal bilgiler nelerdir?

MÜZİK

Öğrenmeyi İzleme

Aşağıda örneği verilen ve çalışmamız için karekoda da yer alan çalışma yaprakındaki soruları öğrencilerinizi cevaplamalarını isteyiniz.

ÇALIŞMA YAPRAĞI
1-3. soruları aşağıdaki diatonik kubbükten yararlanarak cevaplayınız.

1. Bu diatonik ses aralıklarının sıralaması aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?
A) T, T, T, T, T, T B) T, T, T, T, T, T C) T, T, T, T, T, T
D) T, T, T, T, T, T E) T, T, T, T, T, T

2. Bu diatonik aralıklar dizisi aşağıdaki türden hangisi ses tizidir?

3. Yukarıda verilen diatonik la mi-nir dizisi la mi-nir dizisi oluşturularak aşağıdaki diatonik olarak yazınız.

Performans Görevi

- Öğrencilere iki vurulmuş oku türünde ve majör-minör tonaldaki stüli eserleri müzikal bilgilerle uygun seslendirmeleri için verilecek performansı görevini veriniz.
- Öğrencilere performansı görevini yaparken dikbat çekici etmeleri gereken kriterler ve çalışmaların değerlendirme ölçütleri hakkında bilgi veriniz.

Öğrenmeyi İzleme

Temada yer verilen öğrenme çıktılarına yönelik öğrenmeyi takip etmek amacıyla hazırlanan çalışma yaprakları ve performans görevleri gibi öğrenciye yönelik dökümanlara bu bölümde yer verilmiştir.

Ölçme ve Değerlendirme

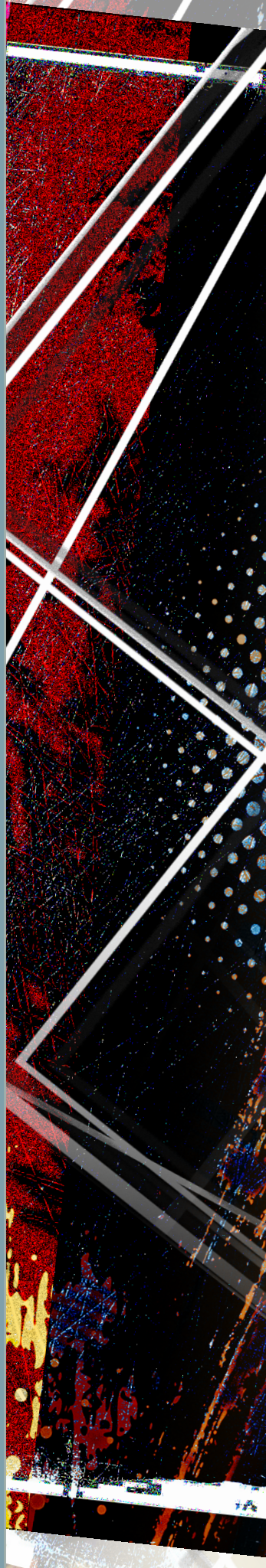
Temada yer verilen tüm öğrenme çıktılarına yönelik ölçme ve değerlendirme sorularına bu bölümde yer verilmiştir.

Temanın
içeriğine
bu karekod
üzerinden
ulaşabilirsiniz.

1. TEMA MÜZİK DİLİ

DERS SAATİ	20 saat
İÇERİK ÇERÇEVESİ	İstiklal Marşı, Temel Müzik Yazı ve İşaretleri, İki Vuruşlu Ölçü Türleri, Müzikte Tonal Yapı
ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ	<p>MÜZ.9.1.1. İstiklal Marşı'nı müziksel söyleyebilme</p> <ul style="list-style-type: none">a) İstiklal Marşı'nı söylemeden önce bedenini hazır hâle getirir.b) İstiklal Marşı'nı söylerken uygun teknikleri kullanır.c) İstiklal Marşı'nı söylerken müziksel bileşenleri uygular. <p>MÜZ.9.1.2. Temel müzik yazı ve işaretlerini sınıflandırabilme</p> <ul style="list-style-type: none">a) Müzikte kullanılan temel yazı ve işaretlere ilişkin değişkenleri belirler.b) Müzikte kullanılan temel yazı ve işaretleri ayırıştırır.c) Müzikte kullanılan temel yazı ve işaretleri tasnif eder.ç) Müzikte kullanılan temel yazı ve işaretleri etiketler. <p>MÜZ.9.1.3. Müzikte iki vuruşlu ölçü türlerini karşılaştırabilme</p> <ul style="list-style-type: none">a) Müzikte iki vuruşlu ölçü türlerinin özelliklerini belirler.b) Müzikte iki vuruşlu ölçü türlerinin özellikleri arasındaki benzerlikleri listeler.c) Müzikte iki vuruşlu ölçü türlerinin özellikleri arasındaki farklılıkları listeler. <p>MÜZ.9.1.4. Müzikte tonal yapıyı çözümleyebilme</p> <ul style="list-style-type: none">a) Müzikte tonal yapıyı oluşturan parçaları belirler.b) Müzikte tonal yapıyı oluşturan parçalar arasındaki ilişkileri belirler.
ANAHTAR KAVRAMLAR	aksak ölçü, aralık, basit ölçü, bileşik ölçü, dizi, eksik ölçü, iki vuruşlu ölçü, kuvvetli vuruş, prozodi, ton, zayıf vuruş

Temayla ilgili
özet bilgilerin yer
aldığı belgeye
bu karekod
üzerinden
ulaşabilirsiniz.

Ön Değerlendirme

■ Öğrencilerden aşağıdaki soruları yanıtlamalarını isteyiniz.

- İstiklal Marşı'nın ezgisinde kullanılan süre değerleri hakkında ne söyleyebilirsiniz?
- Dizek üzerinde notalardan hangilerini biliyorsunuz?
- Ölçü türleri ve ölçü sayıları hakkında neler biliyorsunuz?
- Müzikte tonal yapı hakkında neler biliyorsunuz?

Bağlantı Noktası

■ Aşağıdaki soruları öğrencilere yönelterek yanıtlamalarını isteyiniz.

- Günlük hayatınızda müzik yazı ve işaretleriyle nerelerde karşılaşabilirsiniz?
- Düğünlerde çalınan müziklerin ritimleri değiştikçe insanların davranışlarında nasıl farklılıklar gözlemliyorsunuz?
- Karaoke yöntemiyle ya da bir müzik grubu eşliğinde şarkı söylediniz mi? Bu deneyimi yaşadıysanız şarkı söylerken nelere dikkat ettiniz?

1.1. İSTİKLAL MARŞI

Dersten Önce

- Kurtuluş Savaşı ve İstiklal Marşı ile ilgili görseller hazırlayınız.

Dikkat Çekme

- Aşağıda verilen Mehmet Âkif Ersoy'a ait sözü etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Allah, bu millete bir daha İstiklal Marşı yazdırmasin.

Mehmet Âkif Ersoy

- Öğrencilerden bu sözün vermek istediği mesajı yorumlamalarını isteyiniz.

Ders Süreci

- 15. sayfada verilen metni, öğrencilerin vatanseverlik duygusunu geliştirmek ve İstiklal Marşı'na saygının önemini vurgulamak amacıyla etkileşimli tahtaya yansıtarak okuyunuz. Sonrasında Kurtuluş Savaşı ve İstiklal Marşı ile ilgili hazırlamış olduğunuz görselleri öğrencilere gösteriniz.

1.1.1. İSTİKLAL MARŞI'NIN YAZILIŞ ÖYKÜSÜ

İstiklal mücadelesinin başladığı ilk günden itibaren Mehmet Âkif; gazete yazıları, vaazları, hutbeleri ve şiirleriyle halkın mücadele bilincine ulaşması için büyük emek harcamıştır. Âkif, faaliyetlerine İstanbul'da ve Anadolu'nun her köşesinde devam etmiş; mücadelenin sadece Türk milletinin mücadelesi olmadığını, savaşın kaybedilmesi durumunda İslam dininin de ayaklar altına alınacağını aktarmıştır. Büyük Millet Meclisine 1920'de Burdur mebusu olarak giren Âkif, halkın arasında sürdürdüğü çalışmalarını Meclise taşımış ve mücadelenin gerçek mahiyetini halkın temsilcilerine de aktararak faaliyetlerini sürdürmüştür.

Mehmet Âkif, Ankara'daki günlerini Taceddin Dergâhında geçirirken Garp Cephesi Kumandanlığı, mücadele şevki verecek bir marş yazılmasını istemiştir. Maarif Vekâleti (Eğitim Bakanlığı) bu hususta bir yarışma açarak en iyi şiirin şairine para ödülü verileceğini duyurmuştur. Yarışmaya 724 şiir gönderilmiştir. Yazılan şiirler arasında mücadele ruhunu arzu edilen anlayış ve dil seviyesinde aktaran esere rastlanmamıştır. İstiklal mücadelesini ölümsüzleştirecek mısraların ancak millî mücadele ruhunu taşıyan ve bunu bütün benliğinde hisseden bir kaleminden çıkabileceğine kanaat getirilmiş, bu hususta akla gelen ilk isim Mehmet Âkif olmuştur. Para karşılığında hislerini yazmayı uygun bulmayan şair, yarışmaya katılmamış ancak arzulanan şiir bulunamayınca zamanın Maarif Vekili (Eğitim Bakanı) Hamdullah Suphi, Âkif'e bir mektup göndererek katılmamasındaki sebebin ortadan kaldırılacağını ifade etmiştir. Bunun üzerine zafere inanmış ve bu inancını her fırsatta dile getirmiş olan Âkif, İstiklal mücadelesini abideleştiren şiiri yazmaya başlamıştır. Şaire İstiklal Marşı'nı yazdıran iki temel güç, sarsılmayan imanı ve bitmeyen ümididir. Rivayete göre Taceddin Dergâhında bir gece yarısı yaşadığı his yoğunluğuyla uyanmış, bir kalem aramış, bulamayınca eline geçirdiği bir çiviyle bağımsızlık heyecanının doruk noktasına çıktığı mısraları duvara kazımıştır.

“Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.

Hangi çılgın bana zincir vuracakmış, şaşarım!

Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner aşarım.

Yırtarım dağları, enginlere sığmam taşarım.”

Ayhan Songar Hoca'nın bir yazısında naklettiği anekdot, Âkif'in İstiklal Marşı'nı yazma amacını bütün samimiyeti ile ortaya koymaktadır. Âkif son günlerinde hasta yatağında yatarken kendisine İstiklal Marşı için “Acaba yeniden yazılsa daha iyi olmaz mı?” diye sorulmuş; Âkif bu soru karşısında “Allah bu millete bir daha İstiklal Marşı yazdırmazın.” diyerek İstiklal Marşı'nın neyin destanı, neyin mahsulü olduğunu âdeta bir vecize niteliğindeki bu cümle ile cevaplamıştır.

Ahmet Ziya YILDIZ

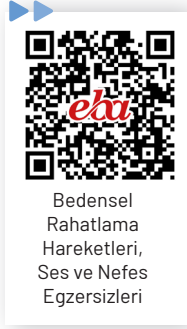
Komisyon tarafından düzenlenmiştir.

Kaynak: <https://www.meb.gov.tr/istiklalmarsi/home/oyku>

- Seslendirme çalışmalarına başlamadan önce yanda verilen karekoddaki videodan yararlanarak bedensel rahatlama hareketleriyle nefes ve ses egzersizlerini öğrencilere yaptırınız.
- İstiklal Marşı'nın ilk iki kıtasının sözlerini tahtaya yazınız veya dijital/teknolojik araçlar kullanarak etkileşimli tahtaya yansıtınız.

İSTİKLAL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

- Öğrencilerden İstiklal Marşı'nın sözlerini incelemelerini isteyiniz.
- İstiklal Marşı'ndaki kelimelerin anlamlarını sorarak öğrencilerin yorumlamalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden İstiklal Marşı'nın yazılma süreci ile ilgili fikirlerini belirtmelerini isteyiniz
- Marşların yürüyüş temposunda yazıldığına dikkat çekerek seslendirme sırasında coşkulu olunması ve kelimelerin vurgulanarak söylenmesi gerektiğini belirtiniz.
- İstiklal Marşı'nı seslendirirken öğrencilerden uygun söyleme tekniklerini kullanmalarını isteyiniz.
- İstiklal Marşı'nın nefes yerlerini sözler üzerinde gösteriniz. Öğrencilerin ilk ve ikinci kıta arasındaki nefes yerlerinin değişimini fark etmelerini sağlayınız.
- Prozodinin tanımını yapınız.
- İstiklal Marşı'nı söylerken yapılan prozodi hatalarına değininiz.
- İstiklal Marşı'nın ölçü sayısına dikkat çekiniz.
- İstiklal Marşı'nın sözlü kısmının eksik ölçü ile başladığını belirtiniz.
- İstiklal Marşı'nın devlet orkestraları ve koroları tarafından profesyonel olarak çalınmış ve söylenmiş bir kaydını öğrencilere dinleterek marşın ritmik ve ezgisel yapısına dikkat etmelerini söyleyiniz.

Prozodi

Vokal müzikte sözle müziğin vurgu, söyleniş ve süre değerlerine uygunluk bakımından doğru söylenmesidir.

Etkinlik 1.1.**Etkinlik İsmi****İstiklal Marşı'nı Söyleyelim****Süre / Bireysel-Grup**

40 + 40 dk.

Grup

Bireysel

Yöntem ve Teknik

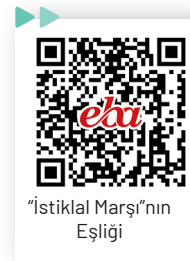
Anlatım, Gösterip-Yaptırma

- Bu etkinlik sırasında öğrencilerin İstiklal Marşı'nı söyleme çalışmalarını etkinliğin sonunda örneği yer alan ve karekodda da verilen kontrol listesini çoğaltarak izleyiniz.
- Etkinlik öncesinde kontrol listesini öğrencilerle paylaşarak öğrencilerin ölçütleri tanımlarını ve çalışmalarında bu ölçütlerden yararlanmalarını sağlayınız.

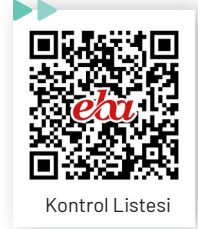
Aşağıdaki basamakları uygulayınız.

- İstiklal Marşı'nın eşliğini aşağıda verilen karekodda yer alan kayıttan dinletiniz.
- İstiklal Marşı'nı söylemeye başlamadan önce öğrencilere marşın sözlerinin eksik ölçüyle başladığını hatırlatınız.
- İstiklal Marşı'nı söylerken öğrencilerden diyafram kullanımına dikkat etmelerini isteyiniz.
- Marşların yürüyüş temposunda yazıldığını hatırlatınız.
- Öğrencilerden İstiklâl Marşı'nı söylerken nefes yerlerine dikkat etmelerini isteyiniz.
- Öğrencilerden İstiklal Marşı'nı söylerken uygun söyleme tekniklerinin kullanımına dikkat etmelerini isteyiniz.
- Öğrencilerden İstiklal Marşı'nı ritmine dikkat ederek hız ve gürlük terimlerini uygulayarak söylemelerini isteyiniz.
- Öğrencilerden İstiklal Marşı'nı kelimeleri vurgulayarak coşkulu bir şekilde söylemelerini isteyiniz.
- Öğrencilerden İstiklâl Marşı'nı toplu söyleme kurallarına uyarak, aşağıda verilen karekodda yer alan eşilikle birlikte söylemelerini isteyiniz

"İstiklal Marşı"nın
Eşliği

Değerlendirme

- Aşağıda çoğaltmanız için karekodda örneği verilen kontrol listesiyle öğrencilerin İstiklal Marşı'nı müziksel söyleme çalışmalarını izleyiniz.

KONTROL LİSTESİ	
Öğrencinin	
Adı, Soyadı	:
Sınıfı, Numarası	:

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ		EVET	HAYIR
1	İstiklal Marşı'nı söylemeye başlamadan önce bedensel rahatlama hareketleriyle nefes ve ses egzersizlerini yaptı.		
2	İstiklal Marşı'nı söylerken kelimeleri doğru söyledi.		
3	İstiklal Marşı'nı söylerken nefes yerlerine dikkat ederek söyledi.		
4	İstiklal Marşı'nı söylerken tartımlara dikkat ederek söyledi.		
5	İstiklal Marşı'nı söylerken hız ve gürlük terimlerine dikkat ederek söyledi.		
6	İstiklal Marşı'nı uygun söyleme tekniklerini kullanarak söyledi.		
7	İstiklal Marşı'nı müziksel bileşenleri uygulayarak söyledi.		

Gelecek Derse Hazırlık

- Üzerinde temel müzik yazı ve işaretlerinin olduğu notaları ve materyalleri hazırlayınız.

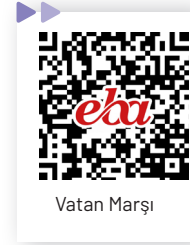
1.2. TEMEL MÜZİK YAZI VE İŞARETLERİ

Dersten Önce

- Üzerinde temel müzik yazı ve işaretlerinin yazılı olduğu notaları veya materyalleri sınıfa getiriniz.
- Etkinlikte kullanılacak ses kaydını hazırlayınız.

Dikkat Çekme

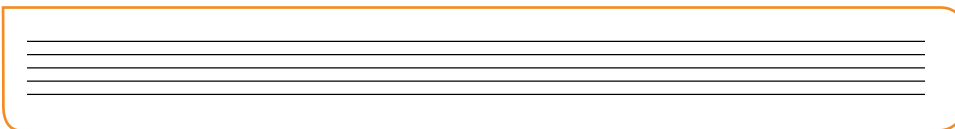
- Yandaki karekodda verilen “Vatan Marşı” eserinin notalarının takip edildiği videoyu etkileşimli tahtaya yansıtarak öğrencilere izletiniz.

Ders Süreci

- Sınıfa getirdiğiniz eseri etkileşimli tahtaya yansıtınız veya notalarını öğrencilere dağıtınız.
- Öğrencilere “Eser üzerindeki temel müzik yazı ve işaretleriyle ilgili neler biliyorsunuz?”, “Eserde bilmediğiniz ama merak ettiğiniz işaretler nelerdir?” sorularını yöneltiniz. Bu süreçte *beyin fırtınası* veya *gösterip yaptıрма tekniğinden* yararlanınız.
- Öğrencilerden eserin üzerindeki notaları ve süre değerlerini, susları ve süre değerlerini, ses değiştirici işaretleri, hız terimlerini, gürlük terimlerini ve tekrar işaretlerini belirlemelerini isteyiniz.
- Öğrencilere müziğin yazı ve işaretlerine ilişkin değişkenlerinin anahtarlar, dizek, nota isimleri, nota ve sus süre değerleri, ses değiştirici işaretler, ölçü, tekrar işaretleri, hız ve gürlük terimleri gibi temel bileşenleri olduğunu ve bunların bir araya gelmesiyle temel müzik yazısının oluştuğunu söyleyiniz.
- Temel müzik yazı ve işaretlerini aşağıdaki tanımlamalardan faydalananak öğrencilere açıklayınız.

Dizek: Üzerine notaların yazıldığı paralel beş yatay çizgidir (Görsel 1.1). Dizeğin çizgileri aşağıdan yukarıya doğru sayılır. Çizgiler arasında kalan yerlere ise “boşluk” denir.

Görsel 1.1: Dizek

Anahtar: Dizek üzerinde nota adlarının belirlenmesini sağlayan işarettir. Sol anahtarı (Görsel 1.2), fa anahtarı (Görsel 1.3) ve do anahtarı (Görsel 1.4) olmak üzere üç farklı anahtar vardır. Sol anahtarı genel olarak ince seslerin, fa anahtarı kalın seslerin ve do anahtarı orta seslerin belirtilmesinde kullanılır.

Görsel 1.2: Sol Anahtarı

Görsel 1.3: Fa Anahtarı

Görsel 1.4: Do Anahtarı

- Notaların ve susların süre değerleri olduğunu açıklayınız. Tablo 1.1'de yer alan nota ve sus işaretlerini etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Tablo 1.1: Nota ve Sus İşaretleri

Adı	Süre Değeri	Notanın Şekli	Susun Şekli
Birlik	4 vuruş		
İkilik	2 vuruş		
Dörtlük	1 vuruş		
Sekizlik	1/2 vuruş		
Onaltılık	1/4 vuruş		

- Çengelli notalar beraber yazıldığında oluşan şekilleri etkileşimli tahtaya yansıtınız (Görsel 1.5).

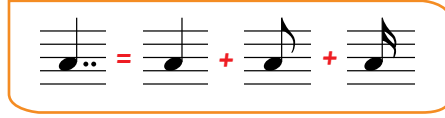
Görsel 1.5: Çengelli Notalar

Uzatma noktası: Notanın sağına konulan nokta, notayı kendi süresinin yarısı kadar uzatır (Görsel 1.6).

Görsel 1.6: Uzatma Noktası

Çift nokta: Birinci nokta notanın yarı değerinde olduğu gibi ikinci nokta da birinci noktanın yarı değerindedir (Görsel 1.7).

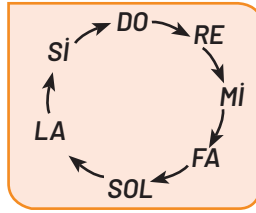
Görsel 1.7: Çift Nokta

Ölçü sayısı: Dizeğe anahtarlardan sonra yazılan, her ölçüde kaç birim süre değeri bulunduğunu gösteren belirteçlerdir. Üstteki rakam birim değerin sayısını, alttaki rakam ya da nota görseli ise birim değerin niteliğini gösterir (Görsel 1.8).

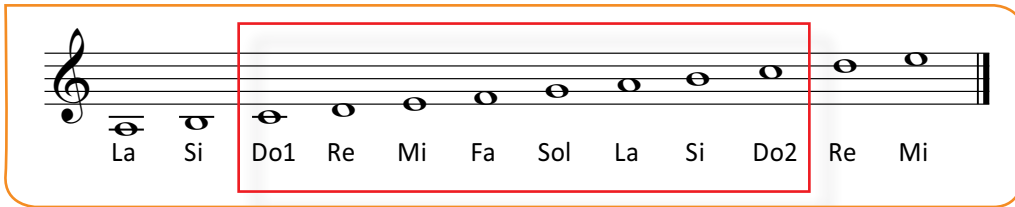
Görsel 1.8: Ölçü Sayısı

- Öğrencilere dizekte beş çizgi bulunduğunu, çizgilerin ve boşlukların birer nota olduğunu hatırlatınız. "...do-re-mi-fa-sol-la-si-do..." sırasını tahtaya yuvarlak bir biçimde çizerek bu notaların devamlı bir şekilde sıralandığını belirtiniz (Görsel 1.9).

Görsel 1.9: Nota Dizilimi

- Öğrencilere dizekte yukarı çıkıldıkça seslerin inceldiğini (tizleştirdiğini), aşağı inildikçe kalınlaştığını (pestleştirdiğini) söyleyiniz. "Dizek dışında kullanılan ve nota yazmaya yarayan çizgilere 'ek çizgi' adı verilir." bilgisini hatırlatarak dizek üzerinde gösterilen notaları etkileşimli tahtaya yansıtınız (Görsel 1.10).

Görsel 1.10: Dizek Üzerinde Notalar

- Ses değiştirici işaretleri açıklayınız. Tablo 1.2'de yer alan işaretleri etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Tablo 1.2: Ses Değiştirici İşaretler

İşareti	Adı	Görevi
#	Diyez	Notayı yarım perde tizleştirir.
b	Bemol	Notayı yarım perde pestleştirir.
♮	Natürel	Değiştirici işaret olarak tizleşmiş ya da pestleşmiş notayı doğal durumuna dönüştürür.

- Öğrencilere eserin hangi hızda seslendirileceğinin hız terimleri ile ifade edildiğini belirtiniz. Hız terimlerinin müzik eserinin bestecisi tarafından ve portenin üzerine yazıldığı bilgisini veriniz (Görsel 1.11).
- Temel hız terimlerini (Tablo 1.3) ve hız değişikliği terimlerini (Tablo 1.4) etkileşimli tahtaya yansıtınız.
- Yandaki karekodda verilen temel hız terimleri ve hız değişikliği terimlerinin videosunu etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Temel Hız Terimleri ve Hız Değişikliği Terimleri

VATAN MARŞI

Moderato

Söz: Cemal Edhem YEŞİL

Müzik: Musa SÜREYYA

Görsel 1.11: Hız Teriminin Yeri

Tablo 1.3: Temel Hız Terimleri

Temel Hız Terimleri	Anlamı
Largo (largo)	Çok yavaş
Adagio (adacyo)	Yavaş
Andante (andante)	Yavaşça
Moderato (moderato)	Orta hızda
Allegro (allegro)	Çabuk
Presto (piresto)	Çok çabuk

Tablo 1.4: hız değişikliği terimleri

Hız Değişikliği Terimleri	Anlamı
Ritardando [ritardando (rit.)]	Gittikçe yavaşlayarak
Accellerando [aççelerando (accel.)]	Gittikçe hızlanarak
A Tempo (a tempo)	Önceki tempoya dönüş

- Eserin içerdiği anlamı dinleyiciye daha iyi ifade edebilmek için sesin şiddetini etkileyen gürlük terimleri kullanıldığını belirtiniz (Görsel 1.12). Tablo 1.5'te verilen gürlük terimlerini etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Allegro

Görsel 1.12: Gürlük terimlerinin Yeri

Tablo 1.5: Gürlük Terimleri

Gürlük Terimi	Anlamı	Sembolü
Forte (forte)	Kuvvetli	<i>f</i>
Mezzo forte (mezzoforte)	Orta kuvvette	<i>mf</i>
Fortissimo (fortissimo)	Çok kuvvetli	<i>ff</i>
Piano (piyano)	Hafif	<i>p</i>
Mezzo piano (mezzo piyano)	Orta hafiflikte	<i>mp</i>
Pianissimo (piyanissimo)	Çok hafif	<i>pp</i>
Crescendo (kreşendo)	Gittikçe kuvvetlenerek	>
Decrescendo (dekreşendo)	Gittikçe hafifleyerek	<

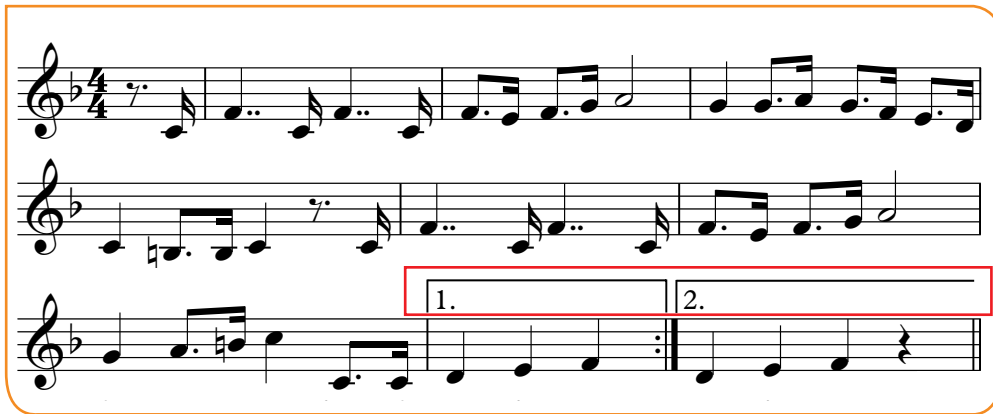
■ Tekrar işaretlerini açıklayınız. Tekrar işaretlerini etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Tekrar işareti [Reprise (röpriz)]: Müzik yazısında tekrar işaretidir. Çift ölçü çizgisinin yanına iki nokta konarak belirtilir (Görsel 1.13).

Görsel 1.13: Tekrar İşareti

Dolap: Tekrarlanan bölümün ikinci kez seslendirilişinde "1" yazılı olan ölçü ya da ölçüler atlanır sadece "2" yazılı ölçü ya da ölçüler seslendirilir (Görsel 1.14).

Görsel 1.14: Dolap

Senyö: İkinci senyö işaretinden birinci senyö işaretine dönüş yapılması gerektiğini gösteren işarettir (Görsel 1.15).

ESKİ ORDU MARŞI

Beste: Ali Rıza ŞENGEL
Güfte: Anonim

Görsel 1.15: Senyö

Sıra Sizde

- Aşağıdaki karekodda verilen “sürükle bırak etkinliği’ni” etkileşimli tahtaya yansıtarak öğrencilerin yapmalarını sağlayınız.

Öğrencilerden aşağıdaki terimleri tabloda yer alan başlıklara göre sınıflandırmalarını isteyiniz.

Moderato	Birlik	Andante	Presto
Piano	Forte	Mezzo forte	Sekizlik
Allegro	Diyez	Bemol	Natürel

DEĞİŞTİRİCİ	HIZ	GÜRLÜK	SÜRE DEĞERİ

Sürükle Bırak Etkinliği

Etkinlik 1.2.

Etkinlik İsmi

Temel Müzik Yazı ve İşaretleriyle Seslendirme

Süre / Bireysel-Grup

20 dk.

Grup

Yöntem ve Teknik

Anlatım, Gösterip-Yaptırma

■ Aşağıdaki basamakları uygulayınız.

- Eser eşliğinin ses kaydını öğrencilere dinletiniz.
- Öğrencilerden eseri üzerindeki temel müzik yazı ve işaretlerine uyarak seslendirmelerini isteyiniz.
- Öğrencilerin grupla uyumlu bir şekilde eseri seslendirmelerini sağlayınız.
- Öğrencilere marşın sözleriyle anlatılmak isteneni sorunuz.

İLERİ MARŞI

Söz: Celâl EMREM

Müzik: Faik CANSELEN

Moderato

5 *f* Yü rü bu yol se ref za fer yo lu kar şın da bek li yor se

8 ni tan ye ri Yü rü a tıl de vir ka ran lı ğı

11 dur ma yü rü hay di i le ri i le ri *Fine*

15 *p* Var sın gel de sin sa na ye şil göl ge li çam lar

Nin ni fi sıl da yan de re ler şen nağ me ler gü

18 1. len bir ba har 2. len bir ba har Yü

Değerlendirme

- Çalışmayla ilgili kendilerini değerlendirmeleri için aşağıdaki soruları öğrencilerin cevaplamalarını sağlayınız.

1. Seslendirmeniz sırasında müziksel işaretleri doğru uyguladığınızı düşünüyor musunuz? Hangi işaretlerde daha fazla dikkat etmeniz gerektiğini fark ettiniz?

.....

.....

2. Öğrendiğiniz müzik terim ve işaretlerinin eserlere etkisiyle ilgili düşüncelerinizi yazınız.

.....

.....

- Aşağıda örneği verilen ve çoğaltmanız için karekodda da yer alan çalışma yaprağındaki soruları öğrencilerin cevaplamalarını isteyiniz.

ÇALIŞMA YAPRAĞI

1-6. soruları aşağıdaki eserden yararlanarak cevaplayınız.

VATAN MARŞI

Moderato

Söz: Cemal Edhem YEŞİL

Müzik: Musa SÜREYYA

mf Baş ka bir aşk is te mez aş kın la çar pan kal bi miz

5 *f* Ey va tan göz yaş la rın din sin ye tiş tik çün kü biz

10 *p* Gül ki sen neş en le gül sün ay gü neş top rak de niz

15 *f* Ey va tan göz yaş la rın din sin ye tiş tik çün kü biz

1. Bu eserde notaların ses sınırlarını belirleyerek en tiz ve pest notanın hangisi olduğunu yazınız.

En tiz nota :

En pest nota :

2. Verilen eser üzerindeki işaretli notaların süre değerleri nelerdir?

.....

3. Eserdeki gürlük terimleri nelerdir?

.....

4. Eserin hız terimi nedir?

.....

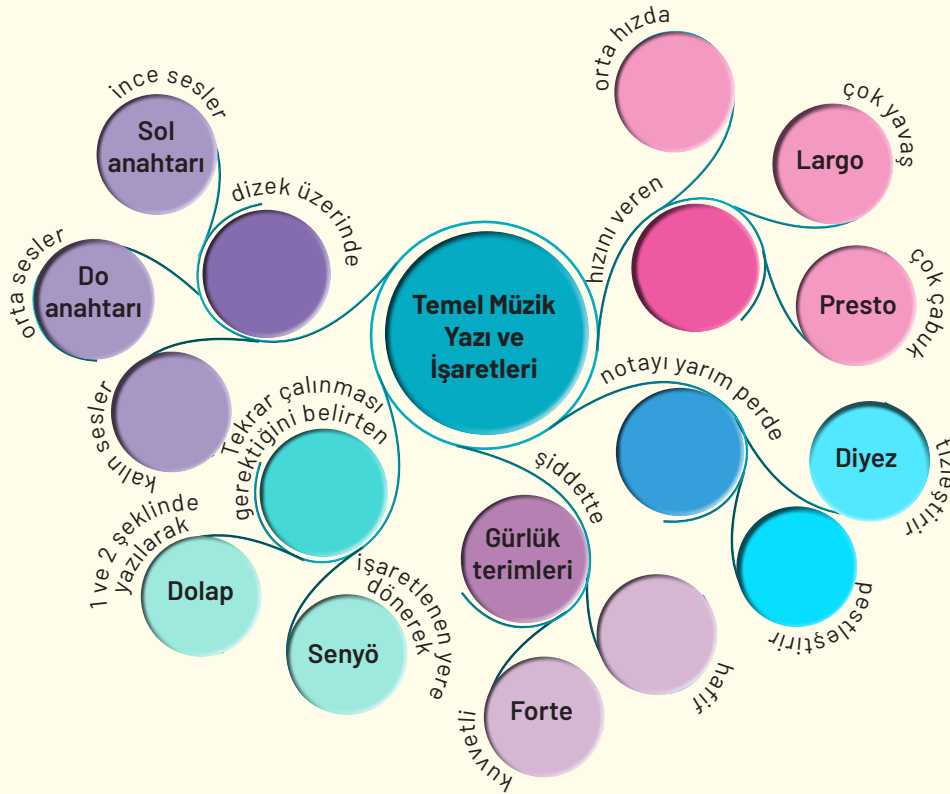
5. Eserin en sonundaki işaret nedir? Tanımını yazınız.

..... :

6. Eser üzerinde hangi değiştirici işaretler kullanılmıştır?

.....

7. Aşağıdaki kavram haritasında boş bırakılan dairelere temel müzik yazı ve işaretlerine uygun terimleri yazınız.

Gelecek Derse Hazırlık

- İki vuruşlu ölçü türlerindeki ses kayıtlarını ve çeşitli vurmali çalgıları sınıfa getirmek üzere hazırlayınız.

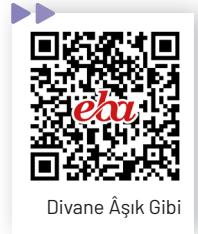
1.3. İKİ VURUŞLU ÖLÇÜ TÜRLERİ

Dersten Önce

- Çeşitli türlerdeki vurmali çalgıları sınıfa getiriniz.
- “Kalenin Başında”, “Seherde Bir Bülbül” ve “Ağasar’ın Balını” adlı türkülerin ses kayıtlarını sınıfa getiriniz.

Dikkat Çekme

- “Divane Âşık Gibi” adlı türkünün $\frac{5}{8}$ ve $\frac{2}{4}$ hazırlanmış ses kaydını karekodu okutarak öğrencilere dinletiniz. “Divane Âşık Gibi” adlı türkünün değişikliğe uğramış hâlini dinledikten sonra öğrencilerden ritmik farklılıklara ait düşüncelerini ifade etmelerini isteyiniz.

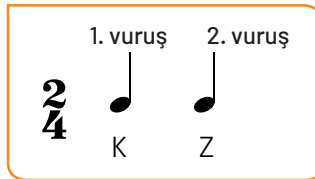
Ders Süreci

1.3.1. İki Vuruşlu Basit Ölçü

- Öğrencilere iki vuruşlu basit ölçüyle ilgili bilgiler veriniz.

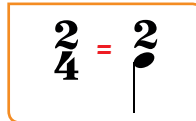
Basit Ölçü: Her bir vuruşu iki eşit parçaya bölünebilen ve iki vuruştan oluşan ölçüler, iki vuruşlu basit ölçülerdir. $\frac{2}{4}$ ölçü, en basit hâliyle iki tane dörtlük süre değerinden (nota, sus) oluşur. $\frac{2}{4}$ ölçüde birinci dörtlük süre birinci vuruş, ikinci dörtlük süre de ikinci vuruştur (Görsel 1.16).

Ölçüler, birim vuruşa uygun kuvvetli ve zayıf vuruşlardan oluşur. Birinci vuruş kuvvetli (K), ikinci vuruş ise zayıftır (Z).

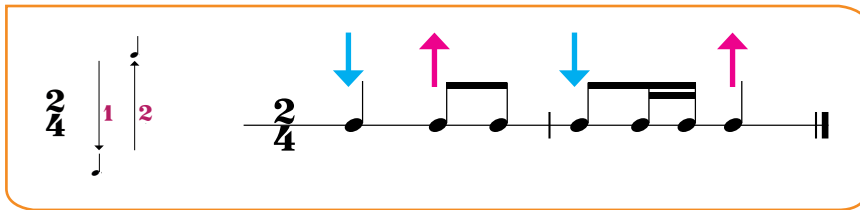
Görsel 1.16: $\frac{2}{4}$ Ölçü Sayısının Vuruşları

İki vuruşlu ölçü sayıları hem rakamlarla hem de nota şekliyle yazılabilir (Görsel 1.17).

Görsel 1.17: $\frac{2}{4}$ Ölçü Sayısının Farklı Gösterimi

- Öğrencilere ölçünün vuruş şeklini gösteriniz. Ritmik okuma çalışmalarında notaların sürelerini ölçmek için birim notaya göre vuruş yapıldığını belirtiniz (Görsel 1.18).

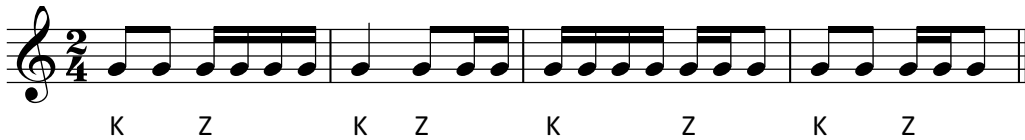
Görsel 1.18: $\frac{2}{4}$ Ölçü Sayısının Vuruş Şekli

Sıra Sizde

- Öğrencilerden aşağıdaki $\frac{2}{4}$ ritim cümlesini vuruşlarını yaparak, okumalarını isteyiniz.

- Öğrencilerin aşağıdaki ritim cümlesini kuvvetli-zayıf vuruşlara dikkat ederek çalmalarını ya da okumalarını sağlayınız.

- Aşağıdaki ritim cümlesini ölçü çizgileri olmadan tahtaya yazınız veya etkileşimli tahtaya yansıtınız. Öğrencilerden ölçü çizgilerini ölçü sayısına uygun şekilde yerleştirmelerini isteyiniz.

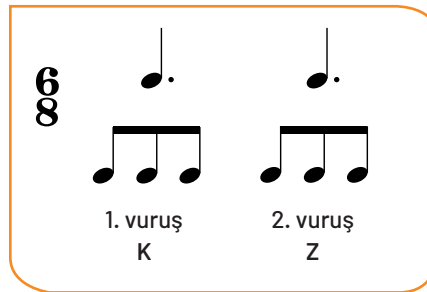
- Öğrencilerin aşağıdaki ritim cümlesinde boş bırakılan ölçüleri nota/sus kullanarak tamamlamalarını, tamamlanan ritim cümlesini beden perküsyonundan ya da vurmali çalgılardan yararlanarak çalmalarını isteyiniz.

1.3.2. İki Vuruşlu Bileşik Ölçü

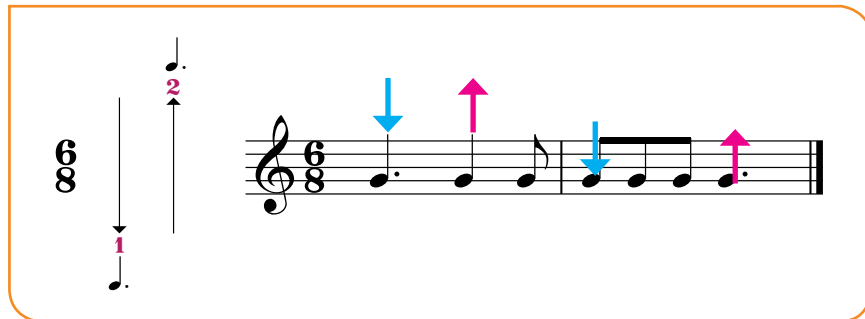
- Öğrencilere iki vuruşlu bileşik ölçüyle ilgili bilgiler veriniz.

Bileşik Ölçü: Her bir vuruşu üç eşit parçaya bölünebilen ve iki vuruştan oluşan ölçüler, iki vuruşlu bileşik ölçülerdir. Ölçü sayısındaki üstte bulunan "6" rakamı ölçü içinde üçerli iki vuruş bulunduğunu, altta bulunan "8" rakamı ise birim vuruşun nota değerini gösterir. Ölçü en basit hâliyle iki tane noktalı dörtlük süre değerinden (nota, sus) oluşur. $\frac{6}{8}$ ölçüde birinci noktalı dörtlük süre birinci vuruş, ikinci noktalı dörtlük süre de ikinci vuruştur (Görse⁶1.19). Ölçüler birim vuruşa uygun kuvvetli ve zayıf vuruşlardan oluşur. Birinci vuruş kuvvetli (K), ikinci vuruş ise zayıftır (Z).

Görsel 1.19: **6** Ölçü Sayısının Vuruşları

- **6** ölçünün vuruş şeklini gösteriniz (Görsel 1.20).

Görsel 1.20: **6** Ölçü Sayısının Vuruş Şekli

Sıra Sizde

- Öğrencilerden aşağıdaki $\frac{6}{8}$ ritim cümlesini vuruşlarını yaparak okumalarını isteyiniz.

- Öğrencilerin aşağıdaki ritim cümlesini kuvvetli-zayıf vuruşlara dikkat ederek çalmalarını ya da okumalarını sağlayınız.

- Aşağıdaki 6/8 ritim cümlesini ölçü çizgileri olmadan tahtaya yazınız veya etkileşimli tahtaya yansıtınız. Öğrencilerden ölçü çizgilerini ölçü sayısına uygun yerleştirmelerini isteyiniz.

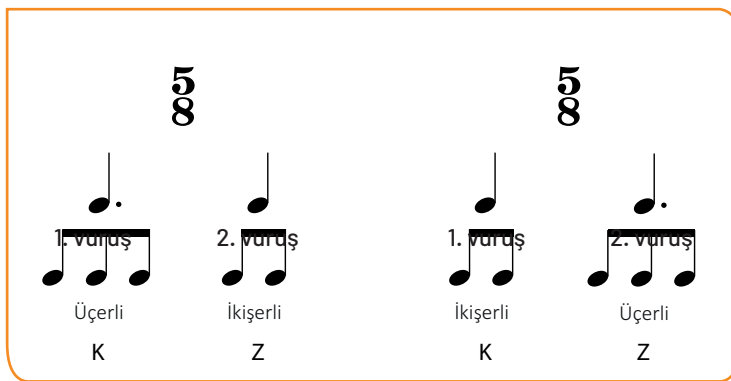
- Öğrencilerin aşağıdaki 6/8 ritim cümlesinde boş bırakılan ölçüleri nota/sus kullanarak tamamlamalarını, tamamlanan ritim cümlesini beden perküsyonundan ya da vurmalı çalgılardan yararlanarak çalmalarını isteyiniz.

1.3.3. İki Vuruşlu Aksak Ölçü

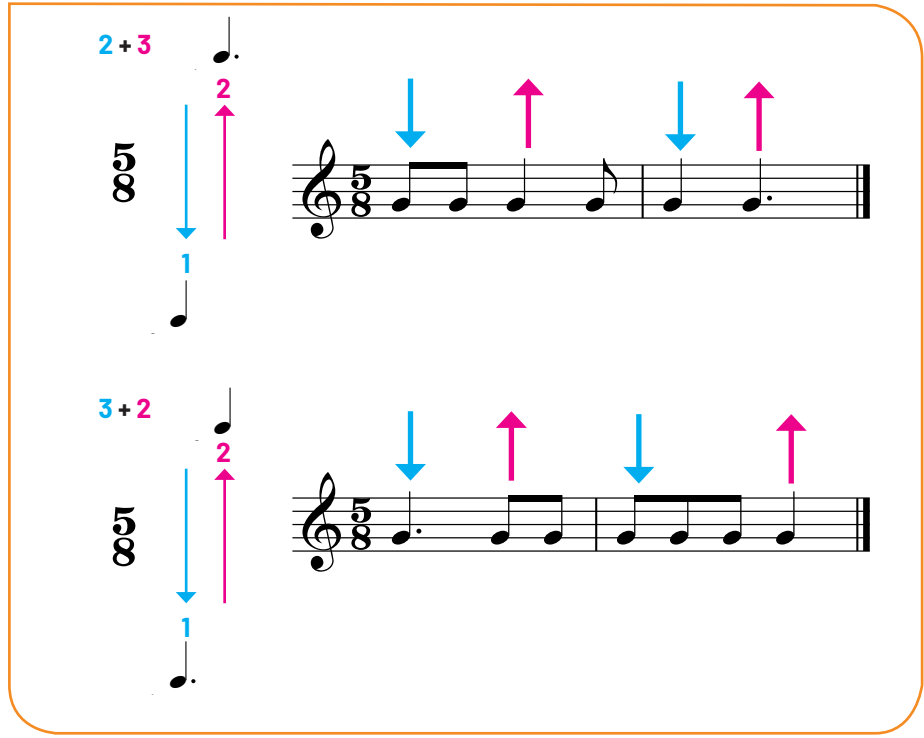
- Öğrencilere iki vuruşlu aksak ölçüyle ilgili bilgiler veriniz.

Aksak Ölçü: İkişerli ve üçerli vuruşun birlikte kullanıldığı ölçülerdir. Aksak ölçüler, hem basit hem de bileşik ölçünün özelliklerini yapısında birleştirir. 5/8 ölçü sayısı, bir ölçüde toplam beş tane sekizlik süre değerden oluşur. İki vuruşlu aksak ölçülerde ikişerli ve üçerli vuruşlar, 2+3 veya 3+2 şeklinde kullanılır. 5/8 ölçüde "2+3" yapılanmasında birinci dörtlük süre birinci vuruş, ikinci noktalı dörtlük süre de ikinci vuruştur. "3+2" yapılanmasında ise birinci dörtlük süre birinci vuruş, ikinci dörtlük süre de ikinci vuruştur (Görsel 1.21). Ölçüler birim vuruşa uygun kuvvetli ve zayıf vuruşlardan oluşur. Birinci vuruş kuvvetli (K), ikinci vuruş ise zayıftır (Z).

Görsel 1.21: 5/8 Ölçü Sayısının Vuruşları

- Öğrencilere $\frac{5}{8}$ ölçünün vuruş şeklini gösteriniz (Görsel 1.22).

Görsel 1.22: $\frac{5}{8}$ Ölçü Sayısının Vuruş Şekilleri

Sıra Sizde

- Öğrencilerden aşağıdaki $\frac{5}{8}$ ritim cümlesini vuruşlarını yaparak, okumalarını isteyiniz (2+3), (3+2).

a)

b)

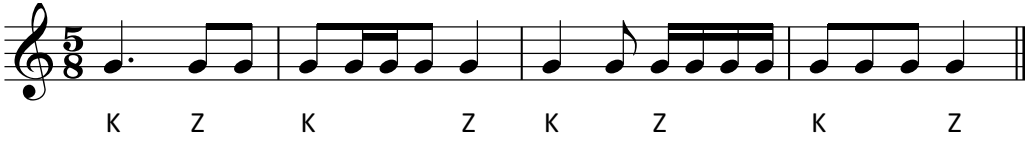

- Öğrencilerin aşağıdaki ritim cümlesini kuvvetli-zayıf vuruşlara dikkat ederek çalmalarını ya da okumalarını sağlayınız (2+3), (3+2).

a)

b)

- Aşağıdaki $\frac{5}{8}$ ritim cümlelerini ölçü çizgileri olmadan tahtaya yazınız veya etkileşimli tahtaya yansıtınız. Öğrencilerden ölçü çizgilerini ölçü sayısına uygun yerleştirmelerini isteyiniz (2+3), (3+2).

a)

b)

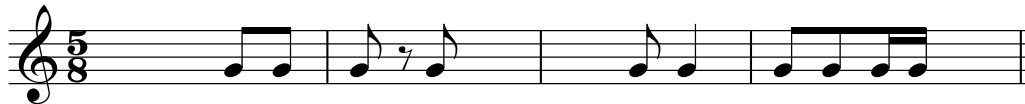

- Öğrencilerin aşağıdaki $\frac{5}{8}$ ritim cümlelerinde boş bırakılan ölçüleri nota/sus kullanarak tamamlamalarını, tamamlanan ritim cümlesini beden perküsyonundan ya da vurmali çalgılardan yararlanarak çalmalarını isteyiniz (2+3), (3+2).

a)

b)

Etkinlik 1.3.**Etkinlik İsmi****İki Vuruşlu Ölçü Türlerini Uygulayalım****Süre / Bireysel-Grup**

40+40 dk.

Grup

Yöntem ve Teknik

Gösterip-Yaptırma

■ Aşağıdaki basamakları uygulayınız.

- Öğrencilere “Kalenin Başında Ekerler Darı” adlı türküyü dinletiniz.
- Dinletilen eserin $\frac{2}{4}$ olduğu belirtiniz. Öğrencilerin beden perküsyonu yaparak veya farklı ritmik çalgılar kullanarak esere eşlik etmelerini sağlayınız. Öğrencilerden kuvvetli ve zayıf vuruşları vurgulamalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin türküyü etkin bir şekilde dinlemelerini, ritmik yürüyüşü hissetmelerini ve çalışmalarda aktif rol almalarını sağlayınız.
- Öğrencilere “Seherde Bir Bülbül” adlı türküyü dinletiniz.
- Dinletilen eserin $\frac{6}{8}$ olduğunu belirtiniz. Öğrencilerin beden perküsyonu yaparak veya farklı ritmik çalgılar kullanarak esere eşlik etmelerini sağlayınız. Öğrencilerden kuvvetli ve zayıf vuruşları vurgulamalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin türküyü etkin bir şekilde dinlemelerini, ritmik yürüyüşü hissetmelerini ve çalışmalarda aktif rol almalarını sağlayınız.
- Öğrencilere “Ağasar’ın Balını” adlı türküyü dinletiniz.
- Dinletilen eserin $\frac{5}{8}$ olduğunu belirtiniz. Öğrencilerin beden perküsyonu yaparak veya farklı ritmik çalgılar kullanarak esere eşlik etmelerini sağlayınız. Öğrencilerden kuvvetli ve zayıf vuruşları vurgulamalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin türküyü etkin bir şekilde dinlemelerini, ritmik yürüyüşü hissetmelerini ve çalışmalarda aktif rol almalarını sağlayınız.

Değerlendirme

- Öğrencilerden 35 ve 36. sayfalardaki eserlerden yararlanarak soruları cevaplamalarını isteyiniz.

KALENİN BAŞINDA EKERLER DARI

Anonim

5

9

13 Ka le nin ba şın da e ker ler da rı

17 E ker ler bi çer ler e der ler ka rı

21 yar ba na yol la mış ay vay nan na rı

Oy Te mir A ğa yan Te mir A ğa
Bir a yak üs tün de dön Te mir A ğa

SEHERDE BİR BÜLBÜL

Anonim

5

9 Se her de bir bül bül ö ter ya rin ba ğın da

o kaş o göz o dil o diş gül aç mış ya na ğın da

AĞASAR'IN BALINI

5 A ğa sa rın ba lı nı da gel sa lı nı sa lı nı

9 A dam ce bin de ta şır se nin gi bi ge li ni

13 A dam ce bin de ta şır da se nin gi bi ge li ni

o ğ ol Na zi mim o ğol

1. Bu eserlerin ölçü sayılarının benzerliklerini yazınız.

.....

.....

.....

2. Bu eserlerin ölçü sayılarının farklılıklarını yazınız.

.....

.....

.....

3. "Kalenin Başında Ekerler Darı" eserinin ölçü türünü yazınız.

.....

4. "Ağasar'ın Balını" eserinin ölçü sayısının ikiyeşerli ve üçerli vuruş yapılanmasını belirtiniz.

.....

Gelecek Derse Hazırlık

- Öğrencilere dinletmek üzere majör ve minör tonlarda, tonal yapıları etkili hissedilebilen klasik senfonik eserler, marşlar, öğrencilerin kulaklarında yer etmiş ve klasikleşmiş yerli-yabancı, popüler, sözlü ve sözsüz müzik türü örneklerinden bir seçki (playlist) oluşturunuz.

1.4. MÜZİKTE TONAL YAPI

Dersten Önce

- Sınıf ortamını dijital ve teknolojik imkânlar dâhilinde toplu dinleme ve seslendirme etkinliklerine uygun hâle getiriniz.
- Çaldığınız enstrümanı sınıfta kullanmak üzere hazır bulundurunuz.
- Klavyeli çalgı tuşlarının yer aldığı görseller hazırlayınız.

Dikkat Çekme

- Öğrencilerin bildiği sözlü bir esere çalgınızla eşlik ederken şarkıyı kasıtlı olarak detone (ton dışı) söyleyiniz. Daha sonra şarkıyı tonuna ve entonasyona dikkat ederek tekrar söyleyiniz. İki performans arasındaki farka dair duygu ve düşüncelerini belirtmelerini isteyiniz.

Ders Süreci

- Oluşturduğunuz seçkiden majör ve minör tonlardaki sözlü şarkıları dijital/teknolojik araçlar yardımıyla ardışık olarak dinletiniz.
- Sözlerdeki anlam ve duygu bütünlüğü ile ezgisel yapının uyumuna dikkat çekerek öğrencilerden dinledikleri majör ve minör ezgilerde hissettikleri duygu farklılıklarını kısa cümlelerle betimlemelerini isteyiniz.
- Oluşturduğunuz seçkiden majör ve minör tonlardaki sözsüz şarkıları dijital/teknolojik araçlar yardımıyla ardışık olarak dinletiniz.
- Öğrencilerden dinledikleri sözsüz eserlerde hissettikleri majör ve minör duygu farklılıklarını kısa cümlelerle betimlemelerini isteyiniz.
- Dinledikleri eserlerin sözsüz olmasına karşın ezgisel anlatımın kendilerinde bıraktığı işitsel etkilerin farklı olup olmadığını sorarak öğrencilerin konu hakkındaki düşüncelerini ifade etmelerini isteyiniz.
- Majör dizilerin genellikle coşkulu, neşeli, dinamik; minör dizilerin ise hüzünlü, duygusal ve melankolik duyguları ifade etmede daha etkili olduğunu vurgulayınız.
- Melodiyi belirli bir sistem içinde oluşturmanın kaynağının ses dizileri olduğunu ve yükseklik derecelerine (frekanslarına) göre art arda sıralanmış ses gruplarına “dizi (gam)” denildiğini söyleyiniz.
- Dizilerin sekiz komşu sesin art arda sıralanmasıyla oluştuğunu, dizilerdeki ilk sesin diziyeye kendi adını verdiğini belirtiniz (Görsel 1.23). Seslerin kalından inceye doğru sıralanırken “çıkıcı”, inceden kalına doğru sıralanırken “inici” dizi adını aldığını belirtiniz.

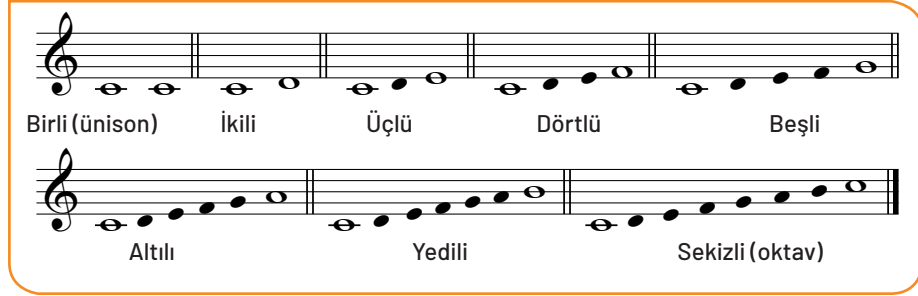
Çıkıcı Do Dizisi
İnici Do Dizisi

Görsel 1.23: Do Dizisi

- Müzik yapmada kültürel özelliklere göre farklılıklar gösterebilen tonal ve makamsal/modal ses dizilerinden yararlanıldığı bilgisini vererek birçok müzik türüne temel oluşturan tonal müziğin iki temel dizisinin majör ve minör dizi (ton) olduğunu vurgulayınız.

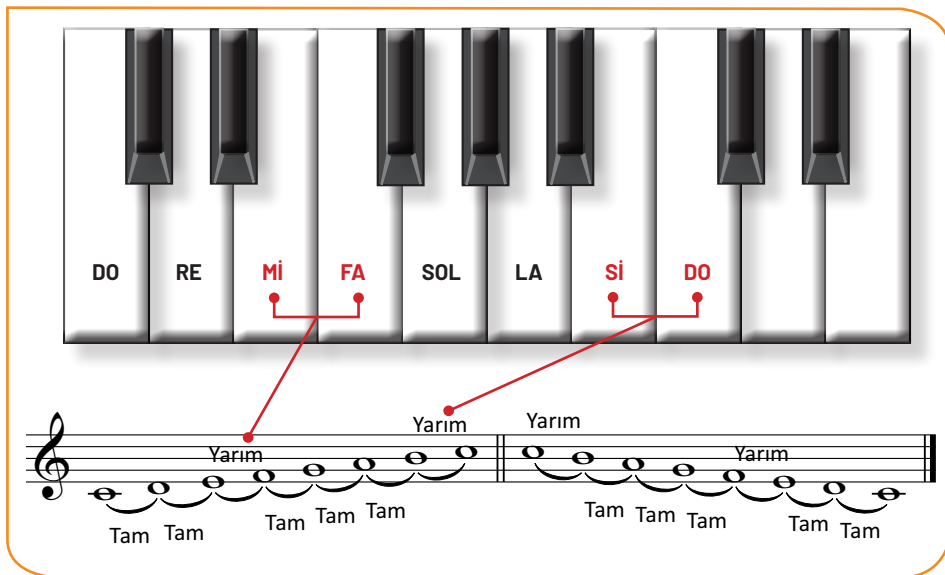
1.4.1. Majör Dizi (Ton)

- Müzikte “aralık” kavramını ayrıntıya girmeden açıklayarak ardışık ya da aynı anda duyulan iki ses arasındaki yükseklik (incelik-kalınlık) farkına “aralık” denildiğini ve aralığın iki ses arasındaki uzaklığa göre adlandırıldığını belirtiniz (Görsel 1.24).

Görsel 1.24: Aralıklar

- Tonal müzikte iki ses arasındaki en küçük aralığın ikili aralıklar olduğunu, ikili aralıkların da “küçük ikili” (yarım aralık= Y) ve “büyük ikili” (tam aralık= T) olarak ikiye ayrıldığını belirterek dizilerin tam ve yarım aralıkların sıralanmasıyla oluştuğunu söyleyiniz.
- Majör dizilerin “iki tam, bir yarım, üç tam ve bir yarım aralık (1, 1, 1/2, 1, 1, 1, 1/2)” sırasına göre oluşan diziler olduğunu, do dizisinin de doğal yapısı gereği bir majör dizi olduğunu ve aynı aralık yapısını barındırdığını belirtiniz. Piyanodaki beyaz tuşlardan oluşan do majör dizisinin temel majör dizi olarak kabul edildiğini söyleyiniz.
- Görsel 1.25’i tahtaya yansıtarak do majör dizisini piyano klavyesinde gösteriniz.

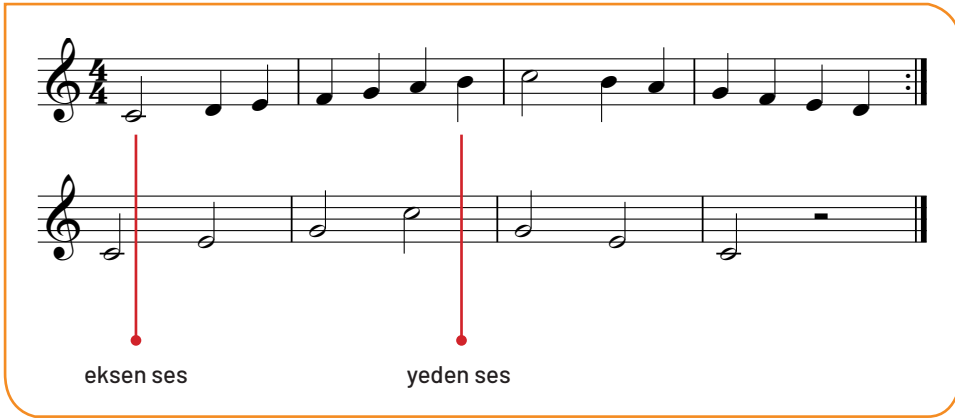
Görsel 1.25: Do Majör Dizisinin Piyano Klavyesindeki Sıralanışı

Sıra Sizde

- Aşağıdaki do majör dizinin ve arpejin (Görsel 1.26) yandaki karekodda verilen içerikle birlikte seslendirilmesini sağlayınız.
- Seslendirme çalışmaları yaptırılırken bir majör dizinin 1, 3, 5 ve 8. seslerinin durucu; 2, 4, 6 ve 7. seslerinin yürüyücü etkilerine dikkat çekiniz. Dizinin 1. sesinin eksen ses (temel ses) olarak adlandırıldığını ve dizinin en durucu etkiye sahip sesi olduğunu, 7. sesinin ise yeden ses (sansıblı) olarak adlandırıldığını ve dizinin en yürüyücü etkiye sahip sesi olduğunu belirtiniz.

Do Majör Dizi ve Arpej

Görsel 1.26: Do Majör Dizi ve Arpej

- Aşağıdaki do majörde yazılmış "Lüküs Hayat" adlı eserin verilen bölümünü etkileşimli tahtaya yansıtınız. Yandaki karekodda eşliğiyle birlikte verilen eserin kulaktan şarkı öğretim yöntemini kullanarak sınıfça seslendirilmesini sağlayınız.
- Seslendirme yapılırken eserdeki müziksel anlatıma dikkat çekerek majör etkiye vurgu yapınız.

Eşlik

LÜKÜS HAYAT OPERETİ'NDEN

Söz ve Müzik: Cemal Reşit REY

- Aşağıdaki do majörde yazılmış “Dumlupınar” adlı eseri etkileşimli tahtaya yansıtınız. Yandaki karekodda eşliğiyle birlikte verilen eserin kulaktan şarkı öğretim yöntemini kullanarak sınıfça seslendirilmesini sağlayınız.

Seslendirme yapılırken eserdeki müziksel anlatıma dikkat çekerek majör etkiye vurgu yapınız.

DUMLUPINAR

Söz: İzzet Ulvi
Müzik: Ziya Aydın

♩ = 126

Dum lu pı nar gel dik sa na

5 Yüz sür me ye top ra ğı na

9 Dum lu pı nar Dum lu pı nar

13 Ne de şi rin bağ la rın var

- Öğrencilere majör dizinin sadece “do majör dizi” olmadığını, tüm seslerin majör dizilerinin oluşturulabileceğini ve bunun için ses değiştirici işaretlerden yararlanılması gerektiğini belirtiniz.

Sıra Sizde

- Öğrencilerden çıkıcı ve inici sol dizisi oluşturmalarını isteyiniz (Görsel 1.27).
- Oluşturulan sol dizisini çalgınızla çalarak ya da yandaki karekodda verilen içerikle birlikte seslendiriniz.
- Seslendirilen sol dizisinin majör dizi etkisi verip vermediğini sorarak öğrencilerin düşüncelerini ifade etmelerini isteyiniz.

Çıkıcı Sol Dizisi

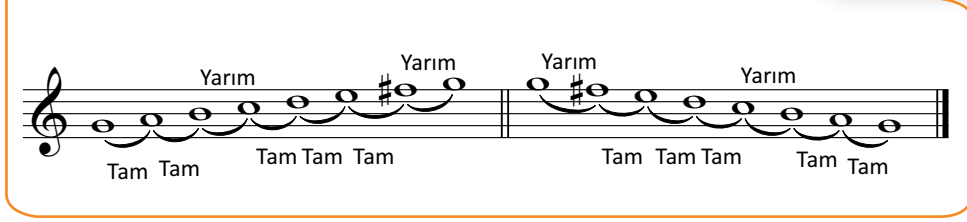
İnici Sol Dizisi

Görsel 1.27: Çıkıcı ve İnici Sol Dizisi

- Öğrencilerin oluşturdukları sol dizisini ses değiştirici işaretler yardımıyla sol majör diziyeye dönüştürmelerini isteyiniz (Görsel 1.28).
- Oluşturulan sol majör dizisini çalgınızla çalarak ya da yandaki karekodda verilen içerikle birlikte seslendiriniz.

Sol Majör Dizi

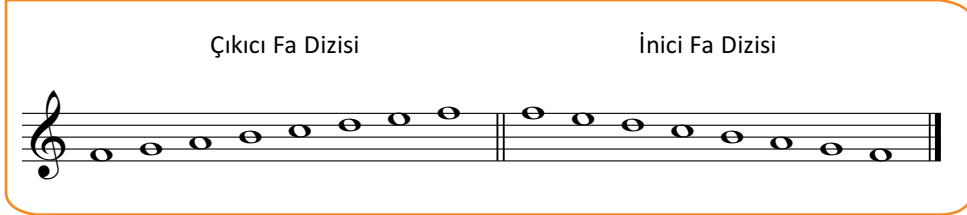

Görsel 1.28: Sol Majör Dizi

- Öğrencilerden çıkıcı ve inici fa dizisi oluşturmalarını isteyiniz (Görsel 1.29).
- Oluşturulan fa majör dizisini çalgınızla çalarak ya da yandaki karekodda verilen içerikle birlikte seslendiriniz.
- Seslendirilen fa majör dizisinin majör dizi etkisi verip vermediğini sorarak öğrencilerin düşüncelerini ifade etmelerini isteyiniz.

Fa Dizisi

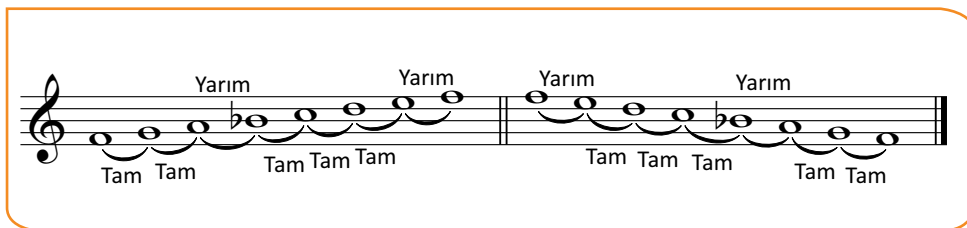

Görsel 1.29: Çıkıcı-İnici Fa Dizisi

- Öğrencilerin oluşturdukları fa dizisini ses değiştirici işaretler yardımıyla fa majör diziyeye dönüştürmelerini sağlayınız (Görsel 1.30).
- Oluşturulan fa majör dizisini çalgınızla çalarak ya da yandaki karekodda verilen içerikle birlikte seslendiriniz.

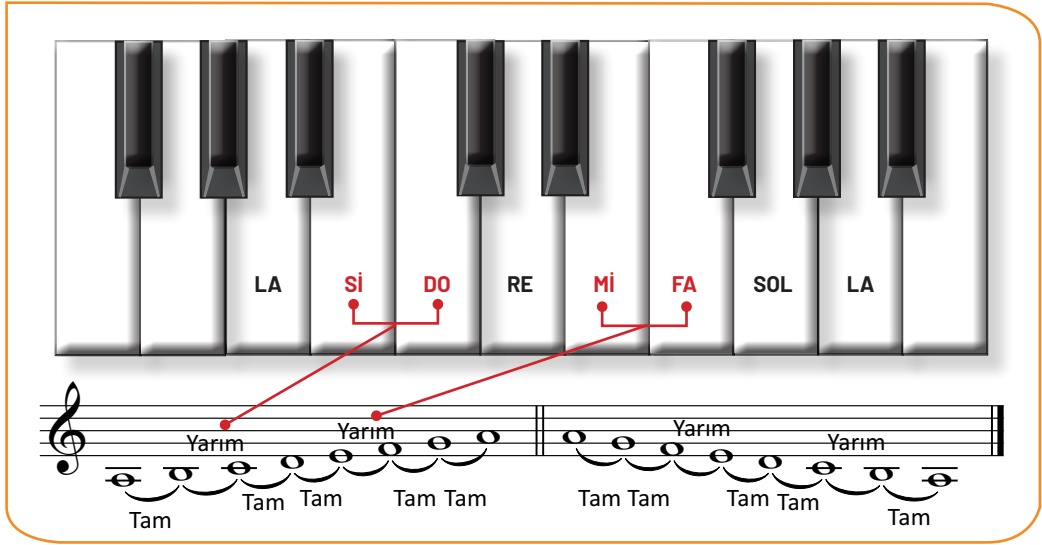
Fa Majör Dizi

Görsel 1.30: Fa Majör Dizi

1.4.2. Minör Dizi (Ton)

- Minör dizilerin doğal, armonik ve melodik olmak üzere üç türünün olduğunu belirtiniz.
- Doğal minör dizinin "bir tam, bir yarım, iki tam, bir yarım ve iki tam aralık (1, 1/2, 1, 1, 1/2, 1, 1)" sırasına göre oluştuğunu gösteriniz (Görsel 1.31).
- Armonik minör dizinin yedinci sesinin yarım ses tizleşmesiyle oluştuğunu gösteriniz.
- Melodik minör dizinin çıkıcı durumda altıncı ve yedinci seslerinin yarım ses tizleşmesiyle ve inici durumda altıncı ve yedinci seslerinin doğal hâline dönmesiyle oluştuğunu gösteriniz.

Görsel 1.31: La Minör Dizisinin Piyano Klavyesindeki Sıralanışı

Sıra Sizde

- La minör dizinin ve arpejin (Görsel 1.32) yandaki karekodda verilen içerikle birlikte seslendirilmesini sağlayınız.
- Seslendirme çalışmaları yaptırılırken bir minör dizinin majör dizide olduğu gibi 1, 3, 5 ve 8. seslerinin durucu; 2, 4, 6 ve 7. seslerinin yürüyücü etkilerine dikkat çekiniz. Dizinin 1. sesinin eksen ses (temel ses) olarak adlandırıldığını ve dizinin en durucu etkiye sahip sesi olduğunu belirtiniz.

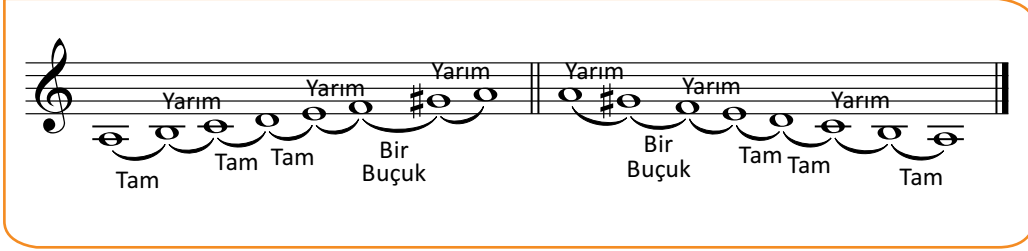

La Minör Dizi ve Arpej

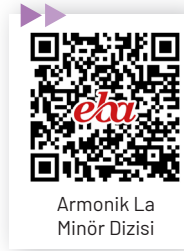
Görsel 1.32: La Minör Dizi ve Arpej

- Armonik la minör dizi (Görsel 1.33): Minör dizideki yedinci sesin (derecenin) yarım ses incilmesiyle oluştuğunu ve yedinci derecedeki ses değiştirici işaretin donanıma değil değişimin yapıldığı “sol” sesinin önüne yazıldığını belirtiniz.

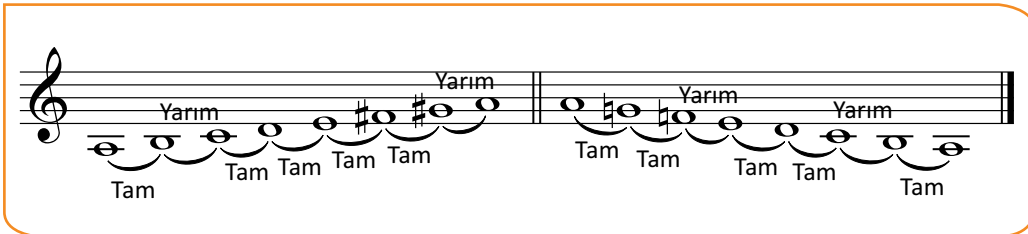
Görsel 1.33: Armonik La Minör Dizisi

- Aşağıdaki armonik la minör dizinin ve arpejin (Görsel 1.34) yandaki karekodda verilen içerikle birlikte seslendirilmesini sağlayınız.

Görsel 1.34: Armonik La Minör Dizi ve Arpej

- Melodik la minör dizi (Görsel 1.35): Minör dizideki altıncı ve yedinci seslerin yarım ses incilmesiyle oluşan diziler olduğu ve iniç olarak seslendirildiğinde altıncı ve yedinci seslerin doğal hâline dönüştüğü bilgisini veriniz. Altıncı ve yedinci derecedeki ses değiştirici işaretlerin donanıma yazılmadığını, değişimin yapıldığı “fa” ve “sol” seslerinin önüne yazıldığını belirtiniz.

Görsel 1.35: Melodik La Minör Dizi

- Aşağıdaki melodik la minör dizinin ve arpejin (Görsel 1.36) yandaki karekodda verilen içerikle birlikte seslendirilmesini sağlayınız.

Görsel 1.36: Melodik La Minör Dizi ve Arpej

- Aşağıdaki la minörde yazılmış “İlkbaharda Açar Çiçekler” adlı eseri etkileşimli tahtaya yansıtınız.
- Yandaki karekodda verilen eşliğiyle birlikte kulaktan şarkı öğretim yöntemini kullanarak eserin sınıfça seslendirilmesini sağlayınız.
- Öğrencilere “sol diyez” sesinin kullanılan ve kullanılmayan bölümlerini göstererek şarkıda doğal ve armonik dizinin kullanımına dikkat çekiniz.
- Seslendirme yapılırken eserdeki müziksel anlatıma dikkat çekerek minör etkiye vurgu yapınız.

İLKBAHARDA AÇAR ÇİÇEKLER

♩ = 114

Söz ve Müzik: Hikmet TÜRK

İlk baharda a çar çi çek ler kır laryem ye şil do ğa ne gü zel
Çocuklar çi çek ler öz deş tir sev gi ba rış la can la nır ö zü

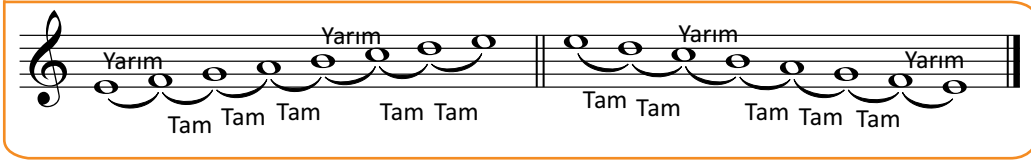
Tat lı bir bahar coş kusuy la e sen rüz gâ rın ez gi siy le
Özgür ce kor ku suz ya şa mak sevmek se vil mek gül me ke ğ len mek

tomurcuk la rın sez gi siy le ilk ba har da a çar çi çek ler
gü lün ce gün le rin öz le mi çocuklar çi çek le öz deş tir

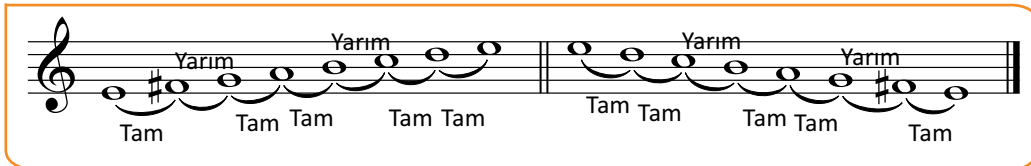
Sıra Sizde

- Öğrencilere “la minör” dışında diğer tüm seslerin üzerine minör dizilerinin oluşturulabileceğini, bunun için ses değiştirici işaretlerden yararlanılması gerektiğini belirtiniz.
- Öğrencilerden çıkıcı ve inici mi dizisi (Görsel 1.37) oluşturmalarını isteyiniz. Oluşturulan mi dizisini yandaki karekodda verilen içerikle birlikte seslendiriniz. Seslendirdiğiniz mi dizisinin minör dizi etkisi verip vermediğini sorarak öğrencilerin düşüncelerini ifade etmelerini isteyiniz.

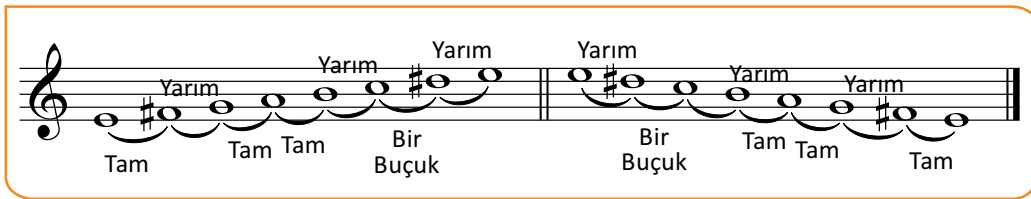

Görsel 1.37: Çıkıcı ve İnici Mi Dizisi

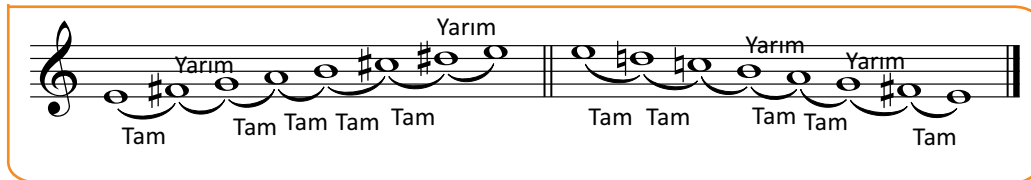
- Öğrencilerin oluşturdukları mi dizisini ses değiştirici işaretler yardımıyla mi minör diziye dönüştürmelerini sağlayınız. Yandaki karekodda verilen içerikler yardımıyla mi minör dizisini çıkıcı ve inici olarak sırasıyla doğal (Görsel 1.38), armonik (Görsel 1.39) ve melodik (Görsel 1.40) olarak seslendiriniz.

Görsel 1.38: Doğal Mi Minör Dizisi

Görsel 1.39: Armonik Mi Minör Dizisi

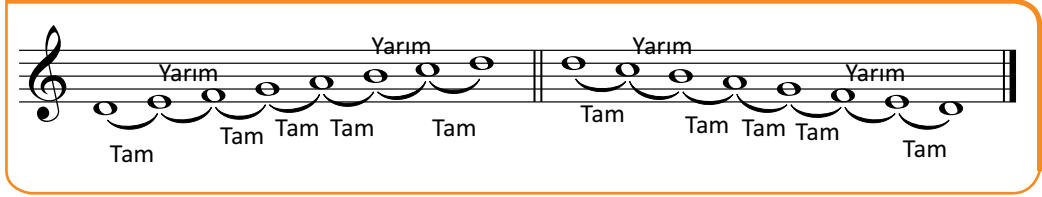
Görsel 1.40: Melodik Mi Minör Dizisi

- Öğrencilerden çıkıcı ve inici re dizisi oluşturmalarını isteyiniz (Görsel 1.41). Oluşturulan re dizisini yandaki karekodda verilen içerikle birlikte seslendiriniz. Seslendirdiğiniz re dizisinin minör dizi etkisi verip vermediğini sorarak öğrencilerin düşüncelerini ifade etmelerini isteyiniz.

Re Dizisi

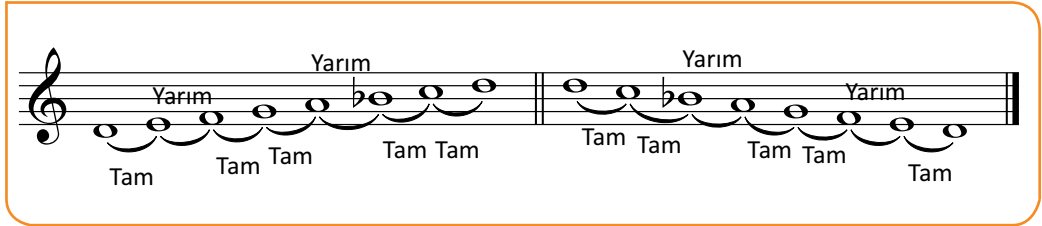

Görsel 1.41: Çıkıcı ve İnici Re Dizisi

- Öğrencilerin oluşturdıkları re dizisini ses değiştirici işaretler yardımıyla re minör dizisine dönüştürmelerini sağlayınız ve yandaki karekodda verilen içerikler yardımıyla re minör dizisini çıkıcı ve inici olarak sırasıyla doğal (Görsel 1.42), armonik (Görsel 1.43) ve melodik (Görsel 1.44) olarak seslendiriniz.

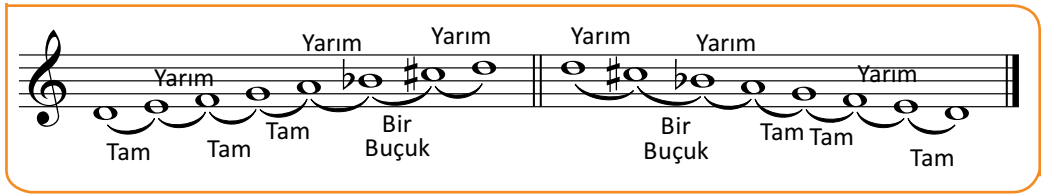
Doğal Re Minör Dizisi

Görsel 1.42: Doğal Re Minör Dizisi

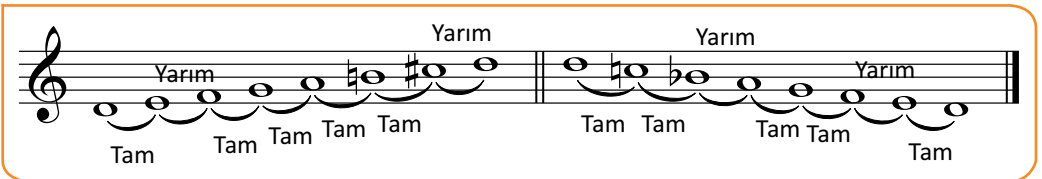
Armonik Re Minör Dizisi

Görsel 1.43: Armonik Re Minör Dizisi

Melodik Re Minör Dizisi

Görsel 1.44: Melodik Re Minör Dizisi

Öğrenmeyi İzleme

- Aşağıda örneği verilen ve çoğaltmanız için karekodda da yer alan çalışma yaprağındaki soruları öğrencilerin cevaplamalarını isteyiniz.

ÇALIŞMA YAPRAĞI

1-3. soruları aşağıdaki diziden yararlanarak cevaplayınız.

1. Bu dizinin ses aralıklarının sıralanışı aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) T, T, Y, T, T, Y, T

B) T, T, Y, T, T, T, Y

C) T, Y, T, T, T, Y, T

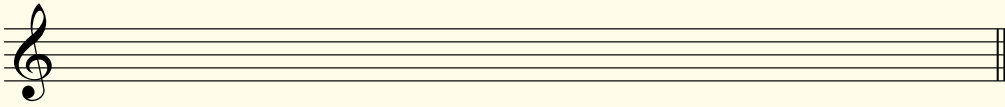
D) T, Y, T, T, Y, T, T

E) T, T, Y, T, Y, T, T

2. Bu dizi armonik minör diziye dönüştürülürken hangi ses tizleşir?

.....

3. Yukarıda verilen doğal la minör diziye la majör diziye dönüştürerek aşağıdaki dizek üzerine yazınız.

Performans Görevi

- Öğrencilere iki vuruşlu ölçü türlerinde ve majör-minör tonalitedeki sözlü eserleri müziksel bileşenlerine uygun seslendirmeleri için sayfa 48'deki performans görevini veriniz.
- Öğrencilere performans görevini yaparken dikkat etmeleri gereken kriterler ve çalışmaların değerlendirme ölçütleri hakkında bilgi veriniz.

PERFORMANS GÖREVİ	
İçerik Düzeyi	Dereceleme Ölçeği
Öğrenme Çıktıları: Müzikte iki vuruşlu ölçü türlerini karşılaştırabilme Müzikte tonal yapıyı çözümleyebilme	Dereceleme Ölçeği
<p>Sevgili Öğrenciler,</p> <p>İki vuruşlu ölçü türlerinde yazılmış majör ve minör tonlardaki sözlü eserler incelendiğinde ritim, melodi, armoni, ezgi ve dinamizm gibi müzik bileşenlerinin ön plana çıktığı görülür. Örneğin neşeli bir majör tonda yazılmış "Dumlupınar" eserinde ritim düzenli ve canlıdır, melodi basit ve akılda kalıcıdır. Ezgi hareketli ve neşeli bir karakter taşır. Buna karşılık minör tonda yazılmış "Yurdumda (Tohumlar Fidana)" eserinde ise melodi daha ağır, duygusal ve hüzünlüdür; armoni daha gergin tınlar ve eserin genel havası dramatiktir. Her iki örnekte de müzik bileşenleri, eserin tonuna ve duygusuna göre şekillenir ve dinleyiciye farklı hisler aktarır.</p> <p>Öğrendiğiniz iki vuruşlu ölçü türlerinde ve majör-minör tonalitedeki sözlü eserlerden birini seçiniz. Eseri müziksel bileşenlerine uyarak solo ya da koro hâlinde seslendiriniz.</p> <p>Solo ya da koro hâlinde yapacağınız seslendirme çalışmalarını aşağıdaki adımları takip ederek uygulayınız.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Adım: Hangi eseri seçeceğinize karar veriniz. 2. Adım: Seçtiğiniz eserin notalarına ve ses kayıtlarına ulaşabilmek için farklı kaynaklardan araştırma yapınız. 3. Adım: Seçtiğiniz eserin söz yazarı, bestecisi, türü hakkında araştırma yapınız. 4. Adım: Seçtiğiniz eseri söylemeye başlamadan önce bedensel rahatlama ve ses açma çalışmaları yapınız. 5. Adım: Seçtiğiniz eserin eşliği varsa bulunuz ve eşlikle seslendiriniz. 6. Adım: Seçtiğiniz eseri seslendirirken uygun söyleme tekniklerine dikkat ediniz. 7. Adım: Seslendirme performansınızı sınıf arkadaşlarınıza sununuz. <p>Çalışmanın Değerlendirilmesi: Performans görevi, karekodda yer alan ve sayfa 49'da örneği verilen Eser Seslendirme Dereceleme Ölçeği'yle değerlendirilecektir.</p>	

ESER SESLENDİRME DERECELEME ÖLÇEĞİ						
Öğrencinin Adı, Soyadı : Sınıfı, Numarası :						
Bu form, öğrencinin "Müzik Dili" temasındaki öğrenme becerilerini ölçmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Öğrencinin belirtilen ölçütleri öğrenme düzeyini en doğru yansıtan seçeneği işaretleyiniz (1: Çok Zayıf-5: Çok İyi).						
DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ		PUANLAR				
		1	2	3	4	5
1	Seslendireceği eseri belirledi.					
2	Seçtiği eserin notalarına ve ses kayıtlarına ulaşabilmek için farklı kaynakları taradı.					
3	Seçtiği eserin söz yazarı, bestecisi, türü hakkında araştırma yaptı.					
4	Seçtiği eserin eşliğini buldu.					
5	Eseri seslendirmeye başlamadan önce bedensel rahatlama hareketleri yaptı.					
6	Eseri seslendirmeye başlamadan önce ses açma çalışmaları yaptı.					
7	Eserde uygulanması gereken söyleme tekniklerini kullandı.					
8	Eseri söylerken hız ve gürlük terimlerini doğru yerlerde kullandı.					
9	Eseri temposuna uygun söyledi.					
10	Çalışmasını sınıf arkadaşlarına sundu.					
TABLO PUANI						
DEĞERLENDİRME: 100 üzerinden 75 puan, öğrenmenin yeterli düzeyde olduğunu gösterir. 74 ve altı puanlar için öğrenme etkinlikleri tekrar edilmelidir.						
Ölçek Puanını 100'lük sisteme dönüştürme: Tablodan her bir kriter için alınabilecek en yüksek puan 5'tir. Tabloda toplam 10 ölçme kriteri vardır. Tablodan alınabilecek en yüksek puan 10x5=50 yöntemiyle bulunur. PUAN= [(Tablo Puanı x 100) / 50] formülü uygulanır.						

Ölçme ve
Değerlendirme
Soruları

- Aşağıda örneği verilen 1. tema ölçme ve değerlendirme sorularına yandaki karekoddan ulaşınız. Soruları çoğaltarak öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerini sağlayınız.

1. Tema Ölçme ve Değerlendirme

Bu bölümde cevaplamamız için toplam 14 soru verilmiştir.

- Aşağıdaki öz değerlendirme formunu doldurunuz.

Öz Değerlendirme Formu

Bu değerlendirme formu, İstiklal Marşı'nı söyleme çalışmanızı değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Her bir ifadeyi dikkatlice okuyarak kendinizi 1'den 5'e kadar (1: Çok Zayıf - 5: Çok İyi) puanlayınız ve soruları cevaplayınız.

A. Beden Hazırlığı

İfadeler:

- Nefes tekniklerini uyguladım. 1 2 3 4 5
- Duruşumu söylemeye uygun hâle getirdim. 1 2 3 4 5
- Söylemeden önce ses egzersizleri yaptım. 1 2 3 4 5

1. Bedenimi hazırlama sürecinde yaptıklarım:

.....

B. Teknik Kullanımı

İfadeler:

- Uygun söyleme tekniklerini kullandım. 1 2 3 4 5
- İstiklal Marşı'nı söylerken duygusunu yansıttım. 1 2 3 4 5

2. Söyleme esnasında kullandığım teknikler:

.....

C. Müzikal Bileşenler

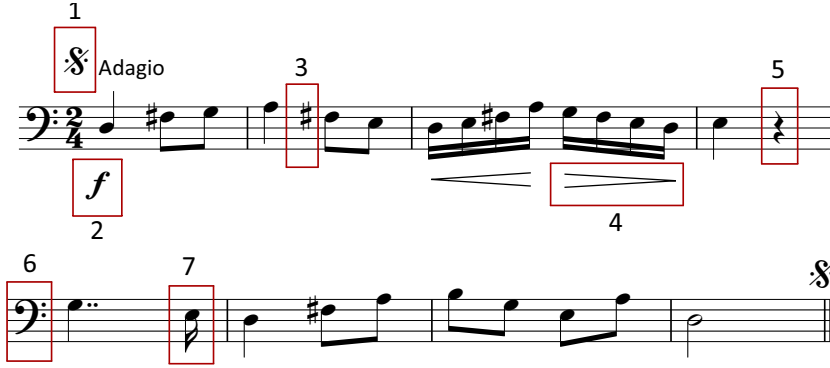
İfadeler:

- İstiklal Marşı'nı ritmine dikkat ederek söyledim. 1 2 3 4 5
- İstiklal Marşı'nı ezgisine dikkat ederek söyledim. 1 2 3 4 5

3. İstiklal Marşı'nı söylerken dikkatimi çeken müziksel bileşenler:

.....

4. Aşağıdaki ezgi üzerinde 1'den 7'ye kadar numaralandırılmış sembollerin anlamlarını, sembol numarasının başında yer alan yay ayracın içindeki boşluğa "()" yazınız.

SEMBOL NUMARASI	ANLAMI
() 1	a) Onaltılık nota
() 2	b) Senyö
() 3	c) Dörtlük sus
() 4	ç) Fa anahtarı
() 5	d) Forte
() 6	e) Decrescendo
() 7	f) Diyez
	g) Bemol

■ 5-7. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

"Suat müzik dersinde öğretmeninden yeni bir eser öğrenmişti. Bu parçayı çalışmak için önce öğretmenin tahtaya çizdiği beş paralel çizgiden oluşan bölgeye dikkatlice baktı. Çizgilerin başına konulan özel işareti tanıyordu. Bu işaret, tellerde hangi seslerin çalınacağını anlamasına yardımcı oluyordu. Parçanın başında çalınacak her bir sesin ne kadar süreceğini gösteren işaretler yer alıyordu. Bazı sesler kısa sürerken bazıları daha uzun devam ediyordu. Öğretmeni, her bir sembolün zamanlamayı doğru yapmak için çok önemli olduğunu vurgulamıştı. Eser ilerledikçe Suat, bazı bölümlerin tekrar tekrar çalındığını fark etti. Özellikle belli işaretler bu bölümlere geri dönmesi gerektiğini söylüyordu. Bu şekilde çalışmak hem ezberlemesini kolaylaştırıyor hem de parçayı daha iyi kavramasını sağlıyordu. Çalışma sırasında Suat, çalgısında her bir teli ayrı ayrı kullanarak bu sesleri çıkarmaya çalıştı. Ritmi doğru yakalayabilmek için defalarca denedi. En sonunda parçanın yapısına ve işaretlerine dikkat ettikçe daha temiz ve uyumlu çalmaya başladığını fark etti."

5. Suat'ın öğretmenin tahtaya çizdiği "beş paralel çizgi"nin adını yazarak müzik yazısındaki görevini açıklayınız.

.....

.....

6. Altı çizili cümlelerde ifade edilen işaretlerin müzikteki genel adını yazarak müziksel işlevlerini kısaca açıklayınız.

.....

.....

7. Suat'ın, çizgilerin başında gördüğü ve sesleri tanınmasında yardımcı olan işaretin adı nedir?

.....

.....

- 8-10. soruları aşağıdaki tartım cümlesine göre cevaplayınız.

8. "1" numaralı kutuya aşağıdaki ölçü sayılarından hangisi yazılmalıdır?

A) $\frac{2}{4}$ B) $\frac{2}{8}$ C) $\frac{4}{4}$ D) $\frac{5}{8}$ E) $\frac{6}{8}$

9. "2" numaralı kutuda verilen notalar ölçünün kaçınıcı zamanını gösterir?

.....

10. Üçüncü ölçünün tamamlanabilmesi için "3" numaralı kutuda aşağıdaki süre değerlerinden hangisi kullanılmalıdır?

A) $\frac{1}{4}$ B) $\frac{1}{8}$ C) $\frac{1}{2}$ D) $\frac{1}{4}$ E) $\frac{1}{8}$

11. Aşağıdaki tartım cümlelerini ölçü türleriyle eşleştiriniz. Eşleştirdiğiniz tartımın harfini ölçü türünün sonundaki yay ayracın içindeki boşluğa "()" yazınız.

A	
B	
C	
1. Basit Ölçü () 2. Bileşik Ölçü () 3. Eksik Ölçü () 4. Aksak Ölçü ()	

12. Majör dizi oluşturmak için kullanılan kalıp nedir?

.....

13. Aşağıdakilerden hangisi armonik la minör dizisine özgü bir değişikliktir?

A) La notasının tizleştirilmesi
 B) Fa notasının tizleştirilmesi
 C) Mi notasının pestleştirilmesi
 D) Sol notasının tizleştirilmesi
 E) Si notasının pestleştirilmesi

14. Çıkıcı melodik la minör dizide hangi sesler yarım ses tizleşir?

.....

- Daha fazla soru çözmek için ek sorulara yanda verilen karekodu okutarak ulaşabilirsiniz.

Ölçme ve
Değerlendirme
Ek Soruları

1. Tema Farklılaştırma

ZENGİNLEŞTİRME

Bireysel-Grup

Bireysel

Öğrenme Çıktısı

MÜZ. 9.1.1. İstiklal Marşı'nı müziksel söyleyebilme
 MÜZ. 9.1.2. Temel müzik yazı ve işaretlerini sınıflandırabilme
 MÜZ. 9.1.3. Müzikte iki vuruşlu ölçü türlerini karşılaştırabilme
 MÜZ. 9.1.4. Müzikte tonal yapıyı çözümleyebilme

■ Aşağıdaki basamakları uygulayarak etkinliğin tamamlanmasını sağlayınız.

- Öğrencilerden İstiklal Marşı'nın solfejini yapmasını isteyiniz.
- Sınıfta çalgı çalabilen öğrencileri belirleyiniz ve hangi çalgıları çaldıklarını tespit ediniz.
- Çalgısı taşınabilir olan öğrencilerin çalgılarını sınıfa getirmelerini isteyiniz.
- Öğrencilerden çaldıkları çalgının türüne ve çalma düzeylerine uygun olarak iki vuruşlu ölçü türlerinde (2/4, 5/8 ya da 6/8) eser ya da eserler belirlemelerini isteyiniz.
- Öğrencilerden belirledikleri eser ya da eserlerin notalarını bulmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden belirledikleri eser ya da eserleri notasyonunda yazıldığı gibi müzik yazı ve işaretlerine uygun olarak icra etmelerini sağlayınız.
- Öğrencilerin belirledikleri eser tonal yapıda ise eserin tonal yapısı hakkında bilgi vermelerini isteyiniz.
- Belirledikleri eser makamsal yapıda ise eserin neden tonal bir eser olarak tanımlanamayacağı konusunda akıl yürütmelerini sağlayınız.

Değerlendirme

- Öğrencilerin performansları sağdaki karekodda yer alan ve sayfa 54'te örneği verilen Eser Seslendirme Dereceleme Ölçeği'yle değerlendirilecektir.

ESER SESLENDİRME DERECELEME ÖLÇEĞİ						
Öğrencinin Adı, Soyadı : Sınıfı, Numarası :						
Bu form, öğrencinin "Müzik Dili" temasındaki öğrenme becerilerini ölçmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Öğrencinin öğrenme düzeyini en doğru yansıtan seçeneği işaretleyiniz (1: Çok Zayıf-5: Çok İyi).						
DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ		PUANLAR				
		1	2	3	4	5
1	Seslendireceği eseri belirledi.					
2	Seçtiği eserin notalarına ulaşabilmek için farklı kaynakları taradı.					
3	Seçtiği eserin söz yazarı, bestecisi, türü hakkında araştırma yaptı.					
4	Seçtiği eserin tonal yapısına ilişkin bilgi verdi.					
5	Seçtiği eseri ritmik yapısına uygun olarak seslendirdi.					
6	Seçtiği eseri tonal/makamsal yapısına uygun olarak seslendirdi.					
7	Eseri çalarken/söylerken müzikal anlatımına ve nüanslarına dikkat etti.					
8	Eseri çalarken/söylerken hız ve gürlük terimlerini doğru yerlerde kullandı.					
9	Eseri temposuna uygun çaldı/söyledi.					
10	Çalışmasını sınıf arkadaşlarına sundu.					
TABLO PUANI						
DEĞERLENDİRME: 100 üzerinden 75 puan, öğrenmenin yeterli düzeyde olduğunu gösterir. 74 ve altı puanlar için öğrenme etkinlikleri tekrar edilmelidir.						
Ölçek Puanını 100'lük sisteme dönüştürme: Tablodan her bir kriter için alınabilecek en yüksek puan 5'tir. Tabloda toplam 10 ölçme kriteri vardır. Tablodan alınabilecek en yüksek puan (10x5=50) yöntemiyle bulunur. PUAN= [(Tablo Puanı x 100) / 50] formülü uygulanır.						

DESTEKLEME

Bireysel-Grup

Bireysel

Öğrenme Çıktısı

- MÜZ. 9.1.1. İstiklal Marşı'nı müziksel söyleyebilme
 MÜZ. 9.1.2. Temel müzik yazı ve işaretlerini sınıflandırabilme
 MÜZ. 9.1.3. Müzikte iki vuruşlu ölçü türlerini karşılaştırabilme
 MÜZ. 9.1.4. Müzikte tonal yapıyı çözümleyebilme

■ Aşağıdaki basamakları uygulayarak etkinliğin tamamlanmasını sağlayınız.

- Öğrencilerden İstiklal Marşı'nın ilk iki kıtasını defterlerine yazmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden İstiklal Marşı'nın ilk iki kıtasının sözlerini ezberlemelerini ve şiir olarak okumalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden dikkat çekici görseller kullanarak hız ve gürlük terimleri ile ilgili sınıf panosu ya da sunu hazırlamalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden dikkat çekici görseller kullanarak nota ve sus süre değerleri ile ilgili sınıf panosu ya da sunu hazırlamalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden müzikte tonları ve dizileri gösteren kaynak araştırması yapmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden buldukları kaynaklardan yararlanarak do-re-mi-fa-sol-la-si majör ve minör dizilerini sınıf panosu şeklinde ya da sunu şeklinde hazırlamalarını isteyiniz.

Değerlendirme

- Aşağıda çoğaltmanız için örneği verilen ve yandaki karekodda da yer alan kontrol listesiyle öğrencilerin çalışmalarını izleyiniz.

KONTROL LİSTESİ			
Öğrencinin			
Adı, Soyadı :			
Sınıfı, Numarası :			
DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ		EVET	HAYIR
1	İstiklal Marşı'nın ilk iki kıtasını ezberledi.		
2	İstiklal Marşı'nın ilk iki kıtasını şiir olarak okudu.		
3	Hız ve gürlük basamaklarıyla ilgili sınıf panosu ya da sunu hazırladı.		
4	Nota ve sus süre değerleriyle ilgili sınıf panosu ya da sunu hazırladı.		
5	Müzikte tonlar ve diziler konusuyla ilgili kaynak araştırması yaptı.		
6	Do-re-mi-fa-sol-la-si majör ve minör dizilerini gösteren sınıf panosu ya da sunu hazırladı.		

Gelecek Derse Hazırlık

- İlk uygarlıkların kullandığı müzik aletlerine ait görselleri ve ses örneklerini hazırlayınız.
- Eski toplumlarda müziğin yerini anlatan belgesel videoları hazırlayınız.

2. TEMA

MÜZİK KÜLTÜRÜ

Temanın
içerğine
bu karekod
üzerinden
ulaşabilirsiniz.

DERS SAATİ	36 saat
İÇERİK ÇERÇEVESİ	Müziğin Tarihsel Gelişimi Türk Müziğine Ait Eserler Batı Müziğine Ait Eserler Atatürk'ün Güzel Sanatlar İçinde Müziğe Verdiği Yer ve Önem Marşlar, Şarkılar ve Türküler Yaşanılan Şehrin Müzik Etkinlikleri
ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ	<p>MÜZ.9.2.1. Müziğin tarihsel gelişimini çözümleyebilme</p> <ul style="list-style-type: none">a) Müziğin tarihsel gelişimine etki eden öğeleri belirler.b) Müziğin tarihsel gelişimine etki eden öğeler arasındaki ilişkileri belirler. <p>MÜZ.9.2.2. Türk müziğine ait eserleri müziksel dinleyebilme</p> <ul style="list-style-type: none">a) Türk müziğine ait dinlediği eserlerin bileşenlerini tanır.b) Türk müziğine ait dinlediği eserlerin bileşenlerini ayırt eder.c) Türk müziğine ait dinlediği eserlerin bileşenlerini açıklar. <p>MÜZ.9.2.3. Batı müziğine ait eserleri müziksel dinleyebilme</p> <ul style="list-style-type: none">a) Batı müziğine ait dinlediği eserlerin bileşenlerini tanır.b) Batı müziğine ait dinlediği eserlerin bileşenlerini ayırt eder.c) Batı müziğine ait dinlediği eserlerin bileşenlerini açıklar. <p>MÜZ.9.2.4. Atatürk'ün güzel sanatlar içinde müziğe verdiği yeri ve önemi özetleyebilme</p> <ul style="list-style-type: none">a) Atatürk'ün güzel sanatlar içinde müziğe verdiği yer ve önemle ilgili çözümleme yapar.b) Atatürk'ün güzel sanatlar içinde müziğe verdiği yer ve önemle ilgili sınıflandırma yapar.c) Atatürk'ün güzel sanatlar içinde müziğe verdiği yeri ve önemi yorumlar. <p>MÜZ.9.2.5. Marşları, şarkıları ve türkülerini müziksel söyleyebilme</p> <ul style="list-style-type: none">a) Marşları, şarkıları ve türkülerini söylemeden önce bedenini hazır hâle getirir.b) Marşları, şarkıları ve türkülerini söylerken uygun teknikleri kullanır.c) Marşları, şarkıları ve türkülerini söylerken müziksel bileşenleri uygular. <p>MÜZ.9.2.6. Yaşanılan şehrin müzik etkinliklerini gözlemleyebilme</p> <ul style="list-style-type: none">a) Yaşanılan şehrin müzik etkinliklerini gözlemlemeye ilişkin amaç belirler.b) Yaşanılan şehrin müzik etkinliklerine yönelik verileri uygun veri toplama araçları ile toplar.c) Yaşanılan şehrin müzik etkinliklerinde topladığı verileri sınıflandırır ve kaydeder.
ANAHTAR KAVRAMLAR	Batı müziği, müzik etkinliği, Türk müziği

Temayla ilgili
özet bilgilerin yer
aldığı belgeye
bu karekod
üzerinden
ulaşabilirsiniz.

Ön Değerlendirme**■ Öğrencilerden aşağıdaki soruları yanıtlamalarını isteyiniz.**

- Bildiğiniz Türk müziği eserleri hangileridir?
- Bildiğiniz Batı müziği eserleri hangileridir?
- Doğada duyduğumuz seslerin müziğe nasıl bir katkısı olmuş olabilir?
- Yaşadığınız çevrede düzenlenen müzik etkinliklerinden hangilerine katıldınız?

Bağlantı Noktası**■ Aşağıdaki soruları öğrencilere yönelterek yanıtlamalarını isteyiniz.**

- Günlük yaşantınızda hangi müzik türlerini dinliyorsunuz?
- Dinlediğiniz farklı müzik türleri ile Türk müziği eserleri arasında ne tür benzerlik ve farklılıklar vardır?
- Dinlediğiniz müzik türleri ile Batı müziği arasındaki benzerlik ve farklılıklar hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Toplumsal olaylar, insanların yaşam biçimleri ve duyguları müziği nasıl şekillendirmiştir?
- Müzik, yaşadığımız şehirde sokaklarda, konserlerde, kutlamalarda karşımıza çıkar ve o kentin kültürel havasını yansıtır. Bu etkinlikleri fark etmek, müziği sadece dinlemekle kalmayıp yaşamak anlamına gelir. Şehirdeki müzik etkinlikleri o yerin insanları ve kültürü hakkında bize ne tür bilgiler verebilir?

2.1. MÜZİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Dersten Önce

- İlk uygarlıkların kullandığı müzik aletlerine ait görselleri ve ses örneklerini sınıfa getiriniz.
- Eski toplumlarda müziğin yerini anlatan belgesel videolarını sunuma hazır hâle getiriniz.

Dikkat Çekme

- Yanda verilen İlk Çağ toplumlarına ait temsili görseli (Görsel 2.1) etkileşimli tahtaya yansıtarak öğrencilerin görselle ilişkin düşüncelerini paylaşmalarını sağlayınız.

Görsel 2.1: İlk Çağ Toplamları (temsili)

Ders Süreci

- İlk Çağ toplumlarında müziğin gelişimini aşağıdaki metinden yararlanarak açıklayınız.

2.1.1. İlk Çağ Toplumlari

İnsanoğlu varoluşundan itibaren algıladığı sesleri çözümleyip değerlendirerek onları bir anlatım biçimine dönüştürmüştür. Müzik, seslerle gerçekleştirilen anlatım sanatını ifade eder ve iki temel ögeyi içerir. Bunlar ses malzemesi ve insansal değerlendirmedir. Buna göre müzik, belli bir amaç ve yöntemle belli bir güzellik anlayışına göre işlenerek birleştirilmiş seslerden oluşan estetik bir bütündür.

İlk insan toplulukları doğada duydukları sesleri taklit etme eğiliminde olmuştur. Bu dönemde müzik, doğanın seslerini yansıtmaya ve insan toplulukları arasında iletişim kurma amacıyla kullanılmıştır.

Müzik pek çok insana göre hayatı keyifli kılmaya yarayan bir araç olarak görülse de avcı toplayıcı atalarımız açısından eğlenceden çok daha öte bir anlam ifade etmiştir.

Paleolitik mağaraların pek çoğunda kemikten yapılmış düdük ve flütler bulunması müziğin ritüellerde önemli bir rol oynadığını kanıtlar niteliktedir (Görsel 2.2).

- Aşağıda verilen görseli etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Görsel 2.2: Yaklaşık 35.000 Yıllık Olduğu Düşünülen Flütler

Neolitik Çağ'da avcılık ve toplayıcılıktan hayvancılık ve tarım düzenine geçilmiş olması ve yazı, takvim, matematik, bilim ve felsefenin ortaya çıkışı kültürel açıdan gelişmelerin artmasını ve İlk Çağ'ın yüksek kültürlerinin gelişmesini sağlamıştır. Bu dönemde müzik bilinçle ve estetik kaygıyla yapılmıştır.

- Aşağıdaki tablodan yararlanarak (Tablo 2.1) İlk Çağ toplumlarında müziğin insan hayatındaki rolünü ve kullanılan çalgıları açıklayınız.

Tablo 2.1: İlk Çağ Toplumlarında Müzik

İLK ÇAĞ TOPLUMLARI	
MÜZİĞİN İNSAN HAYATINDAKİ ROLÜ	KULLANILAN ÇALGILAR
<ul style="list-style-type: none"> • Doğa seslerini taklit • Törenler • Hayatta kalma mücadelesi • Diğer insanlarla iletişim 	<ul style="list-style-type: none"> • Taş, ağaç, kemik gibi doğada bulunan malzemelerle yapılan ritmik çalgılar • Deri kullanılarak yapılan davullar

2.1.2. Mezopotamya Medeniyetleri

- Mezopotamya medeniyetinde müziğin gelişimini aşağıdaki metinden yararlanarak açıklayınız.

Mezopotamya, MÖ 4000'li yıllardan itibaren çeşitli uygarlıkların beşiği olmuştur. Bu verimli bölgede Sümer, Akat, Babil, Asur, Hitit, Kalde, Elam ve Pers uygarlıkları yerleşmişlerdir. Coğrafi konum açısından merkezî bir yerde bulunan Mezopotamya, güneyde Arap boylarının, batıda Hitit, Frigya, Fenike, Mısır ve Yunanlıların; kuzeyde İran ve İndü-Germen boylarının; doğuda Hindistan'ın etkisinde kalmıştır. Mezopotamya müziği kuşatıldığı ülke ve kavimlerin öncelikle çalgılarını değerlendirmiş ve bunları geliştirmiştir.

Mezopotamya'da müzik, özellikle dinî törenler ve saray yaşamında büyük rol oynamıştır. Tanrılara tapınmak için kullanılan müzik, din görevlileri tarafından icra edilmiştir (Görsel 2.3).

- Aşağıda verilen görseli etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Görsel 2.3: Mezopotamya Uygarlıklarına Ait Rölyef

Yaygın olarak kullanılan çalgılar arasında lir (Görsel 2.4), kaval ve davul yer almaktadır. Ayrıca zurna, arp gibi çalgılar da kullanılmıştır.

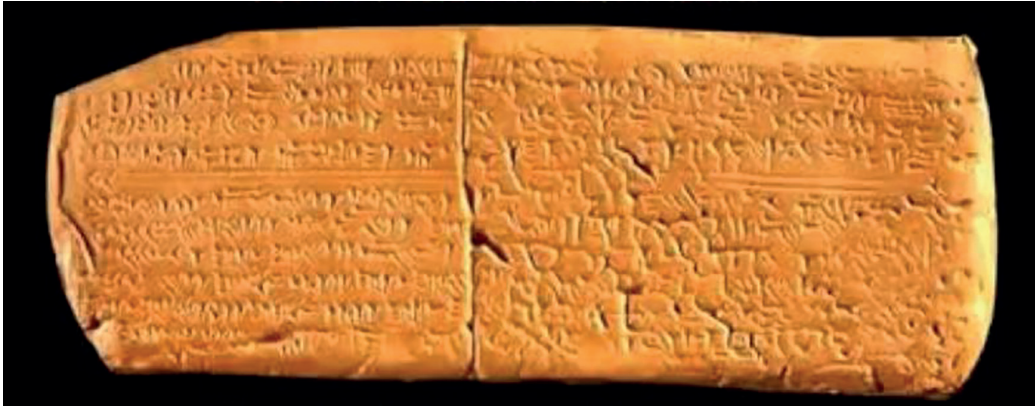
- Yanda verilen görseli etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Tarihî kayıtlarda bilinen en eski nota yazısı (Görsel 2.5) Sümerlere aittir.

- Aşağıda verilen görseli etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Görsel 2.4: Mezopotamya Liri

Görsel 2.5: Hurri İlahisi, MÖ 1400, Damascus Ulusal Müzesi, Suriye

- Aşağıdaki tablodan (Tablo 2.2) yararlanarak Mezopotamya'da müziğin rolünü ve kullanılan çalgıları açıklayınız.

Tablo 2.2: Mezopotamya'da Müziğin Rolü Ve Kullanılan Çalgılar

MEZOPOTAMYA	
MÜZİĞİN İNSAN HAYATINDAKİ ROLÜ	KULLANILAN ÇALGILAR
<ul style="list-style-type: none"> • Dinî törenler • Şenlikler • Saray eğlenceleri • Bando • Telli, üflemeli ve vurmali çalgılardan oluşan ilk müzik topluluğu 	<ul style="list-style-type: none"> • Yan ve düz çalınan flüt • Lir • Davul • Arp

2.1.3. Mısır Medeniyeti

- Mısır medeniyetinde müziğin gelişimini aşağıdaki metinden yararlanarak açıklayınız.

Antik Mısır'da kullanılan çalgılar Mezopotamya ile oldukça büyük benzerlikler göstermektedir. Firavunların rahip kral olması nedeniyle saray müziği ile tapınak müziği arasında kuvvetli bir bağ vardır. Tanrılara adak sunma ayinleri ve dini festivallerde müzik önemli yer tutmuştur. Kullanılan müzik, daha çok ritmik ve monofonik (tek sesli) yapıdadır. Yaygın olarak kullanılan çalgılar arasında aulos (Görsel 2.6) ve sistrum (Görsel 2.7) yer alır.

- Aşağıda verilen görselleri etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Görsel 2.6: Aulos

Görsel 2.7: Sistrum

- Aşağıdaki tablodan (Tablo 2.3) yararlanarak Mısır medeniyetinde müziğin rolünü ve kullanılan çalgıları açıklayınız.

Tablo 2.3: Mısır Medeniyetinde Müziğin Rolü ve Kullanılan Çalgılar

MISIR MEDENİYETİ	
MÜZİĞİN İNSAN HAYATINDAKİ ROLÜ	KULLANILAN ÇALGILAR
<ul style="list-style-type: none"> • Dini törenler • Halk eğlenceleri • Festivaller 	<ul style="list-style-type: none"> • Sistrum • Flüt • Lir • Arp • Kaval • Aulos

2.1.4. Anadolu Uygarlıkları

- Anadolu uygarlıklarında müziğin gelişimini aşağıdaki metinden yararlanarak açıklayınız.

Hititler, inanışlarının bir yansıması olarak müziği dinî alanda kullanmıştır. Bu dönemde müzik, tanrılara olan dua ve adakların bir parçası olarak görülmüştür. Özellikle mevsim geçişleri olmak üzere 160'ın üstünde bayram kutlaması yapan Hititler bu törenlerde müziği ritüel, yas, kahramanlık ve eğlence amacıyla kullanmışlardır (Görsel 2.8).

- Aşağıda verilen görseli etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Görsel 2.8: Rölyef, Geç Hitit Dönemi, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Ankara

Frigler, müziği dinî ve toplumsal ritüellerde yoğun olarak kullanmışlardır. Dinî törenlerde tanrılara yönelik dua ve adaklar için müzik kullanılmış, aynı zamanda toplumun sosyal birliğini pekiştiren bir araç olarak da müzik önem taşımıştır. Frigya'nın kültürel merkezi olan Gordion gibi yerleşimlerde toplumsal kutlamalar şarkılar ve danslarla birlikte yapılmıştır.

Anadolu'nun erken medeniyetlerinden olan Urartular, müziği büyük ölçüde dinî törenlerde ve ritüel amaçlı kullanmışlardır. Tanrılara adaklar sunarken müzik aletleri kullanarak törenler yapmış, şarkılar ve ilahilerle tanrılarına seslenmişlerdir. Urartular, bunun yanında toplumsal yaşamda da müziği bir araya getirici bir araç olarak kullanmışlardır.

Hititler, Frigler ve Urartular müziği toplumsal ve dinî yaşamlarında farklı şekillerde kullanmış ve her biri kendine özgü bir müzik kültürü geliştirmiştir. Hititler, müziği hem dinî hem de politik amaçlarla kullanırken Frigler doğa temalı müziklerle toplumsal birliği güçlendirmiştir. Urartular ise müziği daha çok ritüel amaçlarla ve tanrılarla iletişim kurmak için kullanmışlardır. Bununla birlikte tüm bu uygarlıklar müziği toplumu birleştiren, dinî ve kültürel anlamlar içeren bir araç olarak benimsemişlerdir.

- Aşağıdaki tablodan (Tablo 2.4) yararlanarak Anadolu uygarlıklarında müziğin rolünü ve kullanılan çalgıları açıklayınız.

Tablo 2.4: Anadolu Uygarlıklarında Müziğin Rolü ve Kullanılan Çalgılar

ANADOLU UYGARLIKLARI		
UYGARLIK	MÜZİĞİN İNSAN HAYATINDAKİ ROLÜ	KULLANILAN ÇALGILAR
• HİTİTLER	<ul style="list-style-type: none"> Dinî törenler Festivaller Kraliyet törenleri 	<ul style="list-style-type: none"> Lir Flüt Davul Çift çalgılar (yaylı ve davul)
• FRİGLER	<ul style="list-style-type: none"> Toplumsal kutlamalar Dinî törenler Eğlence etkinlikleri 	<ul style="list-style-type: none"> Lir Kaval Davul
• URARTULAR	<ul style="list-style-type: none"> Dinî törenler Tanrılara yakınlaşma Toplumsal kutlamalar 	<ul style="list-style-type: none"> Lir Kaval Davul

2.1.5. Antik Yunan Medeniyeti

- Antik Yunan medeniyetinde müziğin gelişimini aşağıdaki metinden yararlanarak açıklayınız.

Antik Yunan medeniyetinde müzik sadece bir eğlence aracı değil aynı zamanda felsefi, toplumsal, dinî ve sanatsal bir öge olarak büyük bir rol oynamıştır. Eğitim, felsefe ve toplumun birleştirici gücü müziği Antik Yunan medeniyetinde önemli bir kültürel unsur hâline getirmiştir. Müzik hem bireysel gelişim hem de toplumsal düzen için vazgeçilmez bir araç olmuştur. Halk ozanları geleneği sayesinde şiir ve müzik iç içedir. Dramanın gelişmesiyle birlikte müzik de tiyatro performanslarının önemli bir parçası hâline gelmiştir. Yunan tragedya ve komedyaya oyunlarında oyuncular arasında koro şarkıları yer almış, müzik dramatik anlatımı güçlendirmiştir (Görsel 2.9).

Görsel 2.9: Antik Yunan Çalgıları

- Aşağıdaki tablodan (Tablo 2.5) yararlanarak Antik Yunan medeniyetinde müziğin rolünü ve kullanılan çalgıları açıklayınız.

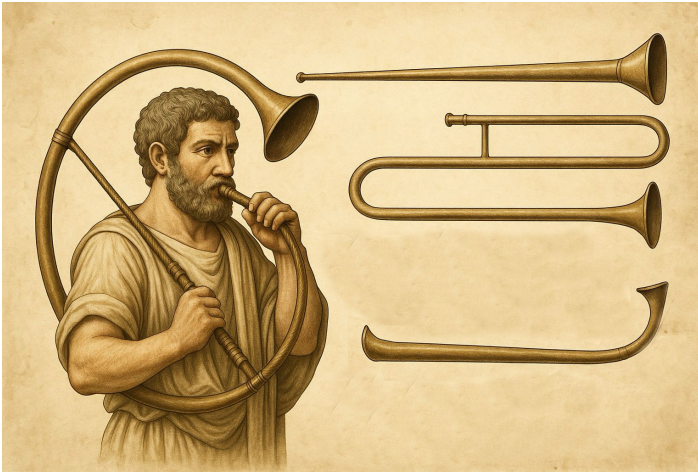
Tablo 2.5: Antik Yunan Medeniyetinde Müziğin Rolü ve Kullanılan Çalgılar

ANTİK YUNAN MEDENİYETİ	
MÜZİĞİN İNSAN HAYATINDAKİ ROLÜ	KULLANILAN ÇALGILAR
<ul style="list-style-type: none"> • Eğitim • Dinî törenler • Toplumsal etkinlikler • Felsefi ve estetik anlam • Terapötik etkiler 	<ul style="list-style-type: none"> • Kithara • Aulos • Lir • Sistrum • Pan flüt

2.1.6. Roma Medeniyeti

- Roma medeniyetinde müziğin gelişimini aşağıdaki metinden yararlanarak açıklayınız.

Roma medeniyetinde müzik hem günlük yaşamda hem de dinî, eğitsel ve toplumsal etkinliklerde önemli bir yer tutmuştur. Roma'da müzik, genellikle Yunan kültüründen alınan etkilerle şekillenmiş ancak aynı zamanda Roma'nın özgün kültürel ve toplumsal yapısına da uyarlanmıştır. Antik Roma'da müzik çoğunlukla bir eğlence, ritüel ve iletişim aracı olarak kullanılmıştır. Roma'da müzik büyük sosyal etkinliklerin vazgeçilmez bir parçasıdır. Özellikle gladyatör dövüşlerinde, düğünlerde, doğum günlerinde ve şenliklerde müzikli performanslar yaygın olarak kullanılmıştır. Sirklerde ve arenalarda yapılan gösterilerde de müzik önemli bir rol oynamış, dinamik ve ritmik melodilerle izleyiciler coşturulmuştur. Roma'da Platon ve Aristoteles'in etkisiyle eğitimin bir parçası hâline gelen müziğin kişilik gelişimi ve ahlaki değerler üzerinde etkili olduğu düşünülmüştür. Ayrıca ruhsal dengeyi sağlamak, kişisel huzuru artırmak ve estetik zevkleri tatmin etmek amacıyla da müzik kullanılmıştır. Roma müziğinde kullanılan çalgılar, büyük ölçüde Yunan etkisinde gelişmiş olsa da Roma'nın kendine özgü çalgıları da vardır (Görsel 2.10 ve Görsel 2.11).

Görsel 2.10: Roma Medeniyetine Özgü Üflemeli Çalgılar

Görsel 2.11: Su Orgu

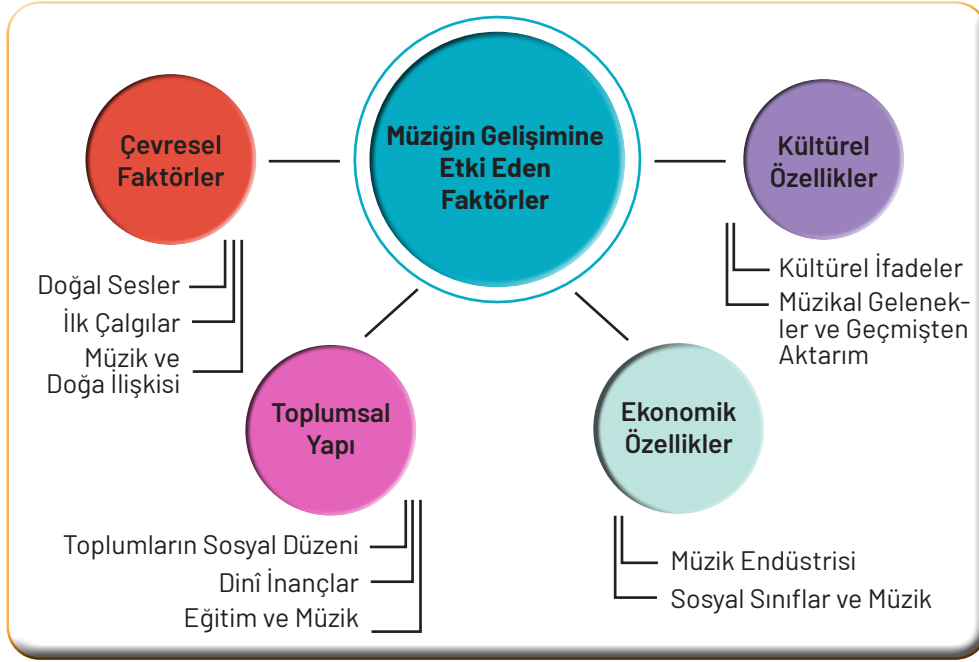
- Aşağıdaki tablodan (Tablo 2.6) yararlanarak Roma medeniyetinde müziğin rolünü ve kullanılan çalgıları açıklayınız.

Tablo 2.6: Roma Medeniyetinde Müziğin Rolü ve Kullanılan Çalgılar

ROMA MEDENİYETİ	
MÜZİĞİN İNSAN HAYATINDAKİ ROLÜ	KULLANILAN ÇALGILAR
<ul style="list-style-type: none"> • Dinî törenler • Savaşlarda askerî moral desteği • Toplumsal etkinlikler • Eğitim • Terapötik ve estetik amaç 	<ul style="list-style-type: none"> • Tuba • Kornet • Aulos • Lir • Kitara • Davul • Arp

Sıra Sizde

- Öğrencilere antik çalgıların yapısı, kullanım alanları ve işlevleri üzerine kısa bir sunum yapınız.
 - Öğrencilerden antik çalgılardan ilham alarak kendi özgün çalgılarını tasarlamalarını isteyiniz.
 - Öğrencilerin kullanacakları malzemeleri ve çalgının amacını belirlemelerini sağlayınız.
 - Öğrencilerin tasarladıkları çalgının işlevini, kullanılan malzemeleri ve hangi uygarlıklarda kullanıldığını açıklayan kısa bir sunum yapmalarını sağlayınız.
 - Öğrencilerin bireysel veya grup hâlinde tasarladıkları çalgıyla kısa bir müzik performansı sergilemelerini isteyiniz.
-
- Öğrencilere aşağıdaki soruları yönelterek beyin fırtınası yaptırınız ve müziğin gelişimine etki eden faktörlerin yer aldığı şemayı (Şema 2.1) öğrencilerin tahtada oluşturmalarını sağlayınız.
 - Doğada duyduğumuz sesler (örneğin kuş cıvıltısı, rüzgâr veya yağmur sesi) müzik yapımında kullanılabilir mi? Kullanılıyorsa müziğe nasıl bir katkı sağlar?
 - İnsanlar ilk çalgıları yaparken hangi materyallerden faydalanmış olabilir?
 - Coğrafi farklılıklar müzik türlerini nasıl etkileyebilir?
 - Topluluk içinde müzik hangi amaçlarla kullanılmış olabilir?
 - Müzik aletleri coğrafi bölgelere göre nasıl değişiklik gösterebilir?
 - Müzik ekonomik durumdan nasıl etkilenir?
 - Müziğin toplumsal bağları güçlendirmede rolü var mıdır?
 - Müzik toplumsal değerleri, gelenekleri ve inançları nasıl yansıtabilir?

Şema 2.1: Müziğin Gelişimine Etki Eden Faktörler

- Öğrencileri dört gruba ayırınız.
- Her grubun yukarıdaki şemada yer alan başlıklardan birini seçerek sunum hazırlamalarını sağlayınız.
- Müziğin gelişim sürecine etki eden unsurların birbiriyle ilişkisini aşağıdaki tablodan (Tablo 2.7) yararlanarak açıklayınız.

Tablo 2.7: Müziğin Gelişimine Etki Eden Faktörler

1	Çevresel Faktörler ve Müzik İlişkisi
Bir toplumun müzik üretimini ve kullandıkları çalgıları doğrudan etkileyen faktörlerin başında çevresel faktörler gelir. Coğrafi konum, iklim koşulları ve doğada bulunan materyaller çalgıların yapısını ve türünü etkiler. Ayrıca kuş sesleri, suyun akışı, rüzgârın uğultusu gibi doğada işitilen sesler müziğin ezgisel yapısına ilham kaynağı olur.	
2	Toplumsal Yapı ve Müzik İlişkisi
Bir toplumun sosyal yapısı, müziğin hangi amaçlarla ve kimler tarafından üretildiğini belirleyen unsurlardan biridir. Toplumda dinî inançlar, kadın-erkek rolleri, sosyal sınıflar gibi faktörler müziği üretmede ve yansıtmada kimlerin aktif rol alabileceğini belirleyen unsurlardandır. Müzik düğünler, cenazeler, savaşlar gibi toplumların ortak deneyimlerinde, toplumsal dayanışmayı kuvvetlendirmede önemli bir rol üstlenmektedir.	
3	Ekonomik Özellikler ve Müzik İlişkisi
Bir toplumun ekonomik durumu müziğe ayrılan zaman ve kaynakları doğrudan etkileyen bir unsurdur. Ekonomik güç arttıkça çalgı üretimi, çalgı çeşitliliği, müzik etkinlikleri, müzik eğitimi ve bu imkânlarla erişim kolaylaşır.	

4 Kültürel Özellikler ve Müzik İlişkisi

Müziğin ruhunu ve anlamını belirleyen en önemli unsurlardan biri kültürel özelliklerdir. Bir toplumun inanç sistemi, gelenekleri, dili, yaşam tarzı müziğe doğrudan yansımaktadır. Kültürel öğeler dinî törenlerde kullanılan müziklerden çocuk şarkılarına kadar bütün müzik türlerinin melodilerinde ve sözlerinde yer alır. Ayrıca göç, ticaret, savaşlar gibi durumların etkisiyle farklı kültürlerin etkileşimi yeni müzik türlerinin ortaya çıkmasını sağlar.

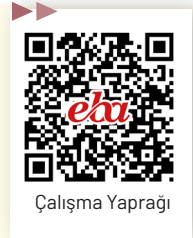
- Öğrencilerin ele aldıkları öge ile diğer ögeler arasındaki ilişkiyi belirleyebilmeleri için tartışma ortamı hazırlayınız.
- Yandaki karekodda yer alan şemayı çoğaltarak öğrencilere dağıtınız.
- Öğrencilerin çıkarımlarını dağıtılan şema üzerine not etmelerini sağlayınız.

Öğrenmeyi İzleme

- Aşağıda örneği verilen ve çoğaltmanız için karekodda da yer alan çalışma yaprağındaki soruları öğrencilerin cevaplamalarını isteyiniz.

ÇALIŞMA YAPRAĞI

1-4. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Bir müzik araştırmacısı, "Müziğin Doğuşu ve Evrimi" konulu çalışması kapsamında antik dönem uygarlıklarının yaşam koşullarıyla müzik arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Elindeki arkeolojik makaleler aracılığıyla özellikle nehir kenarına kurulmuş tarım topluluklarını inceler. İncelediği eski bir uygarlıkta müziğin yalnızca eğlence olmadığı, günlük işler ve sosyal törenlerde aktif biçimde kullanıldığı anlaşılmaktadır. Yapılan kazılarda taş, kemik ve ahşap gibi doğal malzemelerden yapılmış çalgılar ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca mezarlarda müzikal figürlerin yer aldığı kabartmalar ve çalgı taşıyan insan figürleri, müziğin bu toplumda ne kadar önemli bir yere sahip olduğunu gösterir. Araştırmacı, bu bulgular üzerinden müziğin çevresel, toplumsal ve kültürel faktörlerle olan ilişkisini analiz etmeye başlar.

1. Araştırmacının bulduğu taş, kemik ve ahşaptan yapılmış çalgılar, müziğin gelişiminde etkili olan öğelerden hangisini işaret etmektedir?
 - A) Kültürel etkileşim
 - B) Dinî inançlar
 - C) Çevresel koşullar
 - D) Ekonomik yapı
 - E) Askerî yapı

2. Müziğin hem günlük işlerde hem de dinî törenlerde kullanılması, aşağıdakilerden hangisini en iyi açıklar?

- A) Müzik yalnızca seçkin sınıfa hitap etmiştir.
- B) Müzik zamanla değerini yitirmiştir.
- C) Müzik doğadaki sesleri taklit etmektedir.
- D) Müzik farklı toplumsal ihtiyaçlara cevap vermiştir.
- E) Müziğin konu edineceği olay ve durumlar din görevlilerince belirlenmiştir.

3. Kazılarda bulunan taş, kemik ve ahşap çalgılar antik toplumların hangi kaynaklarını kullanarak müzik ürettiğini göstermektedir?

.....

4. Araştırmacı, müziğin çeşitli öğelerle nasıl ilişkilendirildiğini belirlemek istemektedir.

Buna göre müziğin gelişiminde etkili olan öğelerin başındaki harfleri, müzikle ilişkisi bağlamında uygun ifadenin başında yer alan yay ayracın içindeki boşluğa yazınız.

Müzikle Olan İlişkisi

- () 1. Kabartmalarda ve heykellerde müzikle ilgili figür-
lere yer verilmiştir.
- () 2. Müzik hem günlük yaşamda hem de törenlerde
toplumsal bir araç olarak kullanılmıştır.
- () 3. Ritüellerde ve törenlerde müzik aktif biçimde
kullanılmıştır.
- () 4. Doğal malzemeler kullanılarak çalgılar yapılmıştır.

Ögeler

- A) Çevresel koşullar
- B) Dinî inançlar
- C) Toplumsal yapı
- D) Sanatsal ifade
- E) Ekonomik güç

Gelecek Derse Hazırlık

- Türk müziğine ait çalgı görselleri ve örnek eserleri hazırlayınız.

2.2. TÜRK MÜZİĞİNE AİT ESERLER

Dersten Önce

- Türk müziğine ait örnek eserlerin video veya ses kayıtlarını sınıfa getiriniz.
- Türk müziği çalgılarıyla ilgili oluşturduğunuz görsel ve işitsel materyalleri sunuma hazır hâle getiriniz.

Dikkat Çekme

- Aşağıdaki görselleri (Görsel 2.12 ve Görsel 2.13) yansıtarak öğrencilerin görsellerle ilgili düşüncelerini paylaşmalarını sağlayınız.

Görsel 2.12: Türk Halk Müziği Topluluğu

Görsel 2.13: Türk Sanat Müziği Topluluğu

Ders Süreci

- Öğrencilere Türk müziğine ait farklı türlerdeki örnek eserlerden oluşan video kesitlerini izletiniz veya ses kayıtlarından bölümler dinletiniz.
- Öğrencilere Türk müziğinin, Türk kültürünün yüzyıllar boyunca gelişen, sözlü ve sözsüz biçimlerde aktarılan zengin bir müzik mirası olduğunu, farklı dönemler, coğrafyalar ve toplum kesimleri arasında şekillendiğini açıklayınız.
- Türk müziğinin, Türk halk müziği ve Türk sanat müziği gibi farklı geleneksel türlerden oluştuğunu açıklayınız.

2.2.1. Türk Halk Müziği

- Türk halk müziğini aşağıdaki metinden yararlanarak açıklayınız.

Türk halk müziği, Anadolu halkının farklı bölgelerdeki yaşam tarzını, duygularını, geleneklerini, kültürel değerlerini ve dil özelliklerini yansıtan sözlü ve sözsüz müzik türüdür. Yurdumuzun bir yansıması olan halk müziği eserlerimiz genellikle türküler olarak adlandırılır. Genel olarak türkülerimiz, geçmişten günümüze kulaktan kulağa aktararak anonimleşmiştir. Türkülerin yakılması ve aktarılmasında halk ozanları ile âşıklar önemli rol oynamıştır.

Türküler incelendiğinde, sözlerdeki anlam ve ifade yönünden soyut kavramların metaforik ve mecazlı anlatımlarla somut hâle getirildiği görülmektedir. Türküler, sözel derinliği ve yöresel ağız özellikleriyle zengin kültürel mirasımızı geçmişten günümüze güçlü bir şekilde

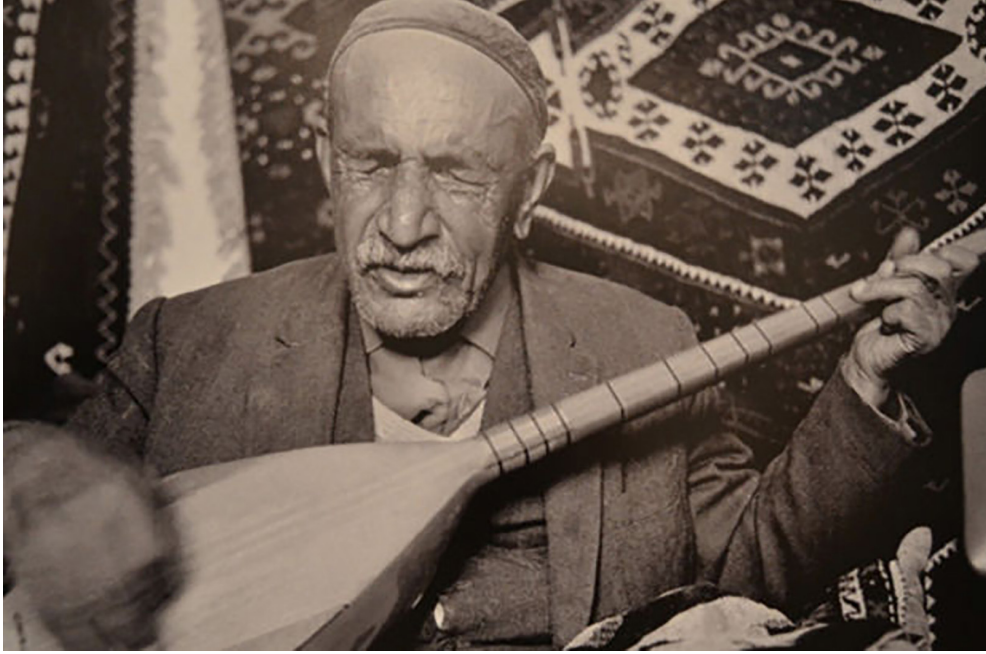

yansıtan önemli eserlerdir. Türküler aşkı, sevdayı, ayrılığı, hasreti, ölümü, yası, kahramanlığı, toplumsal olayları, doğayı, çevreyi, çalışma hayatını, din ve tasavvuf konularını ele almıştır.

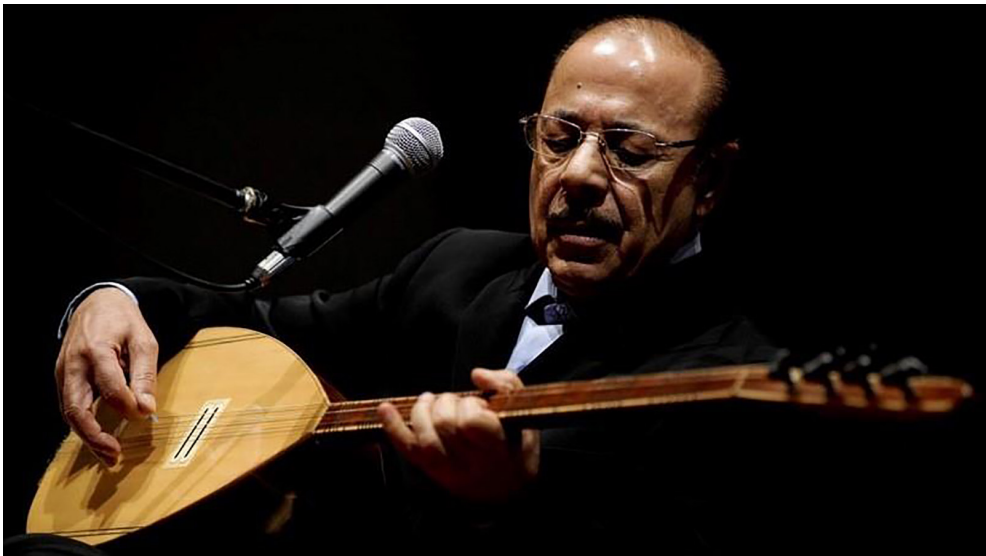
Dinlediğimiz türkülerin yöresel özelliklerini yansıtan karakteristik Türk halk müziği çalgılarından bazıları şunlardır: bağlama, mey, zurna, kaval, kemençe, kabak kemane, bendir, davul.

Türk halk müziğinin önde gelen halk ozanları ve âşıklarından bazıları şunlardır: Karacaoğlu, Köroğlu, Dadaloğlu, Pir Sultan Abdal, Erzurumlu Emrah, Âşık Sümmani, Âşık Veysel Şatıroğlu (Görsel 2.14), Neşet Ertaş (Görsel 2.15), Ali Ekber Çiçek.

■ Aşağıda verilen görselleri etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Görsel 2.14: Âşık Veysel Şatıroğlu

Görsel 2.15: Neşet Ertaş

- Aşağıdaki tabloda (Tablo 2.8) yer alan Türk halk müziği çalgılarını öğrencilerin görsel olarak tanımaları için etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Tablo 2.8: Türk Halk Müziği Çalgıları

Bağlama	Mey	Zurna	Kaval
			
Kemençe	Kabak kemane	Bendir	Davul
			

- Türk halk müziği formları ritmik açıdan uzun havalar ve kırık havalar olmak üzere ikiye ayrılır.

Uzun Hava: Ölçü ve ritim bakımından serbest yapıda olan, belli bir seyir ve diziye sahip ancak ezgisel olarak doğaçlamaya elverişli, sözlü halk türküleri uzun hava olarak adlandırılır. Genellikle ayrılık, ölüm, gurbet, hastalık gibi hüznü temaları işler. Uzun havalar Türkiye'nin farklı yörelerinde çeşitli adlarla anılır. Gurbet havası, bozlak, maya, hoyrat, barak, yol havası bunlardan bazılarıdır. Uzun havalar ezgisel açıdan aynı olmasa da ritmik açıdan serbest olması sebebiyle Türk sanat müziği formlarından kaside ve gazel örnekleriyle benzerlik gösterir.

- Öğrencilere "Zahide Gurbanım Ne Olacak Hâlim" adlı bozlak ve "Huma Kuşu Yükseklerden Seslenir" adlı maya uzun hava örneklerini dinletiniz.
- Öğrencilere dinletilen eserler hakkında kısa bilgiler veriniz.
- Dinletilen eserlerde kullanılan çalgılar, ritmik yapı, türkü sözlerindeki anlam ve söyleyiş özellikleri, eserin formu gibi müziksel bileşenleri öğrencilerin açıklamalarını isteyiniz.

Kırık Hava: Kendi içinde belirgin bir ritim ve usul barındıran sözlü veya sözsüz türkülerdir. Sözsüz olan örnekleri genellikle oyun havalarıdır. Kırık havalar; aşk, sevdâ, yiğitlik, kahramanlık, toplumsal eleştiri, taşlama, doğa, gurbet gibi çeşitli konuları ele almaktadır. Kırık havaların ritmik yapısında yöresel özellikler belirleyici rol oynamaktadır.

Yurdumuzda seslendirilen kırık havaların yöresel olarak bazıları şunlardır: horon, karşılama, zeybek, halay, teke zortlatması, ağıt, deyiş, güvende, semah, bengi, bar.

- Öğrencilere horon, karşılama, zeybek, halay, teke zortlatması, ağıt ve deyiş türlerinde kırık hava örnekleri dinletiniz.
- Dinletilen kırık havalar hakkında kısa bilgiler veriniz.
- Dinletilen kırık havalarda kullanılan çalgılar, ritmik yapı, türkü sözlerindeki anlam ve söyleyiş özellikleri, eserin formu gibi müziksel bileşenleri öğrencilerin açıklamalarını isteyiniz.

Sıra Sizde

- Öğrencileri gruplara ayırınız.
- Her grubun Türk halk müziği repertuarından sözlü ya da sözsüz farklı bir türkü seçmesini isteyiniz.
- Öğrencilerin seçilen türkülerini aşağıdaki başlıklar doğrultusunda araştırmalarını sağlayınız.
 - Türkünün adı
 - Hangi yöreye ait olduğu
 - Konusu
 - Türü
 - Kullanılan çalgılar
 - Yöresel söyleyiş özellikleri
- Gruplardan hazırladıkları bilgileri içeren yaklaşık 3-5 dakikalık bir radyo programı senaryosu oluşturmalarını isteyiniz.
- Her grubun hazırladığı programı sınıf ortamında sunmasını sağlayınız.

2.2.2. Türk Sanat Müziği

■ Türk sanat müziğini aşağıdaki metinden yararlanarak açıklayınız.

Türkler, tarih boyunca çok geniş bir coğrafi alana yayılmış; buralarda farklı müzik kültürleriyle etkileşim içine girmişlerdir. Bu etkileşimler sonucunda Türk müzik kültürü pek çok koldan beslenmiş ve zengin bir yapıya kavuşmuştur. Böylesine zengin bir kültür mirasının izlerini geleneksel Türk sanat müziğinin yapısında somut olarak görmek mümkündür. Bünyesinde yer alan sözlü ve sözsüz müzik türlerinin çeşitliliği, ezgisel ve ritmik yapısının zenginliği Türk sanat müziğinin müzik kültürümüz içerisinde önemli bir yere sahip olmasını sağlamıştır.

■ Aşağıda verilen görseli etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Görsel 2.16: Türk Sanat Müziği Eseri Meşk Eden Bir Grup

Bu müziğin gelişmesinde ve aktarılmasında meşk (Görsel 2.16) geleneği (usta-çırak yöntemi) önemlidir. Bu gelenek sayesinde Türk sanat müziği nesilden nesile kendine has üslubuyla aktarılmıştır. Böylece geçmişle gelecek arasında bir bağ kurulmuş, aynı zamanda çağdaş yorumlarla da varlığını güçlü bir biçimde sürdürmüştür. Türk sanat müziğinde sözlü eserlerin ritmik yapısının temelini sözlerdeki hecelerin süre değerleri oluşturur. Bu süre değerleri ile ölçüler belirlenir. Müziğin ritmik düzeni ise "usul" adı verilen yapılarla şekillenir. Eserlerin ezgisel yapısı ise farklı diziler aracılığıyla makamsal olarak ifade edilmiştir. Türk sanat müziği sözlü eserlerinde çoğunlukla aşk, ayrılık, hüzn, özlem, hasret, doğa, zaman gibi temalar öne çıkar. Geleneksel Türk sanat müziğinin bestelenmesinde ve bizlere aktarılmasında önemli katkıları olan bestecilerden bazıları şunlardır: Hammâmîzâde İsmâil Dede Efendi, Buhûrîzâde Mustafa İtrî Efendi, Zekâî Dede Efendi, Abdülkâdir Merâgî, Sultan III. Selim, Sultan III. Murad, Cinuçen Tanrıkorur.

- Aşağıdaki tabloda (Tablo 2.9) yer alan Türk sanat müziği çalgılarını öğrencilerin görsel olarak tanımları için etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Tablo 2.9: Türk Sanat Müziği Çalgıları

Tanbur	Ud	Keman	Kanun
			
Klarnet	Ney	Kudüm	Bendir
			

Türk sanat müziği eserleri sözlü ve sözsüz müzik formları olmak üzere iki ana gruba ayrılır.

Sözlü Müzik Formları

- a) **Dinî Müzikler:** ezan, salat, tekbir, ilahi, mevlit, tesbih, kaside, naat, nefes
b) **Din Dışı Müzikler:** kâr, beste, ağır semâî, yürük semâî, gazel, şarkı, köçekçe
c) **Askerî Müzik:** mehter

Sözsüz Müzik Formları

Peşrev, saz semâisi, oyun havası, sirto, longa, taksim

- Sözlü müzik formlarını aşağıdaki metinlerden yararlanarak açıklayınız.

İLAHİ

“İlahî” kelimesi bugün yapılan tespitlere göre “bestelenmiş dinî tasavvufi şiir” anlamı ile ilk olarak Evliya Çelebi’nin Seyahatnâme adlı eserinde geçmektedir. Klasik Türk müziğinde, dinî müzik içerisinde en çok kullanılan form ilahiler; Allah’ı övmek,

peygamber ve din adamlarının meziyetleri hakkında bilgi vermek için yazılmış ve her makamdan çeşitli usullerle kendine özgü bir tavırla bestelenmiş Türkçe manzum eserlerdir. İlahiler, bir veya birkaç kişi tarafından cami, tekke gibi ibadet meclislerinde mevlit sırasında ve teravih namazı aralarında okunur. Topluca okunan ilahilere “cumhur ilahisi” denilmektedir. İlahilerin kendine özgü tavırları vardır, ilahileri şarkı tavrından kurtarmak için bu noktaya dikkat etmek gerekir. Her makamdan ilahi bestelenebilir lakin neşeli ve kıvrak makamlardan ilahi bestelendiğine rastlanmamıştır.

MEVLİT

Arapçada doğmak, doğum yeri ve zamanı anlamlarına gelen mevlit kelimesi Türkçede de doğma, doğum yeri manalarında kullanılmaktadır. Ancak mevlit denilince akla ekseriyetle Hz. Muhammed Mustafa’nın (sav) doğumu ve buna dair yazılan eserler gelir. “Mevlit” ifadesi ile İslam geleneğinde Hz. Muhammed Mustafa’nın (sav) doğum gününün kastedildiğini, sonraları ise Hz. Muhammed’in (sav) doğum günü vesilesiyle gerçekleştirilen merasimlerin de mevlit olarak adlandırıldığı söylenmiştir. Mesnevide Hz. Muhammed Mustafa’nın (sav) doğumunu anlatan “Viladet” bölümü, halk arasında en çok bilinen ve sevilen bölümlerin başında geldiği için Vesîletü’n Necât eseri “Mevlit” adıyla bilinmektedir ve kendisinden sonra yazılan aynı türdeki eserlere de ad yönünden kaynaklık etmiştir.

Yazılmasının üzerinden 600’ü aşkın yıl geçmiş olmasına ve sonrasında benzer amaçlarla pek çok mevlit örneği ortaya konmasına rağmen değerinden hiçbir şey kaybetmeyen Vesîletü’n Necât, Türk halkının gönlünde kıymetli bir yer edinmiştir. Türk toplumunda kutsal gecelerde, bir kişinin ölümünde, adaklarda, kurumların açılışında, hac dönüşünde, doğumlarda, sünnetlerde, düğün, nişan, bayram, evlilik, asker uğurlaması, şükretme, hastalığa şifa bulma gibi çok çeşitli vesilelerle mevlit okutulduğu gözlemlenmektedir.

KASİDE

Müzikal olarak kasideler herhangi bir usule bağlı kalmadan, kendi içinde makam seyrinin sanatlıca uygulandığı, müzik aletlerinin mekâna göre kullanıldığı, doğaçlama yapılan, o andaki ilhamla bestelenen dinî musiki formudur.

NAAT

Genel manada naat “bir şeyi veya kişiyi överek anlatma, methetme, tavsif etme, sıfatlarını anlatma anlamlarına gelirken özel manada “bilhassa Hz. Muhammed’i öven eserler” için kullanılmıştır. Musikide ise “konusu Hz. Muhammed olan kaside” Türk-İslam edebiyatında Hz. Peygamber için kaleme alınmış Türk musikisinin makam, usul ve kaideleri çerçevesinde yapılan irticalen (doğaçlama) veya besteli methiyeler” olarak tanımlanmıştır. İrticalen okunan naatlar ile sözleri naat olmakla birlikte okunduğu anda okuyucunun makam ve melodi kullanımına has hususiyetler taşıyan ve belli bir usul kalıbıyla ölçülmeden “serbest” bir şekilde seslendirilen naatlar kastedilmektedir.

KÂR

Din dışı Türk musikisinin en büyük beste formu olan kâr, “kelime olarak iş, güç, sanat, ekip biçmek gibi çeşitli manalara gelir. Türk musikisinde ise en eski ve en sanatlı sözlü beste şekillerinden birine isim olmuştur. “Kâr”ın mûsiki tarihimizde dört-beş yüzyıllık bir geçmişi vardır. Bu şekillerin en kuvvetli mahsulleri büyük Türk bestekârı ve nazariyatçısı Meragalı Hoca Abdülkadir ile Hoca Abdülâlî, Koca Osman, Ayıntabî Mehmed Bey, İtrî, Sadullah Ağa, Dede İsmail Efendi gibi muhtelif asırlarda yaşamış büyük bestekârlarımıza aittir. Kârların beste yapılan bend-miyanhâne ve terennüm denilen kısımları vardır. Bent sayıları ikiden beşe kadar değişebilir. Her bent çeşitli melodi ve devre cümlelerini ihtiva eder. Bu devre ve cümlelerden bazen beste yapısı içinde, daima tekrar edilen terennüm kısmına yahut bunlara eklenen diğer terennüm kısımlarına geçilir. Bu terennüm kısımları (ten-nen-nen) yahut (ye-lel-lel) gibi ve bunlara benzer hecelerle okunur.

BESTE

Türk musikisinde bir form adı olarak beste, din dışı sözlü eserlerin büyük formdaki en önemli tertiplerinden birinin özel adıdır. Güfte olarak divan edebiyatının gazel tarzındaki manzumelerinden seçilen iki beytin usulüne uygun olarak bestelenmesiyle meydana gelir. 1, 2, 4. mısralara "zemin", 3. mısraya da "meyan" adı verilir. Her mısranın melodisinin sonunda bir terennüm yer alır. Bestelerin mısra ve onu takip eden terennümden ibaret her bölümüne "hane" adı verilir. Bir bestede genellikle dört hane bulunur. Bestelerde daha çok büyük usuller kullanılmıştır. Usulleri nispeten ağır olanlara "birinci beste", bunlara göre daha yürük olanlara da "ikinci beste" denir. Besteler yapı bakımından ayrıca "murabba beste" ve "nakış beste" olmak üzere ikiye ayrılır.

ŞARKI

Şarkı formu müzikte on yedinci ve on sekizinci yüzyıllarda kullanılmaya başlansa da şarkının edebiyattaki geçmişinin çok daha eskiye, yaklaşık olarak on beşinci yüzyıla dayandığı belirlenmiştir. Özellikle şarkıların güftelerini oluşturan murabbalar (dört dizeli bentlerden oluşan divan edebiyatı şiiri) eski dönemlerden beri kullanılagelmiştir. On sekizinci yüzyıla kadar yirmi altı zamanlı evsat usulünde şarkıların bestelendiği görülse de günümüze ulaşan şarkılar sofyan, aksak semai, Türk aksağı gibi küçük usullerle bestelenmiştir. On yedinci yüzyılda yazılmış olan dergilerde yer alan az sayıdaki şarkı örneklerinin günümüzde kullanılmakta olan şarkı formu ile benzeşmediği, daha ziyade hece ölçüsü ile yazılan türkü formuna benzediği görülmüştür. Başta Dede Efendi olmak üzere büyük formda eserleri olan bestekârların şarkı formunda eser bestelemeleri hem Batılılaşmanın bir göstergesi olmuş hem de Hacı Arif Bey ekolüne zemin hazırlamıştır. Hamparsum notası, on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyıl repertuarının günümüze ulaşmasında büyük rol oynamıştır. Hacı Arif Bey ile birlikte şarkı formu; klasik biçimini almış, on zamanlıya kadar olan küçük usullerle dörtlükler hâlinde bestelenen güfteler A-B-C-B (zemin-nakarat-meyan-nakarat) şeklinde kurgulanmıştır.

MEHTER

Türk askerî müziğini temsil eden mehter müziği, yüzyılların süzgecinden geçerek günümüze ulaşmış; tek sesli yapısıyla dikkat çeken ve Türk kültürünün köklü bir parçası olan özgün bir müzik türüdür. Bu müzik türü; sanat müziği, halk müziği, eğlence müziği, askerî müzik ve dinî müzik gibi çeşitli türlerin izlerini bünyesinde barındırır. Türk müzik tarihinde mehterhaneler, toplu müzik icrasının başlangıcını oluşturmuş; müzisyenler arasında birlik ve uyumun temelini atmıştır. Mehter yalnızca bir müzik topluluğu değil aynı zamanda savaş meydanlarında askerlere moral veren ve devletin gücünü simgeleyen bir yapıdır. Bu anlayış, İslamiyet öncesi Türk devletlerinden başlayarak Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde de sürmüş, en görkemli dönemine Osmanlı İmparatorluğu zamanında ulaşmıştır. Mehter müziği, klasik Türk müziği özellikleri taşımakla birlikte kendine özgü formlar ve usullerle gelişmiş bir yapıya sahiptir. Peşrev, semai, nakış, cengi harbî, murabba, kalenderî gibi formlar mehterin karakteristik yapısını oluşturur. Aynı zamanda ahlâtî, yarım ahlâtî, saf, revanî gibi usuller bu müzikte sıklıkla kullanılır. Bu formlar ve usuller, mehter müziğine hem ritmik hem ezgisel bakımdan derinlik kazandırır. Osmanlı ordularının Avrupa'ya düzenlediği seferler sırasında mehter müziği Batı ile tanışmış, özellikle zil ve davul gibi vurmali çalgılar Batı orkestralarına dâhil edilmiştir. Bu etkiler, zamanla senfonik müzikte de kendini göstererek evrensel müzik tarihinde önemli bir yere sahip olmuştur. Mehter topluluğunda yer alan çalgılar, müziğin coşkulu ve görkemli yapısını yansıtmak üzere seçilmiştir. Bunlar arasında davul, zil, tabl, nakkare, kös, çevgan, zurna, boru, mehter düdüğü, kürrenay ve nefir yer alır. Ancak kürrenay ve nefir, 19. yüzyıldan itibaren kullanılmamaya başlanmıştır. Tarih boyunca farklı işlevler üstlenen mehter müziği, hem geçmişin görkemli izlerini taşıyan bir kültürel miras hem de bugünün müzik anlayışına katkı sunan bir ilham kaynağı olarak varlığını sürdürmektedir.

PEŞREV

Sözlükte “önde giden, önde yer alan” anlamındaki Farsça “pîşrev” kelimesi Türkçe’de “peşrev” şeklini almış ve Türk musikisinde “başta icra edilen eser” manasında kullanılmıştır. Forma bu ismin verilmesinin sebebi, peşrevlerin her çeşit musiki faslının (günümüzde Türk musiki program ve konserlerinin) en başında icra edilmesi geleneğidir. Klasik fasılda ise bu bir kural durumundadır. Peşrevlerin, kendilerini takip edecek aynı makamdaki eserlerin melodilerine kulakları alıştırmak gibi bir görevi vardır. Peşrevler genel olarak her birine “hane” denilen dört bölümden meydana gelir. İki, üç ve beş haneli peşrevler varsa da bunlar azdır.

SAZ SEMAİSİ

Saz semailerı bu adı öteden beri aksak semai, sengin semai, yürük semai gibi semai usulleriyle bestelenmiş olmaları dolayısıyla almıştır. Sözlü musikide de bu usullerle bestelenen eserler ağır semai, sengin semai, yürük semai gibi form adı alır; gerçekte birer usul adı olan bu isimler aynı zamanda forma da isim olmuştur. Saz semailerı klasik faslın ve bugün de her türlü faslın en sonunda yer alan musiki eserleridir. Formun tarihi oldukça eskidir. Peşrevler gibi haneli ve mülazimeli (Türk müziğinde her hanenin sonunda aynı ezgiyi içeren ölçü) bir yapıya sahip olan saz semailerı, XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yaygın şekilde dört haneli biçimde kullanılır. Eski dönemlerde az sayıda da olsa üç haneli olarak bestelenmiş olanların yanında nadiren beş hanelileri de görülmektedir.

SİRTO

Sirto, yaklaşık iki yüzyıldır Türk sanat müziği mensubu besteciler tarafından örnekleri yaratılmakta olan çalgısal bir türdür. Kültürel temaslar ve farklı gelenek gruplarının tanıdığı müzik kodları, sirto türünün Türk sanat müziği geleneğinde yerelleşmesine imkân vermiştir. Yerelleşme sürecinde sirtoların işlevlerinde ve yapısal özelliklerinde değişimler kendini göstermiştir. Örneğin halk bilgisi ürünü olarak yaratılmış sirtoların dans katmanı, sanat müziği geleneğinde devam etmemiştir. Dolayısıyla müziğin dansa eşlik işleviyle ilgili yapısal özelliklerinin değişimi bağımsızlaşmış ve hız kazanmıştır. Türk sanat müziği repertuvarındaki sirtoların bestecisi bilinen ve bestecisi bilinmeyen yani anonim örneklerine rastlanmaktadır. Anonim sirtoların sirto repertuarı içerisindeki kayda değer sayısı, türün halk bilgisi kökenine işaret etmektedir.

- Öğrencilere ilahi, kaside, gazel, şarkı, mehter, peşrev, sirto, taksim, saz semaisi gibi sözlü ve sözsüz Türk sanat müziği formlarında örnek eserleri dinletiniz.
- Öğrencilere dinlettiğiniz eserler hakkında kısa bilgiler veriniz.
- Dinletilen Türk sanat müziği eserlerinde kullanılan çalgılar, ritmik yapı, şarkı sözlerindeki anlam ve söyleyiş özellikleri, eserin formu gibi müziksel bileşenleri öğrencilerin açıklamalarını isteyiniz.
- Öğrencilere Türk müziğinin toplum kültürüne etkilerini sorarak onları bireysel düşünmeye ve düşüncelerini sınıf içinde paylaşmaya teşvik ediniz.
- Türk müziğinin önemli bestecilerinden bazılarını aşağıdaki metinlerden yararlanarak öğrencilere açıklayınız.

Buhûrîzâde Mustafa İtrî Efendi (?-1711)

Buhûrîzâde Mustafa İtrî, 17. yy’da doğmuş, 18. yy. başlarında hayatını kaybetmiş büyük bestecilerimizdendir. Çiçekçilikle uğraştığı için “İtrî” mahlasını aldığı söylenmektedir. Hayatı boyunca birçok padişah ve devlet adamından himaye görmüştür. Dinî müziğin en seçkin örneklerini veren İtrî, bütün Müslümanların hep bir ağızdan okuduğu Salavat-ı Şerif ve Tekbir isimli

besteleri ile dünyanın en yaygın bestecileri arasına girmiştir. Din dışı müzikte de Neva Kâr'ı repertuarının en yetkin eseri olarak kabul edilmektedir. Makamsal geçkileri, ezgilerin zenginliği ve orijinallliği bu eseri bir başyapıt hâline getirmiştir. İtrî'nin küçük formda (şarkı, türkü, köçekçe vs.) hiçbir eseri günümüze kadar gelememiştir. Günümüze kadar gelen eserlerin tümü büyük formlardadır. Bini aşkın eseri olduğu hâlde kırk kadarı günümüze ulaşabilmiştir. Buhûrîzâde Mustafa İtrî, müziğe dair kuramsal ve pratik katkıları açısından yaşadığı dönemden sonrasını etkileyen en önemli bilgi kaynaklarından biridir.

Hamâmîzâde İsmail Dede Efendi (1778-1846)

Hamâmîzâde İsmail Dede Efendi, İstanbul'da doğmuştur. Hac sırasında Mina'da bir kolera salgınında vefat etmiş, bu yüzden defni Mekke'de gerçekleşmiştir. İsmail adı, bir Kurban Bayramı dünyaya gelmiş olmasından; dervişliği ve dedeliği de Mevlevî tarikatına bağlı olmasındandır. Ona en yakışan Dede Efendi adını İstanbul halkı bulmuştur. Bilindiği kadarıyla o dönemde geniş halk yığınları tarafından başka hiçbir Mevlevî dedesine "Efendi", hiçbir kalem efendisine veya molla efendiye "Dede" denmemiştir.

Hac yolculuğu dışında İstanbul'dan ayrılmamıştır. Asıl uğraş ve meslekleri bambaşka olan 17, 18 ve 19. yüzyıl geleneksel Osmanlı-Türk musikisi bestecilerinin aksine Dede Efendi, ömrü boyunca musikiden başka bir şeyle meşgul olmamıştır. Geçimini sağladığı başka bir profesyonel uğraşı olduğu da bilinmemektedir. Topkapı Sarayı'nda Enderun Meşkhanesi'nde musiki hocalığı, padişaha müezzinbaşılık, saraydaki fasıl heyetlerinde hanendelik, Yenikapı Mevlevi-hanesi'nde naathanlık, ayinhanlık ve kudümzenbaşılık yapmıştır.

Dede Efendi'nin Türk müziği içindeki konumunu çağdaşı Süleyman Faik Efendi 1830'lu yıllarda şu ifade ile anlatmıştır: "Hamamcıoğlu ölürse müzik usullerini bilen, beste okuyan ve beste yapan kimse kalmaz olup musiki gerileyecek ve yok olacaktır."

Zamanla ünü yayılan Dede Efendi, neredeyse mitolojik bir besteci hâline getirilmiştir. Osmanlı-Türk müziği ortamında bestecisi bilinmeyen veya unutulmuş ancak beğenilen birçok eser "Böyle bir eser olsa olsa Dede Efendi'nindir." diye anonimlikten çıkarılıp ona atfedilmiştir. Dede Efendi'nin eserleri İstanbul'un hem geniş halk kitlelerini hem de okumuş kesimini derinden etkilemiştir.

Dede Efendi, musikiye adını müzisyen/besteci padişah III. Selim'in zamanında atmış, şöhretini başka bir padişah ve besteci olan II. Mahmut'un sarayında kazanmıştır. Tanzimat'ın ve Abdülmecit Dönemi'nin müzikteki modernleşme adımlarına o büyük bestecilik içgüdüleriyle bir miktar uyum sağlayabilmiştir. Yeni tarzda bir iki beste yapmış olmasına rağmen devrin değişmesinin kendisini olumsuz etkilediğini belirten şu sözleri onun müziğe dair simgesel vasiyetnamesi olarak kabul edilir: "Bu oyunun artık tadı kalmadı."

Komisyon tarafından düzenlenmiştir.

Hacı Arif Bey (1831-1885)

Asıl adı Mehmet Arif olan Hacı Arif Bey, 1831'de İstanbul'da doğmuştur. Daha ilkokul çağlarında sesinin güzelliği ile dikkatleri üzerine çekmiştir. O zamanlar geleceğin büyük musiki ustası olacak olan Mehmet Zekâi Efendi'den dersler almıştır. 1854 yılında musiki çevrelerinde adı duyulmaya başlamış ve bu ün Sultan Abdülmecid'in kulağına kadar gitmiştir. Muzika-i Hümayun'a alınmış; terbiyesi, yeteneği ve nezaketi ile Sultan Mecid'in teveccühünü kazanmıştır. Hacı Arif, Muzika-i Hümayun'a alındıktan sonra bestekâr ve hanende Haşim Bey'in öğrencisi olmuştur. Çok güçlü bir hafızası olan Hacı Arif'in olağanüstü musiki yeteneği ile öğrenilmesi çok güç eserleri, çok kısa bir zamanda, ses kaydedercesine öğrenmesi dikkat çekici özelliklerinden biri olmuştur.

Zekâî Dede (1825-1897)

Eyüplü Mehmet Efendi'den on sekiz yaşında müzik dersleri almaya başlayan Zekâî Dede, bir iki yıl içinde aldığı bilgiler ışığında ilahiler bestelemek suretiyle bestecilik yeteneğinin ilk ürünlerini çevresine duyurmaya başlamıştır. Talebesinin üstün yeteneğini hemen fark eden Mehmet Efendi, Zekâî Dede'yi büyük besteci Dede Efendi'ye teslim etmiştir. İlk tanışmada icra edilen eseri hafif bulan Dede Efendi, büyük formda eserlerin bestecilik açısından önemini anlatırcasına seçtiği beste formundaki eserleri geçmeye başlamıştır. Zekâî Dede, Dede Efendi'den ayrı günde ve özel ders alabilen tek bestecidir. Zekâî Dede, klasik formu muhafaza ettiği kadar özellikle beste, ağır semai ve yürük semai formundaki bazı eserlerinde, ileriye dönük yenilikler ve bugünün bestecilerine ileri kompozisyon teknikleri ile ilgili önemli mesajlar da vermiştir. 72 senelik ömrü içinde 300'ün üstünde esere imzasını atmış, ayrıca klasik repertuvarımızdaki eserlerin pek çoğu onun sayesinde bugüne gelebilmiştir.

Sultan III. Selim (1761-1808)

Babası Sultan III. Mustafa, Annesi Mihrişah Sultan'dır. Anne ve babasıyla başlayan eğitim hayatı, daha sonraki yıllarda babası tarafından görevlendirilen seçkin ilim adamlarının hizmetleriyle devam etmiştir. Babası onun sadece ilim, sanat ve edebiyat alanında değil devlet yönetimi ile ilgili konularda da iyi yetişmesine önem vermiştir. Osmanlı İmparatorluğu hanedanındaki bir kısım padişah ilme, müziğe, edebiyata ve birçok sanat alanına ilgi duymuş; bir kısmı da sadece ilgi duymakla kalmayıp kendini sanatın içinde bulmuş ve kıymetli eserler bırakmıştır. III. Selim'in Türk müziği bestekârları arasında farklı bir yeri olduğu herkes tarafından bilinmektedir. Şehzadeliğinden itibaren müzik ve şiir alanında kendisini geliştirmiş, Kırımlı Ahmed Kâmil Efendi'den müzik dersleri almıştır. Birçok makam terkip etmiş ve yüzden fazla eser bestelemiştir. Ayrıca iyi bir neyzen ve tanburi olduğu bilinmektedir. Sanatın koruyucusu olarak bilinen III. Selim, bilim insanlarıyla sanatçılara büyük teveccüh göstermiş; onun devrinde şiir, müzik ve bilimde önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Kendisi de şair ve müzisyen olan Sultan, başta Şeyh Galip olmak üzere dönemin sanatçı ve bilim adamlarını desteklemiştir. Abdülbâki Nâsir Dede ile Hamparsum Limonciyan'ı nota ve nazariyat konularında eserler vermeye teşvik eden Sultan, bu konularda Türk tarihine büyük katkı sağlamıştır. III. Selim, Türk müziğinde geleneksel ve yeni müzik formlarının bir arada geliştiği, "ortak fasıl besteleme" geleneğinin başladığı ve müzik ilmiyle ilgili çalışmaların arttığı "III. Selim ekolü" olarak bilinen akımın da kurucusudur. Sultan III. Selim'in Türk müziğine diğer bir katkısı da müzik tarihimize kazandırdığı besteci ve icracılardır. Bu isimlerin başında Hamâmîzâde İsmail Dede Efendi gelmektedir. III. Selim dönemi, resim sanatında da bir dönüm noktası olarak kabul edilir. Yerli ve yabancı resamlara birçok portre yaptıran III. Selim, portrelerini çoğaltıp Avrupalı devlet adamlarına diplomatik hediye olarak gönderen ilk hükümdardır.

Komisyon tarafından düzenlenmiştir.

Öğrenmeyi İzleme

- Öğrencilere Türk müziği eserlerinden örnekler dinletiniz.
- Aşağıda karekodda verilen öz değerlendirme formunu çoğaltarak öğrencilere dağıtınız.
- Öğrencilerin dinledikleri eserlerle ilgili öğrenmelerine yönelik öz değerlendirme formunu doldurmalarını isteyiniz.

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU				
Öğrencinin Adı, Soyadı : Sınıfı, Numarası :				
Aşağıdaki ifadelere katılıyorsanız "Evet"i, kısmen katılıyorsanız "Kısmen"i, katılmıyorsanız "Hayır"ı, işaretleyiniz. "Hayır" ve "Kısmen" bölümlerindeki işaretleriniz çoğunluktaysa konu ile ilgili öğrenmelerinizi gözden geçirin.				
DAVRANIŞLAR		EVET	KISMEN	HAYIR
1	Dinlediğim eserlerin bileşenlerini yazdım.			
2	Dinlediğim Türk halk müziği eserinde duyduğum çalgıların isimlerini yazdım.			
3	Dinlediğim Türk sanat müziği eserinde duyduğum çalgıların isimlerini yazdım.			
4	Dinlediğim eserlerin ritmik yapısını söyledim.			
5	Dinlediğim şarkı/türkü sözlerindeki anlam ve söyleyiş özelliklerini yazdım.			
6	Dinlediğim Türk müziği eserlerinin hangi formda olduğunu söyledim.			
Aşağıda verilen boşluklara çalışmanız hakkındaki görüşlerinizi yazınız. Bu çalışmada en iyi yaptığım şey: Geliştirmem gereken yönüm: Çalışma sırasında zorlandığım noktalar: Öğretmen Yorumu:				

Gelecek Derse Hazırlık

- Batı müziğine ait çalgı görselleri ve örnek eserleri hazırlayınız.

2.3. BATI MÜZİĞİNE AİT ESERLER

Dersten Önce

- Batı müziği dönemlerini tanıtmak amacıyla hazırladığınız sunumu, örnek eserleri ve çalgıları içeren materyalleri sınıfa getiriniz.

Dikkat Çekme

- Öğrencilere Batı müziği eserlerini içeren çeşitli çizgi film videoları izletiniz.

Ders Süreci

- Aşağıda verilen Batı müziği dönemleri kronolojik şemasını (Şema 2.2) dijital/teknolojik araçlar aracılığıyla etkileşimli tahtaya yansıtınız.

2.3.1. Batı Müziği Dönemleri

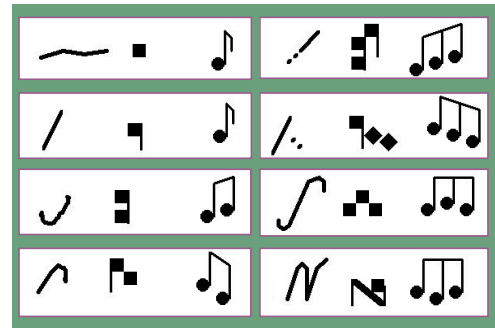
- Aşağıdaki metinlerden yararlanarak Batı müziği dönemlerine ait bilgileri öğrencilere aktarınız.

Orta Çağ Dönemi Müziği

Orta Çağ, Hristiyanlığın gelişme yıllarından başlayan 15. yüzyılın başlarına kadar etkisini sürdüren geniş bir dönemi kapsamaktadır. Orta Çağ'da seslerin yerlerini belirtmek amacıyla neuma denilen işaretler kullanılmaktadır (Görsel 2.17).

- Yanda verilen görseli etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Neuma: Temel sesi belirleyen renkli bir çizginin üzerine yazılan kare şeklindeki noktalardan, eğrilerden ve bağlardan oluşmaktadır.

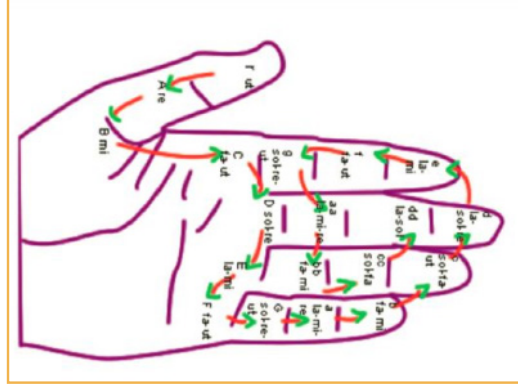

Görsel 2.17: Neuma işaretleri

İtalya'da şan öğretmenliği ve rahiplik yapan Guido d'Arezzo (Guido Darezso), korosundaki çocuklara duaları kolay ezberletebilmek için bir yöntem bulur. Elinin parmaklarındaki girinti ve çıkıntılara metnin ilk hecelerini yazar. Böylece gam dizisinin sekiz notasını birden sergilemiş olur (Görsel 2.18).

Kilise ilahilerinin heceleri üzerine konulan bu işaretler, ezgiyi bilenler için bir ipucu görevi üstlenerek bu kişilerin ezgileri hatırlamasını sağlamıştır. Her yeni sesin bir öncekinden daha yüksek başladığı bir halk ezgisi öğretir. Sonra bu ezgiyi Latince dinsel bir metne dönüştürür.

- Yanda verilen görseli etkileşimli tahtaya yansıtınız.
- Aşağıdaki tabloda (Tablo 2.10) yer alan Guido d'Arezzo'nun verdiği nota isimlerini öğrencilerin görsel olarak tanımaları için etkileşimli tahtaya yansıtınız.

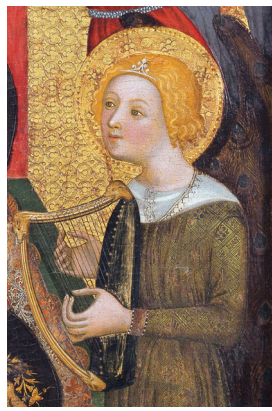

Görsel 2.18: Guido'nun Eli

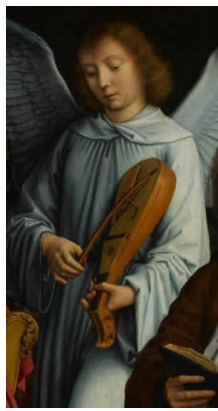
Tablo 2.10: Guido d'Arezzo'nun Verdiği Nota İsimleri

İlahinin İlk Heceleri	Notaların İsmi	Nota İsimlerinin Açıklaması
Ut gueant laxis (ut gent laxis)	Do -Dominus (dominus)	Yaradan
RE sonare fibris (rizoner fibris)	Re -Rerum (rerum)	Madde
Mi ra gestorum (mira cestorum)	Mi -Miraculum (mirakulum)	Mucize
FA muli tuorum (famuli tuorum)	Fa -Familias (familyas)	Gezegenler ailesi
SOL ve politti (solve politti)	Sol -Solis (solis)	Güneş
LA bii reatum (labi reatum)	La -Lactea Via (laktea viya)	Samanyolu
SA ncte Ioannes (sankte Ioan)	Si -Sidera (sidera)	Gökler

- Aşağıda verilen Orta Çağ Dönemi çalgı görsellerini (Görsel 2.19, 2.20, 2.21 ve Görsel 2.22) etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Görsel 2.19: Arp

Görsel 2.20: Rebec (Rebek)

Görsel 2.21: Kilise Orgu

Görsel 2.22: Dulcimer (Dulsimer)

- Aşağıda verilen tabloyu (Tablo 2.11) etkileşimli tahtaya yansıtarak yandaki karekodda verilen eserleri dinletiniz. Öğrencilerden dinledikleri eserlerin bestecilerini, çalgı özelliklerini ve müziksel bileşenlerini söylemelerini isteyiniz.

Orta Çağ
Dönemi Müziği

Tablo 2.11: Orta Çağ Dönemi Müziğinin Özellikleri

Dönem Özellikleri	Besteciler/ Müzisyenler	Eserler
<ul style="list-style-type: none"> Orta Çağ'da müzik dinî bir yapıdadır. Kiliseye girmesine izin verilen ilk çalgı org olmuştur. 11. yy. ile 13. yy. arasında şövalyelik geleneğiyle birlikte din dışı konulu ezgiler de ortaya çıkmıştır. Bu ezgileri söyleyen gezgin ozanlara Troubadour (trubadur) denilmektedir. Haçlı seferleriyle Avrupa'ya taşınan Doğu çalgıları, bu ozanların dünyasını daha da zenginleştirmiştir. 11. yy. başlarında Guido d'Arezzo (990-1050) bugünkü notanın temelini oluşturacak olan müzik yazısını bulmuştur. 	Saint Gregorian (Sen Gregorian)	Gregoryen İlahisi
	Anonim	Troubadour Ezgileri
	Guido d'Arezzo	Ut Queant Laxis (Ut Kuent Laksis)

Rönesans Dönemi Müziği

Rönesans'ın kelime anlamı "yeniden doğuş" demektir. Rönesans müziği dönemi, müziğin tekrar değerlendirilmesi ile sıradan insan yaşamında yeni düşüncelerin doğma dönemidir. Bu dönemde insanlar hayatlarındaki heyecan verici keşifleri müziğe yansıtır. Rönesans'ın yaşam sevinci dansları, danslar da çalgı kullanımını arttırmıştır. Bu dönemde yeni çalgılar icat edilmiş, eski çalgıların da ses genişlikleri büyüyerek zenginleşmiştir. Org, clavichord [klavikord (Görsel 2.23)], klavsen, lute [lut (Görsel 2.24)], lavta, arp, flüt, yan flüt, kornet, trompet, viol [viyol (Görsel 2.25)] ve viyola bu döneme damgalarını vurmuş çalgılardır.

- Aşağıda verilen çalgı görsellerini etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Görsel 2.23: Clavichord

Görsel 2.24: Lute

Görsel 2.25: Viol

- Aşağıda verilen tabloyu (Tablo 2.12) etkileşimli tahtaya yansıtarak yandaki karekoda verilen eserleri dinletiniz. Öğrencilerden dinledikleri eserlerin bestecilerini, çalgı özelliklerini ve müziksel bileşenlerini söylemelerini isteyiniz.

Rönesans
Dönemi Müziği

Tablo 2.12: Rönesans Dönemi Müziğinin Özellikleri

Dönem Özellikleri	Besteciler/ Müzisyenler	Eserler
<ul style="list-style-type: none"> Acapella (akapella) korolar (çalgı eşliği olmayan korolar) önem kazanmıştır. Din dışı koro eseri bu dönemde ortaya çıkmıştır. Çalgılar çeşitlenmiş, adlarını danslardan alan çalgı müzikleri oluşmuştur. 	<p>Johannes Ockeghem (Yohannes Okehem)</p> <p>John Dowland (Can Davlınd)</p>	<p>Missa Prolationum Kyrie (Missa Prolesionum Kiyriye)</p> <p>Come Away (Kam Evey)</p>

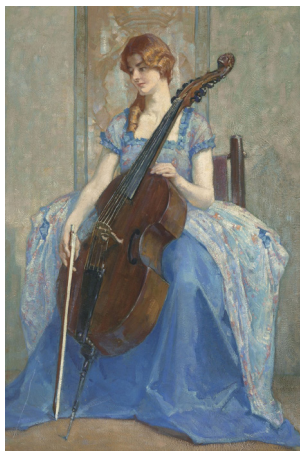
Barok Dönem Müziği

Barok, 1600-1750 yılları arasındaki müzik eserlerinin karmaşık, aşırı süslü, abartılı gibi özelliklerini anlatan bir terimdir.

Barok Dönem müziğini anlatan en iyi sözcük karşıtlıktır (kontrast).

Ses düzeyinin alçalıp yükselmesiyle daha güçlü bir ifade kazanması Barok Dönem'de gelişmiştir. Orta Çağ ve Rönesans'ın ilk dönemlerindeki tekdüze ses şiddeti anlayışına karşın Barok Dönem'de piyano ile forte arasındaki anlatım olanakları gelişmiştir.

- Aşağıda verilen çalgı görsellerini (Görsel 2.26, 2.27 ve 2.28) etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Görsel 2.26: Viyola de Gamba (viyola de Gamba)

Görsel 2.27: Harpsichord (harpsikord)

Görsel 2.28: Hurdy-Gurdy (hardi Gardi)

- Aşağıda verilen tabloyu (Tablo 2.13) etkileşimli tahtaya yansıtarak yandaki karekodda verilen eserleri dinletiniz. Öğrencilerden dinledikleri eserlerin bestecilerini, çalgı özelliklerini ve müziksel bileşenlerini söylemelerini isteyiniz.

Barok Dönem Müziği

Tablo 2.13: Barok Dönem Müziğinin Özellikleri

Dönem Özellikleri	Besteciler/ Müzisyenler	Eserler
<ul style="list-style-type: none"> Kilise dizilerinin yerini majör-minör diziler almıştır. Çalgı müziği sözlü müziğin önüne geçmiştir. Operanın gelişimi bu dönemde başlamıştır. Din dışı ezgiler ön plana çıkmıştır. 	Johann Sebastian Bach (Yohan Sebastiyah Bah)	Solo Keman İçin Partita No: 3
	Domenico Scarlatti (Domeniko Skarlatti)	Re Minör Klavsen Sonatı
	Antonio Vivaldi (Antonyo Vivaldi)	Dört Mevsim
	Jean Baptiste Lully (Yan Baptiste Luli)	Marche pour la ceremonie des Turcs (Marş por la seremoni de Türk)

Klasik Dönem Müziği

Klasik Dönem, genellikle 18. yüzyılda başlayan ve 19. yüzyılın başlarına kadar süren bir müzikal dönemdir. Bu dönemde Avrupa'da Aydınlanma Çağı'nın etkileri görülmüştür. Sanat, edebiyat, felsefe ve müzik alanlarında bilimsel ve rasyonel yaklaşımlar benimsenmiştir. Klasik Dönem müziği, duygusal ifadeden ziyade denge, orantı ve yapısal mükemmellik üzerine odaklanmıştır. Bu dönemde, müzikte net bir form ve anlam arayışı ön plandadır.

- Aşağıda verilen çalgı görsellerini (Görsel 2.29, 2.30 ve 2.31) etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Görsel 2.29: Piano-forte (piyano- forte)

Görsel 2.30: Viyolonsel

Görsel 2.31: Keman

- Aşağıda verilen tabloyu (Tablo 2.14) etkileşimli tahtaya yansıtarak yandaki karekoda verilen eserleri dinletiniz. Öğrencilerden dinledikleri eserlerin bestecilerini, çalgı özelliklerini ve müziksel bileşenlerini söylemelerini isteyiniz.

Klasik Dönem
Müziği

Tablo 2.14: Klasik Dönem Müziğinin Özellikleri

Dönem Özellikleri	Besteciler/ Müzisyenler	Eserler
<ul style="list-style-type: none"> Uzun cümleli, süslü ve gösterişli barok müzik, yerini sade bir müzik anlayışına bırakmıştır. Müzik cümleleri ve temalar kısa ve nettir. Operanın gelişimi bu dönemde başlamış, 18. yy. da operanın en önemli temsilcisi Mozart olmuştur. Senfoni ortaya çıkmıştır. Bütün armoni kuralları bu dönemde konmuştur. Müzik saray ve kiliseden çıkmış, halkla bütünleşmeye başlamıştır. 	Joseph Haydn (Josef Haydn)	Sürpriz Senfoni
	Wolfgang Amadeus Mozart (Volfgang Amedeus Motzart)	Sihirli Flüt/Gece Kraliçesinin Aryası
		Senfoni No: 40
	Ludwig van Beethoven (Ludvig van Beythofın)	Saraydan Kız Kaçırma operasından bölümler
		5. Senfoni

Romantik Dönem

Romantik Dönem, diğer sanatlarda olduğu gibi müzikte de "ben" kavramının öne çıktığı dönemdir. Bu dönemde bestecilerde bireysellik ön plandadır. Duygu ve düşünceler müziğe yansıtılarak bireysel istekler doğrultusunda beste yapılmıştır.

Romantik Dönem, müzik sanatında tarihsel bilincin geliştiği dönemdir. Romantik besteciler önceki dönemlerin müziğine ilgi duyarak o dönemlerin bestecilerine ait eserlerin transkripsiyonlarını yapmış ve eserlerin temalarından yararlanarak çeşitlendirmeler yazmışlardır.

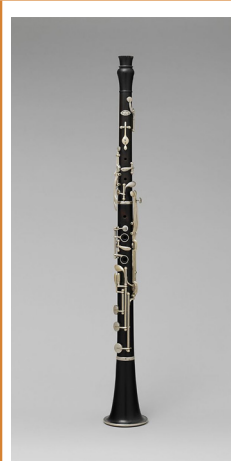
- Aşağıda verilen çalgı görsellerini (Görsel 2.32, 2.33 ve 2.34) etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Görsel 2.32: Piyano

Görsel 2.33: Gitar

Görsel 2.34: Obua

- Aşağıda verilen tabloyu (Tablo 2.15) etkileşimli tahtaya yansıtarak yandaki karekodda verilen eserleri dinletiniz. Öğrencilerden dinledikleri eserlerin bestecilerini, çalgı özelliklerini ve müziksel bileşenlerini söylemelerini isteyiniz.

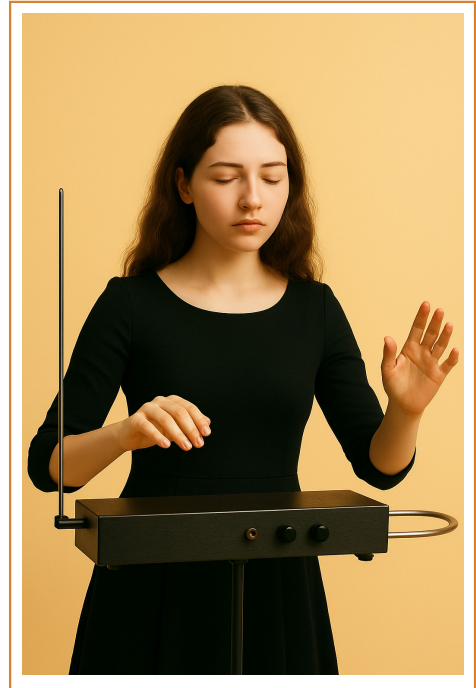
Tablo 2.15: Romantik Dönem Müziğinin Özellikleri

Dönem Özellikleri	Besteciler/ Müzisyenler	Eserler
<ul style="list-style-type: none"> Dönemin en gözde çalgısı piyano olmuştur. Uzun ve açıklayıcı melodiler kullanılmıştır. Renkli armonik yapı vardır. Ritimdeki özgürlük ve esneklik dikkat çekicidir. Besteciler, çalgılarının olanaklarını çok iyi tanıdıklarından kendi parlak yetenekleriyle çalgının tüm sınırlarını zorlamışlardır. Çalgıların çeşitliliği diğer dönemlerden fazladır. 	Frederic Chopin (Frederik Şopen)	Nocturne (noktürün) No: 20
	Johannes Brahms (Yohannes Bıramıs)	Macar Dansı No: 5
	Pyotr İlyich Tchaikovsky (Payotr İliyiç Çaykovski)	Capriccio (Kap-riçyo) No: 24
	Franz Schubert (Franz Şubert)	Kuşu Gölü Fantazi f minör

Çağdaş Dönem

20. yy. müziğinde besteciler belli bir tekniğe bağlı kalmak yerine farklı teknikler kullanmakta bir sakınca görmemişlerdir. Bu dönemde müzik, Alman-Avusturya romantizmine ve onun temsil ettiği her şeye bir başkaldırıyı simgeler. 20. yy. besteci ve yorumcuların birbirlerinden etkilendikleri ve herhangi bir akıma bağlı kaldıkları bir dönem değil aksine birbirlerinden tamamen bağımsız, gerçekçi ve ait olduğu kültürün köklerine inen sanatçıların çağı olmuştur.

- Yanda verilen çalgı görselini (Görsel 2.35) etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Görsel 2.35: Theremin (teremin)

- Aşağıda verilen tabloyu (Tablo 2.16) etkileşimli tahtaya yansıtarak yandaki karekodda verilen eserleri dinletiniz. Öğrencilerden dinledikleri eserlerin bestecilerini, çalgı özelliklerini ve müziksel bileşenlerini söylemelerini isteyiniz.

Çağdaş Dönem
Müziği

Tablo 2.16: Çağdaş Dönem Müziğinin Özellikleri

Dönem Özellikleri	Besteciler/ Müzisyenler	Eserler
<ul style="list-style-type: none"> Bu dönemde sadece orkestra müziğinde değil sahne müziklerinde de yenilikler yapılmıştır. I. Dünya Savaşı sonrası bazı bestecilerin eserlerinde caz esintileri görülmektedir. Bilimdeki gelişmelere paralel olarak radyo, konser salonlarına gidemeyen milyonlarca insanı dinleyici hâline getirmiştir. 1929'dan itibaren sesli çekilmeye başlayan sinema filmleri, bestecilere yeni imkânlar yaratmıştır. Fonografin icadı dünyanın her yerinde insanlara müziği istedikleri repertuvarla dinleme imkânı yaratmıştır. Son olarak televizyon, kitle iletişimini en üst düzeye çıkarmıştır. Müzikal yorumlaması kişiden kişiye değişen bu tür müzikte grafik nota semboller kullanılmıştır. 	George Gershwin (Corç Cörşvin)	Mavi Rapsodi
	Carmina Burana (Karmina Burana)	Carl Orff (Karl Orf)
	Joaquín Rodrigo (Hoakin Rodrigo)	Gitar konçertosu
	Maurice Ravel (Muvis Ravel)	Bolero

- Aşağıdaki metinden yararlanarak müziksel bileşenlerden tonal etki ve tempo kavramlarını öğrencilere açıklayınız.

Müziği oluşturan en önemli unsurlardan biri olan **tempo**, müzikte bir parçanın yorumlanma hızıdır. Duyumun önemli bileşenlerinden biri olan tempo, bir müzik parçasının icra zorluğunun ve eserle aktarılmak istenilen ruh hâlinin de belirleyicisidir. İtalyancada “zaman” anlamına gelir ve müziği buradan geçmiştir.

Müzikte **tonalite**, **majör** ve **minör** olmak üzere iki farklı ses dizisinden oluşur.

Major tonların yapısındaki armonik düzen, dinleyicilere genellikle daha pozitif bir hissiyat sunar. Minor tonlar, major tonlara göre daha karışık ve zengin bir duygusal yelpazeye sahiptir.

- **Majör tonalitenin etkisinin parlak ve canlı, minör tonalitenin etkisinin hüzünlü ve melan-kolik olduğunu örnekler vererek öğrencilere anlatınız.**

Öğrenmeyi İzleme

- Öğrencilerden tüm dönemlere ait dinledikleri/izledikleri eserlerdeki çalgıları çalınış biçimleri yönünden gruplandırmalarını isteyiniz. Öğrencilere dinledikleri eserlerin kendilerine neler hissettirdiğini sorunuz.
- Öğrencilerden dinledikleri/izledikleri eserlerle ilgili öğrenmelerine yönelik öz değerlendirme formunu doldurmalarını isteyiniz.

Öz Değerlendirme
Formu

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Öğrencinin

Adı, Soyadı :

Sınıfı, Numarası :

Aşağıdaki ifadelerle katılıyorsanız “Evet”i, kısmen katılıyorsanız “Kısmen”i, katılmıyorsanız “Hayır”ı işaretleyiniz. “Hayır” ve “Kısmen” bölümlerindeki işaretleriniz çoğunluktaysa konu ile ilgili öğrenmelerinizi gözden geçirin.

DAVRANIŞLAR		EVET	KISMEN	HAYIR
1	Dinlediğim Batı müziği eserlerindeki müziksel bileşenlerden tonal etkiyi tanıdım.			
2	Dinlediğim eserlerdeki müziksel bileşenlerden farklı çalgıları tanıdım.			
3	Dinlediğim eserlerdeki müziksel bileşenlerden Batı müziğinin dönemsel farklılıklarını tanıdım.			
4	Dinlediğim Batı müziği eserlerindeki müziksel bileşenlerden tonal etkiyi fark ettim.			
5	Dinlediğim eserlerdeki müziksel bileşenlerden farklı çalgıları ayırt ettim.			
6	Dinlediğim eserlerdeki müziksel bileşenlerden Batı müziğinin dönemsel farklılıklarını ayırt ettim.			
7	Dinlediğim Batı müziği eserlerindeki müzikal bileşenlerden tonal etkiyi açıkladım.			
8	Dinlediğim eserlerdeki müziksel bileşenlerden farklı çalgıları açıkladım.			
9	Dinlediğim eserlerdeki müziksel bileşenlerden Batı müziğinin dönemsel farklılıklarını açıkladım.			

Aşağıda belirtilen bölümlere görüşlerinizi yazınız.

Çalışma sırasında öğrendiğim bilgiler:

Çalışma sırasında zorlandığım noktalar:

Çalışmayı yeniden yapacak olsam dikkat edeceğim hususlar:

Öğretmen Yorumu:

Gelecek Derse Hazırlık

- Atatürk'ün müzik alanında yaptığı devrimleri, açılan müzik kurumlarını, yurt dışına eğitime gönderilen sanatçıları konu alan belgesel ve videolar hazırlayınız.
- Çağdaş Türk müziğinden örneklerin yer aldığı ses kayıtlarını hazırlayınız.

2.4. ATATÜRK'ÜN GÜZEL SANATLAR İÇİNDE MÜZİĞE VERDİĞİ YER VE ÖNEM

Dersten Önce

- Atatürk'ün müzik alanında yaptığı devrimleri, açılan müzik kurumlarını, yurt dışına eğitime gönderilen sanatçıları konu alan belgesel ve videolar hazırlayınız. Sınıf ortamını video izleme ve müzik dinlemeye uygun hâle getiriniz. Çağdaş Türk müziğinden örneklerin yer aldığı ses kayıtlarını hazırlayınız.

Dikkat Çekme

- Atatürk'ün müzikle ilgili aşağıda verilen sözlerini tahtaya yazınız.
 - "Hayatta müzik lazım değildir çünkü hayat müziktir." "Hayatta musiki ile uğraşmayan insanlar vardır. Fakat musiki hayatın her zaman mevcut olan bir unsurdur."
 - "Türk milletinin tabiatına ve tarihine uygun olan musikiyi geliştirmek gerekir."
 - "Bir milletin yeni değişikliğinde ölçü; musikide değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir."
- Atatürk'ün müzikle ilgili sözlerini öğrencilerden yorumlamalarını isteyiniz.

Ders Süreci

- Atatürk'ün liderlik vasfına değinerek kültürüne ve tarihine değer veren, çok yönlü kişiliğiyle sanatı ve sanatçıyı destekleyen bir devlet adamı olduğunu vurgulayınız.
- Öğrencilere Atatürk'ün "çalışkan, akılcı ve cesur olmak", "kendi kültürüne önem vermek ve uluslararası normlara taşımak", "doğru zamanda doğru karar almak ve uygulamak", "vatanına ve ulusuna kendini adanmak", "savaşı ve barışı planlamak", "milliyetçi olmak" gibi liderlik özelliklerinden bahsediniz.
- Aşağıdaki metni dijital araçlardan yararlanarak etkileşimli tahtaya yansıtınız. Metni öğrencilerin okumasını sağlayınız.

"Cumhuriyetin ilan edildiği dönemde ülkemizde yaygın olan müziğin çağdaş bir toplumu temsil etmesi için diğer birçok alanda olduğu gibi müzik alanında da devrim yapılması gerektiğine inanan Atatürk, geleneksel Türk müziğine dayanan ve çok sesli Batı müziği teknikleriyle işlenmiş millî ve çağdaş bir Türk müziği anlayışının oluşturulmasını gerekli görmüştür. Atatürk bu amaçla ülkemizdeki müzik hayatının geliştirilmesi için yurt dışından konusunda uzman müzik adamlarının davet edilmesi, müzik konusunda nitelikli bir eğitim için gerekli okulların açılması ve yetenekli öğrencilerin yurt dışına gönderilerek yetiştirilmesi konusunda direktifler vererek yapılan çalışmaları yakından takip etmiştir.

Atatürk, 14 Ekim 1925'te İzmir Kız Öğretmen Okulunu ziyaretinde, öğrencilerin "Hayatta musiki lazım mıdır?" sorusuna şu cevabı vermişti: "Hayatta musiki lazım değildir. Çünkü hayat musikidir. Musiki ile alakası olmayan mahlukat insan değildir. Eğer mevzu bahis olan hayat insan hayatı ise Musiki behemehal (mutlaka) vardır. Musikisiz hayat zaten mevcut olamaz. Musiki hayatın neşesi, ruhu, süruru (sevinci) ve her şeyidir. Yalnız Musikinin ne'î şayan-ı mütalaadır (türü üzerinde düşünülmelidir)." Yüksek niteliklere sahip müziğin insan hayatındaki önemini yukarıdaki sözleriyle belirten Atatürk, bu konudaki çalışmalarını 1930'ların başlarında yoğunlaştırmıştır. 1934 yılında yaptığı bir konuşmada ise bu alanda

yapılacak değişimin zorunluluğu ve yeniliklere öncelik verilmesi gerektiğini şu sözleriyle vurgulamıştır. “Arkadaşlar! Güzel sanatların hepsinde, ulus gençliğinin ne türlü ilerletilmesini istediğinizi bilirim. Bu, yapılmaktadır. Ancak bunda en çabuk en önde götürülmesi gerekli olan Türk Musikisidir. Bir ulusun yeni değişikliğinde ölçü, Musikide değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir. Bugün dinletmeye yeltenilen Musiki yüz ağartacak değerde olmaktan uzaktır. Bunu açıkça bilmeliyiz. Ulusal, ince duyguları, düşünceleri anlatan yüksek deyişleri ve söyleyişleri toplamak, onları bir gün önce, genel son Musiki kurallarına göre işlemek gerektir. Ancak bu güzeyde, Türk ulusal Musikisi yükselebilir, evrensel Musikide yerini alabilir.” Atatürk’ün konuşmasında geçen “son Musiki kurallarına göre işlemek” sözü, yapılmak isteneni açık bir şekilde ifade etmektedir. “Değişime kısıtlama getirmeyen ve taklitçiliğe özenmeyen” bu düşünce doğrultusunda Atatürk, Türk müziğinin esas alınarak çok sesli Batı müziği teknikleriyle geliştirilmesini istiyordu. Atatürk’e göre Türk müziğinin Batı müziği gibi tüm dünyada hürmetle dinlenecek evrensel bir hâlde olması gerekmektedir.”

- Yukarıdaki metinden yola çıkarak öğrencilerden Atatürk’ün ülkemizdeki müziğin gelişimi hakkındaki düşüncelerini çözümlemelerini ve müzik sanatının estetik unsurlarının insan ve toplum hayatına etkileri hakkında fikir belirtmelerini sağlayınız.
- Atatürk’ün Türk müziği hakkındaki görüşlerini sınıf ortamında anlatarak çağdaş Türk müziğine örnek eserlerden biri olan Ferit Tüzün’e ait “Esintiler” adlı eseri öğrencilere dinletiniz.
- Atatürk’ün güzel sanatlar içinde müziğe verdiği yer ve önemle ilgili olarak hazırladığınız videoyu izletiniz. Aşağıda verilen bilgiler doğrultusunda öğrencilerin müzik alanında açılan kurumlar ve yurt dışına gönderilen bestecilerle ilgili sınıflandırma yapmalarını ve sağlanan gelişmeleri yorumlamalarını isteyiniz.
- Aşağıda verilen görselleri etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Muzika-i Hümâyun (Görsel 2.36) 1924 yılında İstanbul’dan Ankara’ya nakledilerek Riyaset-i Cumhur Musiki Heyeti adını almıştır.

Muzika-i Hümâyun günümüzde Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası (Görsel 2.37) olarak varlığını devam ettirmektedir.

Müzik öğretmeni yetiştirmek amacıyla 1924 yılında Musiki Muallim Mektebi açılmıştır (Görsel 2.38)

Görsel 2.36: Muzika-i Hümâyun

Görsel 2.37: Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası

Görsel 2.38: Musiki Muallim Mektebi

1926' yılında "Alaturka Musiki Tasnif ve Tespit Heyeti" adı altında üç kişilik bir heyet kurulmuştur. Bu heyetle Türk musikisinin, halk müziğimizin derlenmesine ve kompozitörler tarafından işlenmesine önem verilmiştir.

Folklor ve halk müziği araştırmaları yapmak amacıyla Macar besteci ve etnomüzikolog Bela Bartok ülkemize davet edilmiştir.

1924 yılından itibaren Avrupa'ya müzik öğrencisi gönderilmiştir. Cemal Reşit Rey (Görsel 2.39), Necil Kazım Akses (Görsel 2.40), Hasan Ferit Alnar (Görsel 2.41), Ulvi Cemal Erkin (Görsel 2.42), Ahmed Adnan Saygun (Görsel 2.43) gibi tanınmış kompozitörlerimiz bu imkândan faydalanmışlardır.

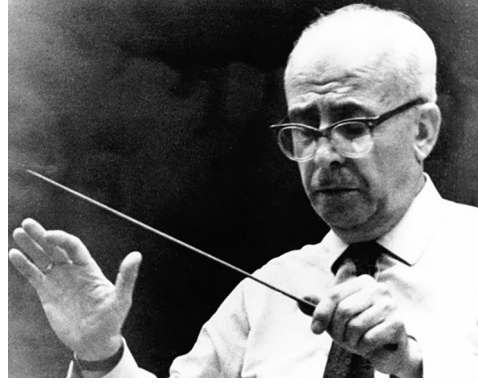
■ Aşağıda verilen görselleri etkileşimli tahtaya yansıtınız.

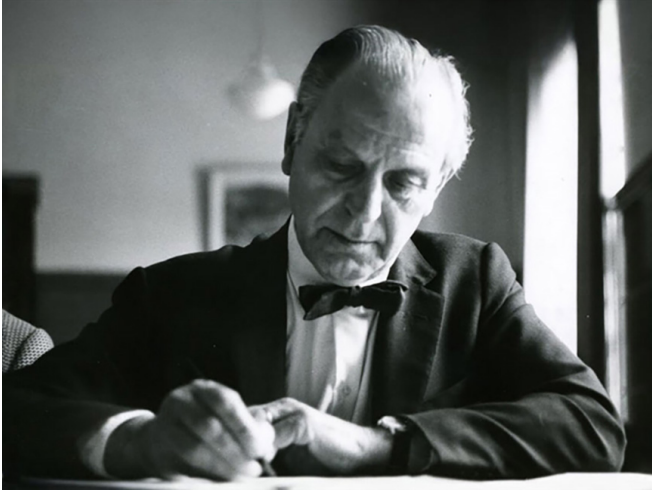
Görsel 2.39: Cemal
Reşit Rey

Görsel 2.40: Necil
Kazım Akses

Görsel 2.41: Hasan Ferit Alnar

Görsel 2.42: Ulvi Cemal Erkin

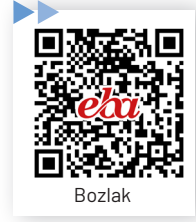

Görsel 2.43: Ahmed Adnan Saygun

Avrupa'da eğitim alan bu bestecilerden Ahmet Adnan Saygun, 27 yaşında Cumhuriyet tarihinin seslendirilmiş ilk opera eseri olan Özsoy'u bestelemiştir.

- Öğrencilere Ahmed Adnan Saygun'un "Bozlak" adlı eserini izletiniz.

1936 yılında Ankara Devlet Konservatuarı kurulmuştur (Görsel 2.44).

- Aşağıda verilen görseli etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Görsel 2.44: Ankara Devlet Konservatuarı

- Ulvi Cemal Erkin'in "Quintet", Necil Kazım Akses'in "50. yıl Marşı", Ahmed Adnan Saygun'un "Yunus Emre Oratoryosu", Cemal Reşit Rey'in "On Türkü" adlı eserlerini öğrencilere izletiniz.
- Soru-cevap tekniğinden yararlanarak öğrencilere Atatürk'ün güzel sanatlara verdiği önem, yapılan müzik reformları (açılan kurumlar, yurt dışına giden öğrenciler) ile ilgili sorular sorunuz. Öğrencilerden yaptıkları çözümlemeler doğrultusunda Atatürk'ün Türk müziği konusunda yaptığı yenilikleri sözlü olarak sınıflandırmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden Cumhurbaşkanlığı Senfoni orkestrası'nın tarihsel sürecine ilişkin bilgilerini paylaşmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden Atatürk döneminde müzik eğitimi veren kurumların kuruluş nedenlerini ve amaçlarını söylemelerini isteyiniz.
- Cumhuriyetin ilk yıllarında gerçekleşen müzik alanındaki gelişmelerin günümüz müziğine etkileri ve katkılarıyla ilgili öğrencilerin yorumlarını alınız.

Öğrenmeyi İzleme

- Aşağıda örneği verilen ve çoğaltmanız için karekodda da yer alan çalışma yaprağındaki soruları öğrencilerin cevaplamalarını isteyiniz.

ÇALIŞMA YAPRAĞI

1. Atatürk'ün müzik alanında yaptığı yenilikleri açıklayınız.
.....
.....
2. Atatürk 1416 Sayılı "Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebeler Hakkındaki Kanun" ile yurt dışına gönderdiği öğrencileri hangi amaçla göndermiştir?
.....
.....
3. Atatürk'ün ulusal müziğimizi yükseltmek ve uluslararası normlara taşımak amacına ilişkin fikirlerinin neler olabileceği hakkında yorumlarınızı yazınız.
.....
.....
4. Cumhuriyet Dönemi'nde açılan müzik kurumlarını sınıflandırınız.
.....
.....
5. Cumhuriyet'in ilk yıllarında sanata verilen önemin amacını yorumlayarak bu amacın nasıl bir toplumsal dönüşümü hedeflediğine dair fikirlerinizi paylaşınız.
.....
.....

"Henüz 27 yaşında olan Ahmed Adnan Saygun, Atatürk'ün isteği üzerine Özsoy operasını sadece 2 ayda bestelemiş ve bu eser, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk opera eseri olarak kayıtlara geçmiştir. Bu durum Atatürk'ün sanat ve özellikle müzik alanındaki devrimci vizyonunun bir yansıması olarak kabul edilmektedir."

6. Bu bilgiler ışığında Atatürk'ün devrimci kişiliğinin müziğe ve sanata yansıması hakkında neler söyleyebilirsiniz?
.....
.....

Gelecek Derse Hazırlık

- Öğreteceğiniz marş, şarkı ve türkü örneklerini belirleyiniz. Çalgınızı sınıfa getirmek üzere hazırlayınız.

2.5. MARŞLAR, ŞARKILAR VE TÜRKÜLER

Dersten Önce

- Yaptıracağınız ses egzersizleri ve öğreteceğiniz eserler için çalgınızı getiriniz veya ses/ video kayıtları hazırlayınız.
- Öğreteceğiniz eserlerin notalarının çıktısını ya da dijital hâlini hazırlayınız.

Dikkat Çekme

- Aşağıda verilen görseli (Görsel 2.45) etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Görsel 2.45: Futbol Müsabakası İzleyen Taraftarlar

- Görseli yorumlayarak futbol maçından çıkan seyircilerden bazılarının seslerinin neden kısılmış olabileceğini açıklayınız.

Ders Süreci

Bedensel Rahatlama Hareketleri

- Öğrencilere yandaki karekodda örneği verilen bedensel rahatlama hareketlerini ya da sayfa 97 ve 98'de örnekleri verilen bedensel rahatlama hareketlerini yaptırınız.
- Sayfa 97'deki tablodan (Tablo 2.17) ve uygulamalardan yararlanarak Öğrencilerin hareketleri yaparken yavaş ve kontrollü olmalarını sağlayınız.

Bedensel
Rahatlama
Hareketleri

Tablo 2.17: Baş ve Boyun Esnetme

- Baş birkaç kez yavaşça bir sağa bir sola, sonra yine yavaşça öne ve geriye devinimlerle hareket ettirilir. Ardından önde ve arkada yarım daireler çizilir, sonrasında çok yavaşça tam daireler çizilerek larinks bölgesi rahatlatılır.
- Omuzlar birkaç kez yukarı çekilir, serbest bırakılır ve önce sağ omuz sonra sol omuz daireysel şekilde hareket ettirilir. Ardından sanki ağaçtan meyve toplanıyormuş gibi kollarla yukarıya uzanma hareketleri yaptırılır. Birkaç tekrar ardından omuz ve kollar vücudun iki yanına serbest bırakılır.

Nefes Egzersizleri

- Verilen uygulamalardan yararlanarak öğrencilere aşağıdaki karekoda örneği verilen nefes egzersizlerini yaptırınız.

Kısa ve ani bir nefes alınır, birkaç saniye tutulur, basınçlı bir şekilde "F" sesi ile 5 saniyede verilir. Bu egzersizin tekrarlarında 7-9 saniyelere çıkılabilir.

FFFFFFF.....

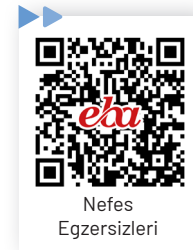
Rahat bir nefes alınır. "S" sesi ile verilmeye başlanır, durulur. Arada nefes almadan tekrar "S" sesi ile verilmeye başlanır ve durulur. Egzersiz, birkaç saniyelik "S" ve duraklarla en az 3 tur olacak şekilde yapılır.

SSS SSS SSS

Rahat bir nefes alınır. "S" sesi kullanılarak basınçlı 5 kısa-kesik soluk verilir. Bu egzersizin tekrarlarında 10 ve 15 kısa-kesik soluk denenebilir.

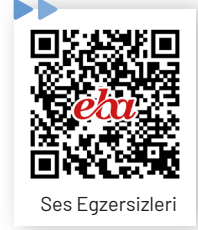
SSSSS

.

Ses Egzersizleri

- Aşağıdaki uygulamalardan yararlanarak öğrencilere yandaki karekod-
da da örneği verilen ses egzersizlerini yaptırınız.

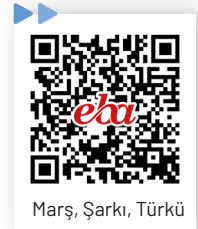
a)

b)

- Zorlayıcı egzersizlerden kaçınarak dar bir ses aralığı kullanınız. Ses egzersizlerini yaptırırken öğrencilere seslerinin değişim döneminde olduğunu hatırlatınız. Kız ve erkek çocuklarının seslerinin zamanla olgunlaşıp koyulaşarak yetişkin kadın ve erkek ses karakterlerine benzer şekilde değişime uğradığını anlatınız. Özellikle erkek çocuklarının seslerinde kontrolsüz iniş çıkışlar, kırıma ve çatlama ve çatlamaların görüleceğinden kız çocuklarının ise seslerinin kısık ve zayıf bir karaktere bürünebileceğinden bahsediniz.
- Ses sağlıklarını korumak için dikkat etmeleri gereken yollardan bahsederek sağlıklı yaşamının önemini vurgulayınız. Bağırarak konuşmanın, sıklıkla çok sıcak ya da soğuk içeceklerle asitli besinler tüketmenin, sigara ve alkol kullanmanın sese verdiği zararlara dikkat çekiniz.
- Öğrencilere yandaki karekodda verilen marş, şarkı ve türkü örneklerini dinletiniz ve aşağıdaki soruları sorunuz.
 - Millî ve manevî değerleri yansıtan marşlar, şarkılar, türküler hangi etkinliklerde söylenir?
 - Millî ve manevî değerleri yansıtan marşların, şarkıların, türkülerin konuları nelerdir?
 - Millî ve manevî değerleri yansıtan marşları, şarkıları, türkülerini söylerken ne hissediyorsunuz?

2.5.1. Marşlar

■ Öğrencilere marş ile ilgili bilgi veriniz.

Marş, biçimsel olarak dans türüne çok yakındır. Yürüyüş anlamına gelmekle beraber yürüyüşe uygun çalınabilen ya da söylenebilen müzik parçalarına da **marş** denir. Millî marşlar, ulusların birliğini sağlayan ve yaşatan temel öğelerdendir. Ayrıca her ulusun tarihî süreci içerisinde gerçekleşen savaşlar, yenilgiler, zaferler, büyük olaylar ve beraberinde umut ve beklentilerin sonunda ortaya çıkan, ulusun simgesi olan unsurlardandır.

■ Seçtiğiniz ya da aşağıda verilen Gençlik Marşı'nın notalarını öğrencilere dağıtınız veya dijital/teknolojik araçlar kullanarak etkileşimli tahtaya yansıtınız.

■ Eserin ölçü sayısı ile ritmik öğelerine, hız ve gürlük terimlerine dikkat çekiniz.

■ Marşların yürüyüş temposunda, coşkulu ve kelimelerinin vurgulanarak seslendirilmesi gerektiğini belirtiniz.

■ Sözlere ve hecelere yapılan vurguları belirtiniz.

■ Eseri seslendirmeden önce öğrencilere sözlerinin ritmik okumasını yaptırınız.

■ Eseri önce siz seslendiriniz, sonra parçalar hâlinde tekrarlatarak toplu söyleme yaptırınız.

■ Eserin bolca tekrar edilmesini sağlayınız.

GENÇLİK MARŞI

Söz: Ali Ulvi ELÖVE
Müzik: Felix KÖRLİNG

♩ = 126

1. Dağ ba şı nı du man al mış Gü müş de re dur maz a
2. Bu gök de niz ne re de var Ne re de bu dağ lar taş

kar lar Gü neş u fuk tan şım di do ğar Yü rü ye lim
Bu a ğaç lar gü zel kuş lar Yü rü ye lim

ar ka daş lar Se si mi zi yer gök su din le sin Sert
ar ka daş lar

21

28

2.5.2. Şarkılar

- Seçtiğiniz şarkının notalarını öğrencilere dağıtınız veya dijital/teknolojik araçlar kullanarak etkileşimli tahtaya yansıtınız.
- Eserin ölçü sayısı ile hız ve gürlük terimlerine, şarkıda geçen müzik cümlelerine dikkat çekiniz.
- Eseri seslendirmeden önce sözlerinin ritmik okumasını yaptırınız.
- Eseri önce siz seslendiriniz, sonra parçalar hâlinde tekrarlatarak toplu söyleme yaptırınız.
- Eserin bolca tekrar edilmesini sağlayınız.

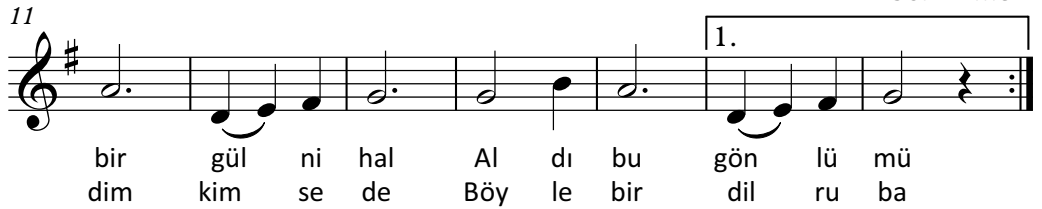
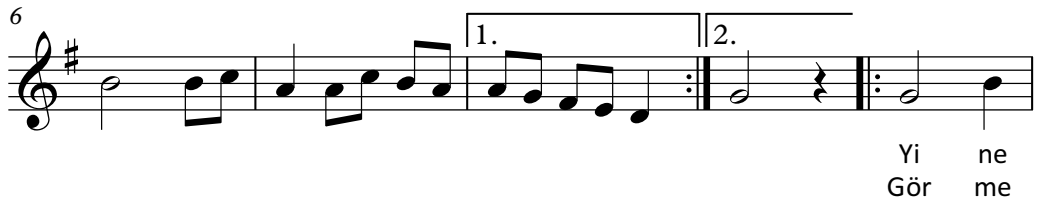
YİNE BİR GÜL-NİHÂL

(Rast)

Beste ve Güfte:

Hamâmîzâde İsmail Dede Efendi

♩ = 150

18
2.
gön lü mü Sim ten gon ca fem
dil ru ba Böy le kaş böy le göz

24
1. 2.
Bi be del ol gü zel ol gü zel
Böy le el böy le yüz böy le yüz

30
A te şin ruh le ri Yak tı bu
A şı kın bağ rı nı Üz me ğe

36
1. 2.
gön lü mü gön lü mü Pür e da
göz sü zer göz sü zer El a man

42
pür ce fa Pek kü çük
pek ya man Her za man

46
1. 2.
pek gü zel pek gü zel
ol gü zel ol gü zel

2.5.3. Türküler

- Türk halk müziğinin toplumun yaşayışından doğan bir müzik türü olduğundan bahsediniz.
- Seçtiğiniz türkünün notalarını öğrencilere dağıttınız veya dijital/teknolojik araçlar kullanarak etkileşimli tahtaya yansıttınız.
- Eserin ölçü sayısı ile hız ve gürlük terimlerine, şarkıda geçen sözlere dikkat çekiniz.
- Eseri seslendirmeden önce sözlerinin ritmik okumasını yaptırınız.
- Eseri önce siz seslendiriniz, sonra parçalar hâlinde tekrarlatarak toplu söyleme yaptırınız.
- Eserin bolca tekrar edilmesini sağlayınız.

KIZILCIKLAR OLDU MU (Keşan Yöresi)

Derleyen: Nimet ÇUBUKOĞLU

Notaya Alan: Bilinmiyor

4/8

Kı zıl cık lar ol du mu se le le re dol du mu

4

Yol la dı ğım ço ra p lar a ya ğı na ol du mu

6

Men di li ge li ne men dil ver dim e li ne

8

Ka ra kı na yol la mış

9

yar be nim el le ri me

- Öğrencilere seslendirdikleri eserlerin toplumun kültürel yaşamındaki yeri ile ilgili düşüncelerini sınıf arkadaşlarıyla paylaşmalarını isteyiniz.
- Eser örnekleri için verilen karekodu okutunuz.

Etkinlik 2.1.

Etkinlik İsmi

Marşları, Şarkıları, Türküleri Müziksel Söyleyelim

Süre / Bireysel-Grup

40 dk.

Grup

Bireysel

Yöntem ve Teknik

Gösterip-Yaptırma

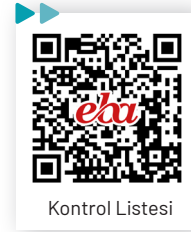

- Bu etkinlik sırasında öğrencilerin "Marşları, Şarkıları, Türküleri Müziksel Söyleyelim" çalışmasını, karekodda ve etkinliğin sonunda örneği verilen kontrol listesini çoğaltarak izleyiniz.
- Etkinlik öncesinde kontrol listesini öğrencilerle paylaşarak çalışmalarını sırasında ölçütler hakkında bilgi sahibi olmalarını ve listeden faydalanmalarını sağlayınız.

- Aşağıdaki basamakları uygulayınız.
- Marş/şarkı/türkü söylerken diyafram kullanımına dikkat etmelerini isteyiniz.
- Marşın/şarkının/türkünün eser yapısına dikkat etmeleri gerektiğini söyleyiniz.
- Marş/şarkı/türkü söylerken uygun söyleme tekniklerinin kullanımına dikkat etmelerini isteyiniz.
- Marş/şarkı/türkü söylerken ritmine dikkat ederek ve hız ve gürlük terimlerini uygulayarak söylemelerini isteyiniz.

Değerlendirme

- Öğrencilerin marşları, şarkıları, türküleri müziksel söyleme çalışmalarını aşağıda örneği verilen kontrol listesi ile izleyiniz.

KONTROL LİSTESİ			
Öğrencinin			
Adı, Soyadı :			
Sınıfı, Numarası :			
DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ		EVET	HAYIR
1	Marş/şarkı/türkü söylemeye başlamadan önce bedensel rahatlama hareketleri, nefes ve ses egzersizleri yaptı.		
2	Marş/şarkı/türkü söylerken kelimeleri doğru söyledi.		
3	Marş/şarkı/türkü söylerken tartımlara dikkat etti.		
4	Marş/şarkı/türkü söylerken hız ve gürlük terimlerine dikkat etti.		
5	Marş/şarkı/türkü söylerken uygun söyleme tekniklerini kullandı.		
6	Marş/şarkı/türkü müziksel bileşenleri uygulayarak söyledi.		
7	Marş/şarkı/türkü türüne uygun söyledi.		

Gelecek Derse Hazırlık

- Şehrin müzik yaşantısına örnek oluşturan etkinliklerden bazılarına yönelik afiş, etkinlik videoları, sosyal medya tanıtımları gibi içerik dosyaları oluşturunuz.
- Öğrencilerin yaşadıkları şehirdeki müzik yaşantısını sorgulamalarını sağlayacak sorular hazırlayınız.

2.6. YAŞANILAN ŞEHRİN MÜZİK ETKİNLİKLERİ

Dersten Önce

- Şehrin müzik yaşantısına örnek oluşturan etkinliklere yönelik afiş, etkinlik videoları, sosyal medya tanıtımları gibi içerik dosyalarını sınıfa getiriniz.

Dikkat Çekme

- Aşağıdaki görseli (Görsel 2.46) etkileşimli tahtaya yansıtınız.

Görsel 2.46: Öğrenci Müzik Topluluğu

- Öğrencilerden görselde kullanılan çalgılardan yola çıkarak yapılan müzik etkinliği ile ilgili fikir yürütmelerini isteyiniz.

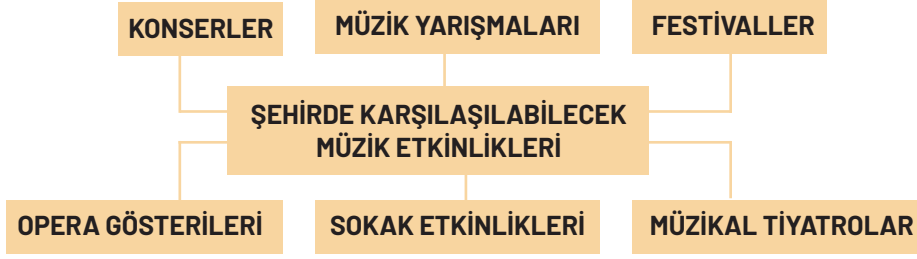
Ders Süreci

2.6.1. Müzik Etkinlikleri

- Yaşanılan şehrin müzik etkinlikleri hakkında bilgi veriniz.

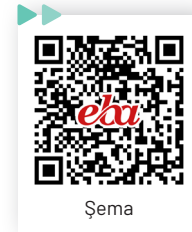
Müzik etkinlikleri, müziğin farklı biçimlerde ve çeşitli ortamlar içinde sunulduğu organizasyonlardır. Bu etkinlikler bir müzik konserinden çok daha geniş bir yelpazeye yayılır ve her biri farklı amaçlarla farklı kitlelere hitap eder. Müzik etkinliklerinin çeşitliliği müziğin kültürel, sosyal ve bireysel yönlerini keşfetme fırsatı sunar.

- Bir şehirde karşılaşılabilecek müzik etkinliklerini aşağıdaki bilgi şemasından (Şema 2.3) yararlanarak açıklayınız.

Şema 2.3: Müzik Etkinlikleri

- Öğrencilere şehrin müzik etkinliklerini neden gözlemlemeleri gerektiğini sorunuz.
- Sınıfta uygun tartışma ortamı oluşturarak fikir alışverişinde bulunmalarını ve aşağıdaki amaçları belirlemelerini sağlayınız.
 - Şehirdeki kültürel çeşitliliği anlamak
 - Müzik etkinliklerinin toplumsal rolünü keşfetmek
 - Şehirdeki müzik etkinliklerinin ekonomik etkilerini incelemek
 - Müzik türlerinin şehrin kültürünü yansıtıp yansıtmadığını incelemek
 - Müzik etkinliklerinin şehirdeki sosyal etkileşimleri nasıl artırdığını görmek
 - Müzik etkinliklerinin şehre sağladığı estetik katkıları keşfetmek
- Dersten önce hazırladığınız konser, sokak müziği, opera, bale, halk müziği ve çeşitli festivallere ait farklı müzik etkinliklerinden video örneklerini öğrencilere izletiniz.
- Her bir etkinlik türünü kısaca açıklayınız.
- Karekodda verilen şemayı çoğaltarak öğrencilerden şehrin müzik topluluklarından, müzik kurumlarından ve müzik etkinliklerinin yapıldığı alanlardan bildiklerini şema üzerinde listelemelerini isteyiniz.

- Öğrencilere aşağıdaki soruları sorunuz ve soruların cevaplarını defterlerine yazmalarını isteyiniz.
 1. Şehrinizde müzik etkinliklerden hangileri düzenleniyor? Listeleyiniz.
 2. Şehrinizde düzenlenen müzik etkinliklerine katıldınız mı? Katıldıysanız neler hissettiniz?
- Şehirde düzenlenen etkinliklerin niceliğine göre sınıfta farklı gruplar oluşturarak öğrencilere farklı etkinlikleri araştırma görevi veriniz.
- Aşağıdaki tabloyu (Tablo 2.18) etkileşimli tahtaya yansıtarak öğrencilerden görmüş oldukları tabloyu örnek alarak kendi tablolarını oluşturmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin araştırdıkları etkinliklerle ilgili bilgileri tabloya yazmalarını ve kısa bir sunumla sınıfta paylaşmalarını sağlayınız.

Tablo 2.18: Şehrimizde Düzenlenen Etkinlikler

ŞEHRİN MÜZİK ETKİNLİKLERİ	
Etkinlik Adı	
Etkinliğin Düzenlendiği Yer	
Etkinlik Tarihi	
Etkinlikte Kullanılan Müzik Türü	
Katılımcı Profili	

- Verilerin toplanmasında hangi yöntemlerin kullanılabileceğini sorunuz.
- Aşağıdaki şemayı (Şema 2.4) etkileşimli tahtaya yansıtınız.
- Sınıfta uygun tartışma ortamı oluşturarak fikir alışverişinde bulunmalarını ve veri toplama araçlarının neler olabileceğini aşağıdaki şemadan faydalananarak listelemelerini isteyiniz.

**YAŞANILAN ŞEHRİN MÜZİK ETKİNLİKLERİNİ
GÖZLEMLEMEDE KULLANILABİLECEK
VERİ TOPLAMA ARAÇLARI**

GÖZLEME DAYALI ARAÇLAR	BELGEYE DAYALI ARAÇLAR	DİJİTAL KAYNAKLAR
Gözlem notları	Etkinlik afiş ve broşürleri	Sosyal medya paylaşımları
Video ya da ses kaydı	Program kitapçıkları	Web siteleri
Fotoğraf çekimi	Bilet ve davetiyeler	

Şema 2.4: Veri Toplama Araçları

Etkinlik 2.2.**Etkinlik İsmi****Şehrin Müzik Etkinliklerini Gözlemliyorum****Süre / Bireysel-Grup**

40 dk.

Grup

Bireysel

Materyaller

Ses ve görüntü kayıt cihazları, kalem, kâğıt

Yöntem ve Teknik

Anlatım, Gösterip-Yaptırma

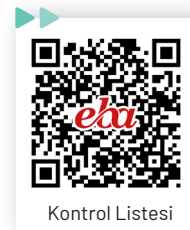
- Bu etkinlik sırasında öğrencilerin “Şehrin Müzik Etkinliklerini Gözlemliyorum” çalışmasını, etkinliğin sonunda örneği yer alan ve karekodda da verilen kontrol listesini çoğaltarak izleyiniz.
- Etkinlik öncesinde kontrol listesini öğrencilerle paylaşarak öğrencilerin ölçütleri tanımalarını ve çalışmalarında bu ölçütlerden yararlanmalarını sağlayınız.

Aşağıdaki basamakları uygulayınız.

- Öğrencilerden yaşadıkları şehirde gerçekleşen farklı müzik etkinliklerini (konser, sokak performansı, okul gösterileri, kültürel festival vb.) gözlemlemelerini ve bu etkinliklere katılmalarını sağlayınız.
- Gözlemleri sırasında öğrencilerin gözlem formları, ses/video kayıtları, afişler, kısa röportajlar gibi veri toplama araçlarını kullanabileceklerini açıklayarak her öğrencinin uygun araçlarla veri toplamasını isteyiniz.
- Sınıfta uygun bir ortam oluşturarak öğrencilerin gözlemleri sırasında elde ettikleri verileri birbirleriyle paylaşmalarını ve bu etkinliklerin müzik kültürü açısından anlamını tartışmalarını sağlayınız. Marşların yürüyüş temposunda yazıldığını hatırlatınız.
- Öğrencilerden gözlemledikleri etkinlikleri; yer, zaman, çalgılar, katılımcılar, müzik türleri gibi ölçütlere göre sınıflandırmalarını ve yazılı ya da görsel sunum hâline getirmelerini isteyiniz. Öğrencilerden İstiklal Marşı’nı ritmine dikkat ederek, hız ve gürlük terimlerini uygulayarak söylemelerini isteyiniz.
- Öğrencilerin hazırladıkları raporları veya sunumları sınıf arkadaşlarıyla paylaşmalarını sağlayınız. Etkinliğin sonunda müzik etkinliklerinin şehir yaşamındaki yeri hakkında genel bir değerlendirme yapılmasına rehberlik ediniz.

Değerlendirme

- Öğrencilerin şehrin müzik etkinliklerini gözlemlemeye yönelik çalışmalarını sayfa 106’da örneği verilen kontrol listesi ile izleyiniz. Gerçekleşecek bir müzik etkinliğinin tanıtımını sınıfa getirmelerini isteyiniz ve öğrencileri bu etkinliklere katılmaya teşvik ediniz.

Kontrol Listesi

KONTROL LİSTESİ

Öğrencinin

Adı, Soyadı :

Sınıfı, Numarası :

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ

EVET

HAYIR

1	Yaşadığı şehrin müzik etkinliklerini gözlemlemeye yönelik amaç belirledi.		
2	Gözlemleyeceği etkinliği belirledi.		
3	Gözlem sırasında uygun veri toplama araçlarını kullandı.		
4	Topladığı verileri sınıflandırarak sunuma uygun hâle getirdi.		
5	Verileri yazılı, sözlü veya görsel olarak etkili bir şekilde sundu.		
6	Müzik etkinliklerinin şehir yaşamındaki yeri hakkında değerlendirme yaptı.		

Öğrencilerden performans görevi olarak yaşadıkları şehirde düzenlenen Türk müziği ya da Batı müziği konserlerine gidip gözlemlerini aşağıdaki forma yazmalarını isteyiniz.

Öğrencilere performans görevini yaparken dikkat etmeleri gereken kriterler ve çalışmaların değerlendirme ölçütleri hakkında bilgi veriniz.

PERFORMANS GÖREVİ

İçerik Düzeyi

Dereceleme Ölçeği

Öğrenme Çıktısı: Yaşanılan şehrin müzik etkinliklerini gözlemleyebilme

Dereceleme Ölçeği

Sevgili Öğrenciler,

Bir konsere gittiğimizde ilk önce sahnedeki enstrümanlar dikkatimizi çeker. Varsa büyük bir piyano, kimi zaman sıra sıra dizilmiş yaylılar ve parlak nefesli çalgılar karşılar bizi; kimi zaman ise tanbur, kanun, ney gibi geleneksel çalgılar vardır sahnede. Yerimizde otururken salonda yavaş yavaş bir merak havası dolaşır. Işıklar kararır, sesler azalır ve tüm gözler sahneye çevrilir. O an, müziğin zamanı başlar. Konser boyunca sadece sesleri değil sanatçıların ifadelerini, seyircilerin tepkilerini ve salonun atmosferini de gözlemliyoruz. Tüm bu ayrıntılar, müziği dinlemekten öte onu yaşamamıza olanak tanır.

Sizler de yaşadığınız şehirdeki Türk müziği ya da Batı müziği konserlerinden birine giderek konseri, konser mekânını, seyirci davranışlarını gözlemleyiniz. Konser esnasında birkaç dakikalık video kaydı alarak sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

Gözlem çalışmalarını aşağıdaki adımları takip ederek uygulayınız.

- 1. Adım: Hangi etkinliğe gideceğinize karar veriniz.**
- 2. Adım: Gideceğiniz etkinlik için bilet alınız.**
- 3. Adım: Gideceğiniz etkinlikteki müzik türü hakkında araştırma yapınız.**
- 4. Adım: Gideceğiniz etkinlikte sahne alacak müzik grubu/sanatçı hakkında araştırma yapınız.**
- 5. Adım: Gideceğiniz etkinlik mekânı hakkında araştırma yapınız.**
- 6. Adım: Etkinliğin gerçekleşeceği salonda ne tür etkinlikler yapıldığı ile ilgili araştırma yapınız.**
- 7. Adım: Etkinlikte video kaydı alabilmek için gereken materyalinizi hazırlayınız.**
- 8. Adım: Etkinliğin video kaydını sınıf arkadaşlarınıza sunarak gözlemlerinizi paylaşınız.**

Çalışmanın Değerlendirilmesi: Performans görevi, karekodda yer alan ve sayfa 110'da örneği verilen dereceleme ölçeğiyle değerlendirilecektir.

MÜZİK ETKİNLİĞİ GÖZLEMLEME DERECELEME ÖLÇEĞİ						
Öğrencinin Adı, Soyadı : Sınıfı, Numarası :						
Bu form, öğrencinin "Müzik Kültürü" temasındaki öğrenme becerilerini ölçmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Öğrencinin öğrenme düzeyini en doğru yansıtan seçeneği işaretleyiniz (1: Çok Zayıf-5: Çok İyi).						
DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ		PUANLAR				
		1	2	3	4	5
1	Gideceği etkinliği belirledi.					
2	Etkinlikteki müzik türü ile ilgili araştırma yaptı.					
3	Etkinlikte sahne alacak müzik grubu/sanatçı hakkında araştırma yaptı.					
4	Etkinliğin gerçekleşeceği mekân ile ilgili araştırma yaptı.					
5	Müzik grubunun/sanatçıların hareketlerini gözlemledi.					
6	Etkinlik süresince salonda bulunan seyircileri gözlemledi.					
7	Etkinliğin kısa bir video kaydını aldı.					
8	Etkinlik öncesi ve sonrası düşüncelerini yazıya döktü.					
9	Çalışmasını belirlenen tarihte tamamladı.					
10	Çalışmasını amacına uygun olarak tamamladı.					
TABLO PUANI						
DEĞERLENDİRME: 100 üzerinden 75 puan, öğrenmenin yeterli düzeyde olduğunu gösterir. 74 ve altı puanlar için öğrenme etkinlikleri tekrar edilmelidir.						
Ölçek Puanını 100'lük sisteme dönüştürme: Tablodan her bir kriter için alınabilecek en yüksek puan 5'tir. Tabloda toplam 10 ölçme kriteri vardır. Tablodan alınabilecek en yüksek puan (10x5=50) yöntemiyle bulunur. PUAN= [(Tablo Puanı x 100) / 50] formülü uygulanır.						

- Aşağıda örneği verilen 2. tema ölçme ve değerlendirme sorularına yandaki karekoddan ulaşarak soruları çoğaltınız ve öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerini sağlayınız.

2. Tema Ölçme ve Değerlendirme

- Bu bölümde cevaplamanız için toplam 18 soru verilmiştir. Daha fazla soru çözmek için ünite sonunda yer alan ek sorulara aşağıda verilen karekodu okutarak ulaşabilirsiniz.

Ölçme ve
Değerlendirme
Soruları

Öz Değerlendirme Formu

Bu değerlendirme formu marşları, şarkıları, türküleri müziksel söyleme çalışmanızı değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Her bir ifadeyi dikkatlice okuyarak kendinizi 1'den 5'e kadar (1: Çok Zayıf - 5: Çok İyi) puanlayınız ve soruları cevaplayınız.

A. Beden Hazırlığı

İfadeler:

- Nefes tekniklerini uyguladım. ● 1 ● 2 ● 3 ● 4 ● 5
- Duruşumu söylemeye uygun hâle getirdim. ● 1 ● 2 ● 3 ● 4 ● 5
- Söylemeden önce ses egzersizleri yaptım. ● 1 ● 2 ● 3 ● 4 ● 5

1. Bedeninizi hazırlama sürecinde yaptıklarım:

.....

B. Teknik Kullanımı

İfadeler:

- Uygun söyleme tekniklerini kullandım. ● 1 ● 2 ● 3 ● 4 ● 5
- Marşı, şarkıyı, türküyü seslendirirken duygusunu yansıtmaya çalıştım. ● 1 ● 2 ● 3 ● 4 ● 5

2. Söyleme esnasında kullandığım teknikler ve karşılaştığım zorluklar:

.....

C. Müzikal Bileşenler

İfadeler:

- Marşı, şarkıyı, türküyü ritmine dikkat ederek söyledim. ● 1 ● 2 ● 3 ● 4 ● 5
- Marşı, şarkıyı, türküyü ezgisine dikkat ederek söyledim. ● 1 ● 2 ● 3 ● 4 ● 5

3. Marşı, şarkıyı, türküyü söylerken dikkatimi çeken müziksel bileşenler:

.....

■ 4-6. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Eski Mezopotamya'da, çeşitli içerikte çivi yazılı tabletler ile mühürler, boyalı kaplar, pişmiş toprak ve taş levhalar, duvar resimleri, fil dişi oymalar, kabartmalar veya heykelcikler gibi arkeolojik verilerden de anlaşılacağı üzere müzik daha çok dinsel uygulamalarda yer almıştır. Fakat günlük hayattaki diğer aktivitelerde de müziğin kullanıldığı bir gerçektir.

4. Buna göre Eski Mezopotamya'da müzikle ilgili yapılan arkeolojik kazılarda elde edilen tabletler, mühürler, heykelcikler ve duvar resimleri hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Müzik yalnızca yazılı kaynaklarla aktarılmıştır.
- B) Müzik sadece eğlence amaçlı kullanılmıştır.
- C) Müzik dinsel ve sosyal yaşamda yer bulmuştur.
- D) Müzik yalnızca ticaret için kullanılmıştır.
- E) Müzik yalnızca askerî amaçla kullanılmıştır.

5. Aşağıdakilerden hangisi, Eski Mezopotamya'da müziğin dinsel törenlerle birlikte günlük hayatta da kullanılmasının bir sonucu olabilir?

- A) Müzik sadece rahiplerin kontrolünde kalmıştır.
- B) Müzik sadece savaşlar sırasında kullanılmıştır.
- C) Müzik gelişimi yazılı kaynaklarda hiç yer bulamamıştır.
- D) Müzik sadece aristokrat sınıfı tarafından bilinmektedir.
- E) Müzik toplumun her kesimine hitap eden çok yönlü bir araç hâline gelmiştir.

6. Çivi yazılı tabletler, duvar resimleri, heykelcikler gibi buluntulara göre Eski Mezopotamya'da müzik hangi alanlarda kullanılmıştır?

.....

■ 7-9. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

"Asya, kardeşi Alisa'yla yaşadıkları şehrin belediyesi tarafından düzenlenen Türk halk müziği konserine dinleyici olarak katılır ve daha önce canlı olarak dinleme imkânı bulamadıkları çalgıları dinleme fırsatı yakalar. Bu çalgılar çalınma şekline göre vurmali, üflemeli, yaylı, mızraplı çalgılardır. Konser esnasında bir eserin serbest ritimli olduğunu ve ESERE-sadece bağlamanın eşlik ettiğini fark eder. Asya, katıldıkları bu konserden bir süre sonra müzik kursuna kaydolar ve çeşitli Türk müziği eserleri öğrenir. Bu eserlerin konserde dinlediklerine benzemediğini, dinlediği kayıtlarda bu eserlere klarnet, kanun, ud vb. çalgılarla eşlik edildiğini fark eder."

7. Aşağıdakilerden hangisi Asya'nın dinlediği konserde kullanılan çalgılardan biri olabilir?

- A) Kaval
- B) Keman
- C) Kudüm
- D) Ney
- E) Ud

8. Bu metne göre aşağıdakilerden hangisi serbest ritimli Türk müziği formlarına örnek verilebilir?

- A) Beste
- B) Kırık hava
- C) Sirto
- D) Şarkı
- E) Uzun hava

9. Asya'nın müzik kursunda öğrendiği şarkıları göz önünde bulundurarak bu eserlerin Türk müziğinin hangi türüne ait olabileceğini açıklayınız.

.....

■ 10-12. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

İrem, müzik öğretmeninden aldığı görev doğrultusunda, yaşadığı şehirdeki müzik etkinliklerini gözlemlemeye karar verir. Gözlem yaparken sadece bir konseri izlemekle yetinmeyip şehirdeki farklı müzik türlerini, etkinlik alanlarını ve katılımcı profillerini karşılaştırmak gibi hedefler belirler. Belediyenin açık havada düzenlediği halk müziği konserine katılır. Etkinlik alanında organizasyon görevlisi, video ve ses kaydı alınmasının telif nedeniyle yasak olduğunu bildirir. İrem gözlem yapabilmek için farklı veri toplama yolları kullanır. Etkinlik sonrasında gözlemlediği müzik etkinliklerini türlerine göre sınıflandırır, notlarını tablo hâlinde düzenler ve gözlem sonuçlarını öğretmenine sunar.

10. Aşağıdakilerden hangisi, İrem'in bu etkinliği gözlemleme amaçlarından biri olabilir?

- A) Afiş toplamak
- B) Arkadaşlarıyla eğlenmek
- C) Etkinlik sırasında sahneye çıkmak
- D) Farklı müzik türlerini karşılaştırmak
- E) Etkinlikte sahne alan sanatçılarla tanışmak

11. Etkinlik sırasında sesli ve görüntülü kayıt almak mümkün olmadığına göre İrem'in kullanabileceği alternatif veri toplama araçlarından iki tanesini yazınız.

.....

12. Aşağıdaki çalışmalardan hangisi İrem'in veri sınıflandırma ve kaydetme sürecine örnek olabilir?

- A) Video kayıtları yapması
- B) Etkinliğe yönelik gözlem yapması
- C) Etkinlik broşürlerini toplaması
- D) Etkinlik organizasyonunda görev alması
- E) Gözlemlerini türlere ayırarak tabloya dökmesi

■ 13. soruyu dinlediğiniz eserlerin dönem özelliklerine göre yanıtlayınız.

13. Aşağıdakilerden hangisi Barok Dönem müziğinin özelliklerindendir?

- A) Çalgı müziği ses müziğinin önüne geçmiştir.
- B) Müzik cümleleri kısa ve nettir.
- C) Senfoni ortaya çıkmıştır.
- D) Armoni kuralları oluşmuştur.
- E) Dönemin en gözde çalgısı piyano olmuştur.

14. Aşağıdakilerin hangileri Barok Dönem bestecilerindendir?

- A) Bach B) Chopin C) Debussy D) Mozart E) Ravel

“Destansı ve ölümsüz eserler ortaya koyan sanatçılar doğayı önemsiyor, sevdâyı yüceltıyor, resim sanatından ve edebiyattan besleniyor; Goethe (Goda), Schiller (Şilîr) ve Shakespeare’den (Şekspir) yararlanıyorlar. Sonsuza uzanan aşk, kahramanlık öyküleri, ızdırıp, ihanet ile yoğun hayal gücü sahneye taşınıyor. Romantik dönemde korno, trompet, tuba gibi enstrümanlar düzgün sesler çıkaran istikrarlı çalgılar hâline getiriliyor. Devasa konser salonları inşa edilince başta piyano olmak üzere tüm çalgıların teknik kapasiteleri geliştiriliyor, görkemli modern orkestralar yayılıyor... Acaba tüm bunları hangi besteciler gerçekleştiriyor?”

15. Aşağıdakilerden hangisi metinde geçen Romantik Dönem müziğinin özelliklerinden birini ifade eder?

- A) Doğadan, edebiyat ve resim sanatlarından ilham alınması
B) Süslü ve abartılı bir sanat anlayışının benimsenmesi
C) Piyanonun ve tüm çalgıların teknik kapasitelerinin geliştirilmesi
D) Orkestraların geliştirilerek dönem özelliklerine göre daha modern hâle getirilmesi
E) Yalın bir müzik anlayışının benimsenmesi

16. Aşağıdakilerden hangisi Atatürk’ün müzik alanında yaptığı yeniliklerdendir?

- A) Halkevleri aracılığıyla sanat eğitimi ve etkinliklerinin desteklenmesi
B) Harf devrimi ile birlikte yeni Türk alfabesinin kabul edilmesi
C) Muzika-i Hümayun’un 1924 yılında İstanbul’dan Ankara’ya nakledilerek Riyaset-i Cumhur Musiki Heyeti adını alması
D) Sergiler ve halk gösterileriyle sanata erişimin kolaylaşması
E) Kadınların sanat alanına katılımının sağlanması

17. Aşağıdakilerden hangisi müzik alanında yurt dışına gönderilen öğrencilerdendir?

- A) Ulvi Cemal Erkin
B) Muhsin Ertuğrul
C) Muammer Sun
D) Ferit Tüzün
E) Özkan Manav

18. Aşağıdakilerden hangisi ilk Türk operası olan “Özsoy”un bestecisidir?

- A) Hasan Ferit Alnar
B) Necil Kazım Akses
C) Ulvi Cemal Erkin
D) Ahmed Adnan Saygun
E) Cemal Reşit Rey

Ölçme ve
Değerlendirme
Ek Soruları

2. Tema Farklılaştırma

ZENGİNLEŞTİRME

Bireysel-Grup

Bireysel

Öğrenme Çıktısı

MÜZ. 9.2.1. Müziğin tarihsel gelişimini çözümleyebilme
 MÜZ. 9.2.2. Türk müziğine ait eserleri müziksel dinleyebilme
 MÜZ. 9.2.3. Batı müziğine ait eserleri müziksel dinleyebilme
 MÜZ. 9.2.4. Atatürk'ün güzel sanatlar içinde müziğe verdiği yeri ve önemi özetleyebilme
 MÜZ. 9.2.5. Marşları, şarkıları ve türküleri müziksel söyleyebilme
 MÜZ. 9.2.6. Yaşanılan şehrin müzik etkinliklerini gözlemleyebilme

■ Aşağıdaki basamakları uygulayarak etkinliğin tamamlanmasını sağlayınız.

- Öğrencilerden tarihsel olaylar ışığında müziğin tarihsel gelişimini anlatan bir tablo hazırlamalarını isteyiniz.
- Sınıfta çalgı çalabilen öğrencileri belirleyiniz ve hangi çalgıları çaldıklarını tespit ediniz.
- Taşınabilir çalgısı olan öğrencilerin çalgılarını sınıfa getirmelerini isteyiniz.
- Öğrencilerden çaldıkları çalgının türüne ve çalma düzeylerine uygun olarak Türk müziği eserlerinden örnekler seslendirmelerini ve belirledikleri eser ya da eserlerin notalarını bulmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden çaldıkları çalgının türüne ve çalma düzeylerine uygun olarak Batı müziği eserlerinden örnekler seslendirmelerini ve belirledikleri eser ya da eserlerin notalarını bulmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin sınıf ortamında söylenebilecek marş, şarkı ve türküleri uygun olan çalgılarla seslendirmelerini veya ezgisel okumalarını isteyiniz.

Değerlendirme

- Öğrencilerin performansları aşağıdaki karekodda yer alan ve sayfa 116'da örneği verilen dereceleme ölçeğiyle değerlendirilecektir.

ESER SESLENDİRME DERECELEME ÖLÇEĞİ						
Öğrencinin Adı, Soyadı : Sınıfı, Numarası :						
Bu form, öğrencinin "Müzik Kültürü" temasındaki öğrenme becerilerini ölçmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Öğrencinin öğrenme düzeyini en doğru yansıtan seçeneği işaretleyiniz (1: Çok Zayıf-5: Çok İyi).						
DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ		PUANLAR				
		1	2	3	4	5
1	Seslendireceği eseri belirledi.					
2	Seçtiği eserin notalarına ulaşabilmek için farklı kaynakları taradı.					
3	Seçtiği eserin söz yazarı, bestecisi, türü hakkında araştırma yaptı.					
4	Seçtiği eserin tonal yapısına ilişkin bilgi verdi.					
5	Seçtiği eseri ritmik yapısına uygun olarak seslendirdi.					
6	Seçtiği eseri tonal/makamsal yapısına uygun olarak seslendirdi.					
7	Eseri çalarken/söylerken müzikal anlatımına ve nüanslarına dikkat etti.					
8	Eseri çalarken/söylerken hız ve gürlük terimlerini doğru yerlerde kullandı.					
9	Eseri temposuna uygun çaldı/söyledi.					
10	Çalışmasını sınıf arkadaşlarına sundu.					
TABLO PUANI						
DEĞERLENDİRME: 100 üzerinden 75 puan, öğrenmenin yeterli düzeyde olduğunu gösterir. 74 ve altı puanlar için öğrenme etkinlikleri tekrar edilmelidir.						
Ölçek Puanını 100'lük sisteme dönüştürme: Tablodan her bir kriter için alınabilecek en yüksek puan 5'tir. Tabloda toplam 10 ölçme kriteri vardır. Tablodan alınabilecek en yüksek puan (10x5=50) yöntemiyle bulunur. PUAN= [(Tablo Puanı x 100) / 50] formülü uygulanır.						

DESTEKLEME

Bireysel-Grup

Bireysel

Öğrenme Çıktısı

- MÜZ. 9.2.1. Müziğin tarihsel gelişimini çözümleyebilme
 MÜZ. 9.2.2. Türk müziğine ait eserleri müziksel dinleyebilme
 MÜZ. 9.2.3. Batı müziğine ait eserleri müziksel dinleyebilme
 MÜZ. 9.2.4. Atatürk'ün güzel sanatlar içinde müziğe verdiği yeri ve önemi özetleyebilme
 MÜZ. 9.2.5. Marşları, şarkıları ve türküleri müziksel söyleyebilme
 MÜZ. 9.2.6. Yaşanılan şehrin müzik etkinliklerini gözlemleyebilme

■ Aşağıdaki basamakları uygulayarak etkinliğin tamamlanmasını sağlayınız.

- Öğrencilerden İlk Çağ medeniyetlerinin çalgı adlarını defterlerine yazmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden Türk müziğine ait bestecilerle ilgili kaynak araştırması yapmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden Batı müziğine ait bestecilerle ilgili kaynak araştırması yapmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden Atatürk'ün müzik alanında yaptığı yenilikleri tablo hâlinde hazırlamalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden marşlar, şarkılar ve türkülerden bir çalma listesi oluşturmalarını ve dijital/teknolojik araçlar yardımıyla bir müzik dinletisi hazırlamalarını isteyiniz.

Değerlendirme

- Aşağıda çoğaltmanız için örneği verilen ve yandaki karekodda da yer alan kontrol listesiyle öğrencilerin çalışmalarını izleyiniz.

Kontrol Listesi

KONTROL LİSTESİ			
Öğrencinin			
Adı, Soyadı :			
Sınıfı, Numarası :			
DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ			
		EVET	HAYIR
1	Türk müziği bestecileri ile ilgili sunu hazırladı.		
2	Batı müziği bestecileri ile ilgili sunu hazırladı.		
3	Atatürk'ün müzik alanında yaptığı yeniliklerle ilgili tablo hazırladı.		
4	Marşları, şarkıları ve türküleri içeren bir çalma listesi oluşturdu.		

Temanın
içeriğine
bu karekod
üzerinden
ulaşabilirsiniz.

3. TEMA

MÜZİKSEL TASARIM

DERS SAATİ	16 saat
İÇERİK ÇERÇEVESİ	İki Vuruşlu Ölçü Türlerinde Ritim Eşliği Türkülere Konu Olan Yaşanmış Hikâyeler
ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ	<p>MÜZ.9.3.1. İki vuruşlu ölçü türlerinde ritim eşliği yaratabilme</p> <ul style="list-style-type: none">a) İki vuruşlu ölçü türlerinde oluşturacağı ritim eşliğinin kullanım amacını belirler.b) Ritim eşliği oluşturmak için gerekli öğeleri seçer.c) Seçtiği öğelerle iki vuruşlu ölçü türlerinde özgün ritim eşliği oluşturur. <p>MÜZ.9.3.2. Türkülere konu olan yaşanmış hikâyeleri yorumlayabilme</p> <ul style="list-style-type: none">a) Türkülere konu olan yaşanmış hikâyeleri inceler.b) Türkülere konu olan yaşanmış hikâyeleri bağlamından kopmadan gösteriye dönüştürür.c) Türkülere konu olan yaşanmış hikâyeleri kendi ifadeyle anlatır.
ANAHTAR KAVRAMLAR	beden perküsyonu, perküsyon, ritim cümlesi, ritim eşliği, ritim kalıbı, senaryo

Temayla ilgili
özet bilgilerin yer
aldığı belgeye
bu karekod
üzerinden
ulaşabilirsiniz.

Ön Değerlendirme**■ Öğrencilerden aşağıdaki soruları yanıtlamalarını isteyiniz.**

- İki vuruşlu ölçü türlerinden bildiklerinizi söyleyiniz.
- İki vuruşlu ölçüde bildiğiniz bir eseri seslendirirken esere nasıl eşlik edersiniz?
- Ritim kalıplarını çalarken hangi sesleri veya kelimeleri kullanarak kodluyorsunuz?
- Yaşadığınız yöreye ait bildiğiniz/adını duyduğunuz türküler nelerdir?
- Hikâyesini bildiğiniz türkülerin adlarını söyleyiniz.

Bağlantı Noktası**■ Aşağıdaki soruları öğrencilere yönelterek yanıtlamalarını isteyiniz.**

- Gittiğiniz düğünlerde çalınan oyun havaları, halay ve horon gibi müzikleri duyduğunuzda nasıl eşlik ediyorsunuz?
- Bedeninizi kullanarak bir esere nasıl eşlik edebilirsiniz?
- “Gelibolu, Ankara, İzmir, Van” kelimelerinin ritmik okunuşlarını el çırparak gösteriniz.
- “Hey On Beşli” adlı türküyü dinletiniz.
- Türküde adı geçen kahramanların kimler olduğuna, türkünün konusunun ne olduğuna, nerede geçtiğine ve türküde hangi karakterlerin olduğuna dikkat çekiniz. Türkülere dökülen yaşanmış hikâyelerin karşılaştığımız zorluklar ve sevgi, özlem gibi hislerin birer yansıması olduğunu anlatarak öğrencilerin günlük yaşantılarıyla bağ kurmalarını sağlayınız.

3.1. İKİ VURUŞLU ÖLÇÜ TÜRLERİNDE RİTİM EŞLİĞİ

Dersten Önce

- İki vuruşlu ölçüleri ve vuruş şekillerini tanıttacak görselleri sınıfa getiriniz.
- Öğrencilerin ritim eşliği yapacağı iki vuruşlu ölçüde eserlerin ses kayıtlarını/notalarını sınıfa getiriniz.
- İki vuruşlu ölçüde yazılmış olan eserlere eşlik edebilmek için çeşitli vurmali çalgıları hazır bulundurunuz.
- Eserlere uygun iki vuruşlu ölçülü ritim kalıplarını ifade edecek kodlamaları hazır bulundurunuz.
- Eserlerin yazılı notasını veya nota görsellerini dijital araçlar kullanarak yansıtmaya hazır hâle getiriniz.
- Ritmik yapıların veya kodlamaların yazılı olduğu kartları veya materyalleri sınıfa getiriniz.

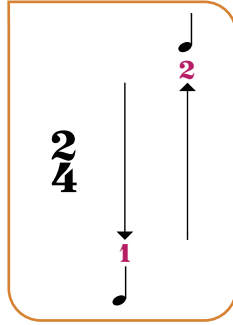
Dikkat Çekme**■ Öğrencilere aşağıdaki soruları yöneltiniz.**

- Sözlü ya da sözsüz bir şarkıyı dinlerken şarkıya nasıl eşlik edersiniz?
- Herhangi bir müziği dinlerken vücudunuzla o şarkının ritmine göre nasıl hareketler kurgulayabilirsiniz?
- Verdiğim ritmin aynısını el çırparak ya da masaya vurarak kim tekrar edebilir?

Ders Süreci

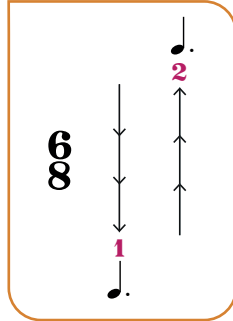
- İki vuruşlu ölçü türlerini ve vuruş şekillerini tanımlamalardan faydalananarak öğrencilere açıklayınız.

$\frac{2}{4}$ Ölçü: İçinde iki tane dörtlük oranında nota bulunan ölçü demektir. $\frac{2}{4}$ sayıları ile gösterilir. Notaların sürelerini ölçmek için el ile yapılan sayma hareketine vuruş denir. $\frac{2}{4}$ ölçü içinde iki tane birbirine eşit sürede vuruş vardır. Vuruş şekillerini yansıtarak (Görsel 3.1) vuruşları yaptırınız.

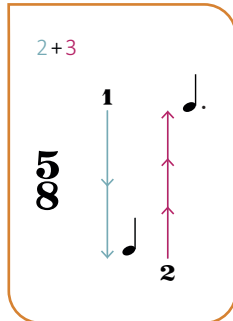
Görsel 3.1

$\frac{6}{8}$ Ölçü: İki vuruşlu bir ölçüdür. Nota birimi noktalı 4'lüktür. Bir ölçüde iki tane birim nota vardır ve her birim üç bölüte ayrılır. Bir ölçü içinde 6 tane 8'lik oranında nota bulunur. $\frac{6}{8}$ ölçü iki birimli olduğu için iki vuruşludur. Vuruşları ve bölütleri belirlemek için el görselindeki gibi vuruş yapar (Görsel 3.2).

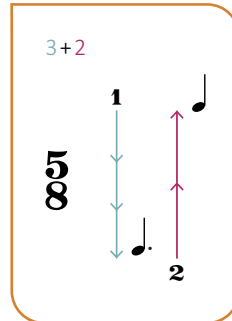

Görsel 3.2

$\frac{5}{8}$ Ölçü: Bir vuruşun ikiye, diğer vuruşun üçe bölündüğü iki vuruşlu karma bir ölçüdür. Türk ak-sağı olarak da bilinmektedir. Vuruşları ve bölütleri belirlemek için el görselindeki gibi vuruş yapar (Görsel 3.3 ve 3.4).

Görsel 3.3

Görsel 3.4

- İki vuruşlu ölçüye uygun ritim kalıplarını el çırparak, kalemle sıraya vurarak veya vurmali bir çalgıyla çalarak gösteriniz.
- Ritim kalıplarını belirlerken çeşitli kodlamalardan veya şehir/ilçe isimlerinden yararlanarak öğrencilere kalıpları gösteriniz.

$\frac{2}{4}$ Ölçüde Örnek Ritim Kalıpları

An ka ra Ka ra man Ge li bo lu Tat van

A na do lu İz mir Tat van Van

$\frac{6}{8}$ Ölçüde Örnek Ritim Kalıpları

Düm tek tek Düm tek tek Düm Düm Düm tek Düm tek Düm

Düm me te ke te ke Düm me tek tek Düm e tek Düm te ke Düm Düm te ke te ke Düm tek tek Düm

$\frac{5}{8}$ Ölçüde Örnek Ritim Kalıpları

(2+3) Düm tek Düm Düm te ke Düm Düm me Düm tek Düm tek Düm

(3+2) Düm te ke tek Düm tek Düm me tek Düm Düm me tek te ke Düm me Düm Düm

- Farklı ritim kalıpları çaldirarak değişen durumu fark etmelerini sağlayınız.

- Öğrenciler esere eşlik ederken beden perküsyonu ekleyerek veya eseri oyunlaştırarak (dizlere vurma, ayak ve el aynı anda vurma vb.) çeşitlilik sağlayınız.

Tablo 3.1: Beden Perküsyonu

	Parmak Şıklatma		Alkış Çalma
	Sağ Elle Göğse Vurma		Sol Elle Göğse Vurma
	Sağ Ayak Vurma		Sol Ayak Vurma
	Dizlere Vurma		Sus

Etkinlik 3.1

Etkinlik İsmi

Ritim Eşliği Yaratalım

Süre / Bireysel-Grup

40+40 dk.

Grup

Bireysel

Materyaller

Etkileşimli tahta, "Güzel Türkiye", "Gençliğe Çağrı" ve "Sevgi Çiçekleri" adlı şarkıların ezgileri/ses kayıtları, çelik üçgen, tef, kalem, tahta çubuk, zil

Yöntem ve Teknik

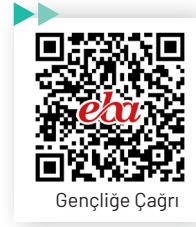
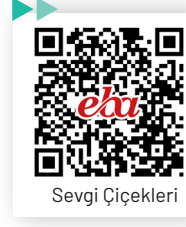
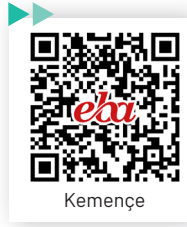
Gösterip-Yaptırma

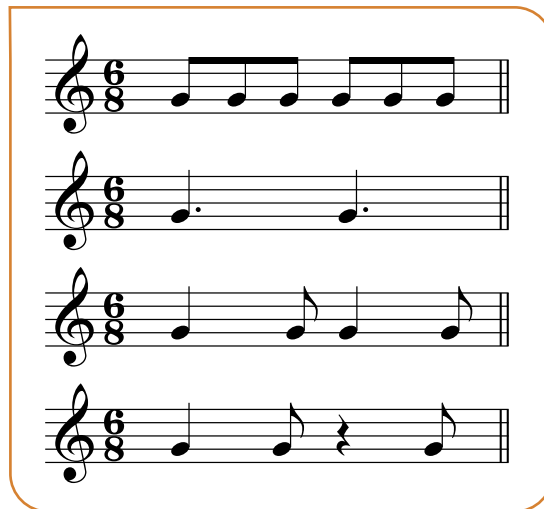
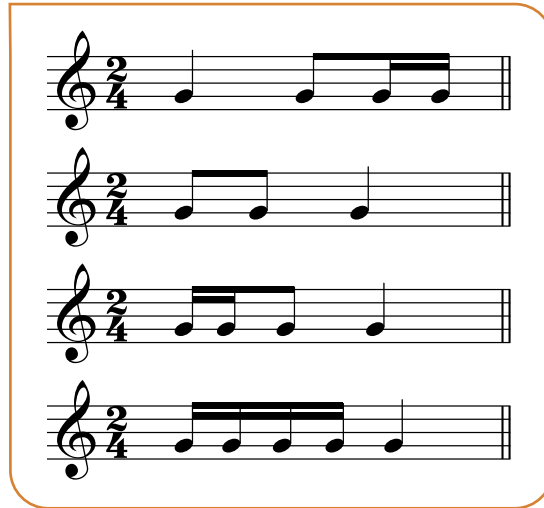
- Bu etkinlikte karekodda ve etkinliğin sonunda örneği verilen kontrol listesini çoğaltarak öğrencilerin iki vuruşlu ölçü türündeki eserlere ritim eşliği yaratabilmelerine yönelik öğrenmelerini izleyiniz.
- Etkinlik öncesinde kontrol listesini öğrencilerle paylaşarak öğrencilerin ölçütleri tanımlarını ve çalışmalarında bu ölçütlerden yararlanmalarını sağlayınız.

■ Aşağıdaki basamakları uygulayınız.

- Öğrencilere seçtikleri iki vuruşlu ölçü türündeki "Kemençe", "Sevgi Çiçekleri", "Gençliğe Çağrı" adlı eserlerin eşliklerini dinletiniz.

- Öğrencilerden iki vuruşlu ölçü türünde ritim kalıpları oluşturmaları amacıyla dinledikleri eserlerden birini seçmelerini isteyiniz.
- Öğrencilerden aşağıda verilen iki vuruşlu ölçüdeki örnek ritim kalıplarından yararlanarak kullanacakları kalıpları belirlemelerini isteyiniz.

- Öğrencilere yukarıda verilen örneklerden iki vuruşlu ölçü türündeki eserlere uygun ritim kalıplarını seçtiniz.
- Öğrencilerden seçtikleri ritim kalıpları ile iki vuruşlu ölçü türündeki eserlere uygun ritim eşliği oluşturmalarını isteyiniz.
- Eserleri topluca söyletiniz ve farklı ritim çalgıları ile öğrencilerin eserlere eşlik etmelerini sağlayınız.
- Öğrencilerden beden perküsyonu ve seçtikleri farklı ritim kalıplarını kullanarak eserlere eşlik etmelerini isteyiniz.
- Öğrencilere iki vuruşlu ölçü türünde ritim eşliği yaratılırken çeşitli loop (müzikal döngü), midi vb. dijital ses kayıt programlarından yararlanabileceklerini söyleyiniz.
- Karekodda verilen "Güzel Türkiye", "Gençliğe Çağrı" ve "Sevgi Çiçekleri" adlı iki vuruşlu ölçü türündeki örnek eserleri dijital/teknolojik araçlar yardımıyla öğrencilere dinletiniz.

KEMENÇE

Allegro Ordu

1. Oy ke men çe ke men çe de ner de i din dün ge ce
2. Ben ke men çe ça la mam da on par ma ğa kı ya mam

5

A lır kı ra rim se ni de eğ len ce sin eğ len ce
Ba na or du lu der ler de or du dan ay rı la mam

9

A lır kı ra rim se ni de eğ len ce sin eğ len ce
Ba na or du lu der ler de or du dan ay rı la mam

GENÇLİĞE ÇAĞRI

Allegro Burhan Hüseyin

Kardeş li ğe çağ rı var çağ rı var çağ rı var

5 İn san lı ğa say gı var say gı var say gı var SON

9 Mut lu lu ğa ko şar ken sev gi i le co şar ken

SEVGİ ÇİÇEKLERİ

Moderato İsa Coşkuner

Dal lar da çi çek çi çek Tar la da ba şak ba şak

5 Su la rın ma vi sin de Yap ra ğın ye şil in de

9 O cak ta a lev a lev Biz sev gi çi çek le ri

Ba rı şın gü ne şin de Biz sev gi çi çek le ri

Ha lay ba şı çek çek Bi zim ha la yı

13 Tu tu şan bu el ler Sar sın dün ya yı

- Tekrar ettikleri ritim eşliğinin eserle uyumlu olup olmadığına dair öğrencilere sorular sorunuz.
- Oluşturulan ritim eşlikleriyle ilgili öğrenmeleri kontrol listesiyle değerlendiriniz.

Öğrenmeyi İzleme

- Aşağıda çoğaltmanız için örneği verilen ve yandaki karekodda da yer alan kontrol listesiyle öğrencilerin ritim eşliği yaratma çalışmalarını izleyiniz.

KONTROL LİSTESİ

Öğrencinin

Adı, Soyadı :

Sınıfı, Numarası :

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ

		EVET	HAYIR
1	Seçilen esere eşlik etme amacıyla iki vuruşlu ölçü türünde ritim kalıpları belirledi.		
2	Dinlediği iki vuruşlu ölçü türündeki esere uygun öğeleri seçti.		
3	Seçtiği öğelerle iki vuruşlu ölçü türlerinde özgün ritim eşliği oluşturdu.		
4	İki vuruşlu ölçü türündeki esere uygun belirlediği ritim kalıplarını el çırparak, kalemle sıraya vurarak veya vurmali çalgılar ile tekrar etti.		
5	İki vuruşlu ölçü türündeki esere belirlediği ritim kalıplarına uygun beden perküsyonu ile eşlik etti.		

Gelecek Derse Hazırlık

- Kültürümüze ait, hikâyesi olan türkülerin sözlerini, içinde geçen olayları ve kişileri inceleyiniz.

3.2. TÜRKÜLERE KONU OLAN YAŞANMIŞ HİKÂYELER

Dersten Önce

- Türkülerle ilgili aşağıdaki gibi açıklayıcı bir metni sunum yapmak üzere hazırlayınız.

Türküler; halkın duygularını, düşüncelerini ve yaşam koşullarını dile getiren en önemli Türk müziği formlarından biridir. Bu duyguları daha derinlemesine anlamak ve anlatmak için türkü sözlerinin arkasında bir hikâye veya anlatıma yer verilir. Hikâye, dinleyicinin türkülerle daha güçlü bir bağ kurmasına yardımcı olabilir. Hikâye, türkülerin içerdiği anlamı genişletebilir. Bir türkü halk arasında çok bilinen bir olayı ya da durumu anlatırken bir hikâye bu olayın arka planını, karakterlerin duygularını ve olayın gelişimini daha ayrıntılı şekilde açığa çıkarabilir.

Bazı türküler halk edebiyatının destan niteliği taşıyan örnekleridir. Bu tür türküler, zamanla halk arasında farklı biçimlerde anlatılan ve bir halk kahramanını ya da önemli bir olayı öne çıkaran hikâyelere dönüşebilir. Bu durum, halkın tarihsel ve kültürel mirasını türkülerle gelecek kuşaklara aktarmak için değerli ve önemlidir.

Türküler ve hikâyeler arasında güçlü bir etkileşim vardır. Hikâyeler, türkülerdeki duyguyu ve anlatıyı daha geniş bir edebî bağlama yerleştirir. Müzik, anlatıyı duygusal olarak güçlendirirken hikâye de bu anlatının edebî bir boyut kazanmasına yardımcı olur.

- Türkü hikâyeleri ile ilgili örnekleri, ses kayıtlarını, görselleri ve dijital/teknolojik müzik çalarları hazır bulundurunuz.

Dikkat Çekme

- Aşağıdaki görselleri (Görsel 3.5 ve 3.6) yansıtarak öğrencilerden görseller hakkındaki düşüncelerini aktarmalarını isteyiniz.

Görsel 3.5

Görsel 3.6

Ders Süreci

- Türkülerle ilgili hazırlamış olduğunuz metni öğrencilere okuyunuz.

Sıra Sizde

- Aşağıdaki basamakları uygulayınız.
- Aşağıda verilen “Hey On Beşli” türküsünün hikâye metnini teknolojik araçlarla yansıtarak okuyunuz. Okuma sırasında türkünün sözsüz kaydını fon müziği olarak kullanabilirsiniz.
- Öğrencilere anlatılan bu hikâyedeki türkünün Tokat bölgesinde çok sevildiğini ve nesilden nesile aktarıldığını; hikâyenin halk arasında dilden dile, gönülden gönüle taşındığını söyleyiniz.
- Öğrencilere türküdeki sözlerin hangi konu, durum ya da olaydan etkilenecek yazılmış olabileceğini sorunuz ve öğrencilerden çıkarımlarda bulunmalarını isteyiniz. Ulaşılan çıkarımları tahtaya yazınız.
- Öğrencilerden türkülerin yöresel kimlikleri nasıl pekiştirdiği, toplumu ve kültürü nasıl etkilediği hakkındaki görüşlerini alınız.
- Öğrencilere hikâyesi olan başka türkü örnekleri vererek bu hikâyeleri okuyunuz.
- Verdiğiniz örnek türkülerin sözlerini dijital/teknolojik araçlarla etkileşimli tahtaya yansıtınız. Bu türkülerin ses kayıtlarını dinletiniz.
- Sınıfı iki gruba ayırınız. Her grubun örnek verilmiş hikâyesi olan türkülerden birini seçmesini sağlayınız.
- Gruplardan türkü hikâyelerini araştırmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin yaşanmış bir türkü hikâyesine konu olan durumları veya olayları incelemek amacıyla dijital kaynaklardan edindikleri yazılı metinlerden faydalanmalarını sağlayınız.
- Yapılan çalışmaları takip etmek üzere her grubun üyeleri tarafından grubun içinden bir öğrencinin temsilci seçilmesini sağlayınız.
- Öğrencilerin hikâyede geçen olaylara özgün bakış açısıyla bakabilmeleri ve yaratıcı hayal güçlerini yansıtabilmeleri için “öykü oluşturma” çalışmasından yararlanmalarını sağlayınız.
- Öğrencilerden seçtikleri türkülerin hikâyelerine konu bağlamından kopmadan bir senaryo yazmalarını isteyiniz. Senaryoyu gösteriye dönüştürürken toplumsal hak ve özgürlüklere saygı göstermelerini sağlayınız.
- Oluşturulan senaryoyu dil ve anlam yönünden inceleyiniz. İçerik metni doğru ifade edilmişse öğrencilerin senaryoyu çalışmalarını isteyiniz. Senaryonun bir kopyasını arşivleyiniz.
- Öğrencilerden türkü hikâyesinde geçen karakterleri belirleyerek hangi üyenin neyi/kimi canlandıracağını belirlemelerini isteyiniz.
- Türkü hikâyesinde geçen karakterlere yönelik görev paylaşımı yapılırken öğrencilerin yeteneklerine uygun görevleri almalarını, kişi ve grupla iş birliği içinde olmalarını sağlayınız.

- Öğrencilere hikâyede geçen mekân, ortam vb. durumlar için gerekli araç ve gereçlerin hazırlanması ile ilgili görev dağılımları yaptırınız.
- Öğrencilere senaryo içeriğiyle ilgili gerekli provaları yapmak üzere ortam hazırlayınız (konferans salonu/etkinlik salonu, boş bir sınıf vb.).Canlandırma sırasında kullanılacak ses kaydını grup üyeleriyle paylaşınız. Her öğrencinin bireysel olarak türküye çalışmasını ve sunum sırasında türküyü söylemeye hazır olmasını sağlayınız.
- Yapılacak sunumun ses ve görüntü kaydını almak üzere her gruptan iki öğrencinin sorumluluk almasını sağlayınız.
- Öğrencilerden türkü hikâyesi senaryosunu iki hafta sonra sınıf ortamında canlandırmalarını isteyiniz. Canlandırma için grupların sahneleme sırasını kura ile belirleyiniz.
- Öğrencilere canlandırma öncesi sunumla ilgili afiş çalışması yaptırınız. Yapılan afişin okul koridorlarında uygun olan yerlere asılmasını sağlayınız.
- Canlandırma öncesinde öğrencilere bedensel rahatlatma hareketleri, nefes ve ses egzersizleri yaptırınız.
- Grupların türkü hikâyelerini drama tekniğinden yararlanarak canlandırmalarını sağlayınız.
- Öğrencilerin canlandırma sonunda dijital/teknolojik araçlardan yararlanarak hazırladıkları türküyü, tüm grup üyeleri tarafından daha önce hazırlanmış ses kaydı üzerine senaryoda geçen duyguyla söylemeleri için koro düzeni oluşturunuz.
- Öğrencilerden türküyü toplu hâlde söylemelerini isteyiniz.

Etkinlik 3.2

Etkinlik İsmi

Türkü Hikâyesi Canlandırma

Süre / Bireysel-Grup

 40+40 dk.

 Grup

Yöntem ve Teknik

Araştırma, Rol Oynama, Drama

■ Aşağıdaki basamakları uygulayınız.

- Öğrencilere bilinen hikâyesi olmayan bir türkü seçtiriniz.
- Türkü metnini teknolojik araçlarla etkileşimli tahtaya yansıtınız.
- Türkü sözlerinin anlaşılabilmesi için aşağıdaki soruları sorunuz.
 1. Türküdeki ana tema ne olabilir?
 2. Türküde hangi duygular ifade ediliyor?
 3. Hangi olaylar ya da karakterler temsil ediliyor?
- Öğrencilerden türküye dair bir hikâye taslağı oluşturmalarını isteyiniz. Bunun için aşağıdaki soruları sorunuz.
 4. Hazırlayacağınız türkü hikâyesinin karakterleri kimlerdir? Hikâye nasıl bir ortamda yaşanmış olabilir?
 5. Oluşturacağınız hikâyede ana olay nedir? Ana olayı destekleyen yan olaylar neler olabilir?
 6. Türkü hikâyeniz nasıl sonuçlanacaktır?

- Öğrencilerin sorulan sorulara verdikleri cevapları not almalarını sağlayınız. Aldıkları notlardan yararlanarak bağlamdan kopmadan bir senaryo yazmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden türkü hikâyesinde geçen karakterleri belirleyerek hangi üyenin neyi/kimi canlandıracağını belirlemelerini isteyiniz.
- Türkü hikâyesinde geçen karakterlere yönelik görev paylaşımı yapılırken öğrencilerin yeteneklerine uygun görevleri almalarını, kişi ve grupla iş birliği içinde olmalarını sağlayınız.
- Öğrencilere hikâyede geçen mekân, ortam vb. durumlar için gerekli araç gereçlerin hazırlanması ile ilgili görev dağılımları yaptırınız.
- Öğrencilere senaryo içeriğiyle ilgili gerekli provaları yapmak üzere ortam hazırlayınız (konferans salonu, etkinlik salonu, boş bir sınıf vb.).
- Canlandırma sırasında kullanılacak ses kaydını grup üyeleriyle paylaşınız. Her öğrencinin bireysel olarak türküye çalışmasını ve sunum sırasında türküyü söylemeye hazır olmasını sağlayınız.
- Yapılacak sunumun ses ve görüntü kaydını almak üzere her gruptan iki öğrencinin sorumluluk almasını sağlayınız.
- Öğrencilerden türkü hikâyesi senaryosunu iki hafta sonra sınıf ortamında canlandırmalarını isteyiniz. Canlandırma için grupların sahneleme sırasını kura ile belirleyiniz.
- Öğrencilere canlandırma öncesi sunumla ilgili afiş çalışması yaptırınız. Yapılan afişin okul koridorlarında uygun olan yerlere asılmasını sağlayınız.
- Canlandırma öncesinde öğrencilere bedensel rahatlama hareketleri, nefes ve ses egzersizleri yaptırınız.
- Grupların türkü hikâyelerini canlandırmalarını sağlayınız.
- Öğrencilerin canlandırma sonunda dijital/teknolojik araçlardan yararlanarak hazırladıkları türküyü, tüm grup üyeleri tarafından daha önce hazırlanmış ses kaydı üzerine senaryoda geçen duyguyla söylemeleri için koro düzeni oluşturunuz.
- Öğrencilerden türküyü toplu hâlde söylemelerini isteyiniz.
- Türkülere konu olan yaşanmış hikâyelerin yorumlanmasına yönelik öğrenmelerin izlenmesinde öğrenme günlüğü kullanınız.

Değerlendirme

- Türkülere konu olan yaşanmış hikâyelerin yorumlanmasına yönelik öğrenmeleri izlemek amacıyla öğrencilerden yandaki karekodda ve-rilen öğrenme günlüğünü doldurmalarını isteyiniz.

ÖĞRENME GÜNLÜĞÜ	
Öğrencinin Adı, Soyadı : Sınıfı, Numarası :	
1	Türkölere konu olan yaşanmış hikâyeleri incelerken neler yaptım?
2	Türk halk müziği hakkında neler öğrendim?
3	Türkölere hakkında neler öğrendim?
4	Türkölere sözlerindeki karakterler hakkında neler öğrendim?
5	Hikâyesi olan türkölere dinlerken neler hissettim?
6	Türkölere konu olan yaşanmış hikâyeleri gösteriye dönüştürürken en başarılı olduğum bölümler:
7	Türkölere konu olan yaşanmış hikâyeleri kendi ifadelerimle anlatırken en çok zorlandığım bölümler:

PERFORMANS GÖREVİ

İki vuruşlu ölçü türünde yazılmış bir türküyü müziksel bileşenlerine uygun seslendirmeleri ve uygun ritim kalıplarını kullanarak eşlik yaratabilmeleri amacıyla öğrencilere yandaki karekodda verilen ve aşağıda örneği bulunan performans görevini veriniz.

Öğrencilere performans görevini yaparken dikkat etmeleri gereken kriterler ve çalışmaların değerlendirme ölçütleri hakkında bilgi veriniz.

Performans Görevi

PERFORMANS GÖREVİ	
İçerik Düzeyi	Puanlama Yöntemi
Öğrenme Çıktısı: İki Vuruşlu Ölçü Türlerinde Ritim Eşliği Yaratabilme Türkülere konu olan yaşanmış hikâyeleri yorumlayabilme	Dereceli Puanlama Anahtarı
<p>Sevgili Öğrenciler,</p> <p>Her türkünün bir hikâyesi vardır; türküler kimi zaman bir sevdanın izini sürer, kimi zaman bir köyün kaderini anlatır. Bu hikâyeler sadece sözlerle değil ritimle, ezgiyle ve bedenle yaşatılır. Ritim eşliği, türkünün duygusunu ortaya çıkarırken hikâyeyi canlandırmak, bize sözlerin ötesindeki anlamı hissettirir. İşte bu yüzden bir türkü söylenirken davulun, tefin ya da eşlik çalgılarının sesiyle zaman akar, oyuncular sahnede o hikâyeyi yaşatır.</p> <p>Şimdi siz de iki vuruşlu ölçü türlerinde bir türkü seçiniz. Beden perküsyonu eşliğinde veya çeşitli materyallerden faydalanarak uygun ritim eşliği oluşturunuz.</p> <p>Bireysel ya da toplu hâlde yapacağınız ritim eşliği çalışmalarını aşağıdaki adımları takip ederek uygulayınız.</p> <ol style="list-style-type: none"> Adım: İki vuruşlu ölçü türlerinde bir türkü seçiniz. Adım: Seçtiğiniz türkünün ses kaydına ulaşabilmek için farklı kaynaklardan araştırma yapınız. Adım: İki vuruşlu ölçüde esere uygun ritim kalıpları oluşturunuz. Adım: Esere beden perküsyonu veya çeşitli materyallerden faydalanarak eşlik ediniz. <p>Çalışmanın Değerlendirilmesi:</p> <p>Yapılan performans görevi aşağıdaki karekodda ve 134. sayfada örneği yer alan dereceleme ölçeği ile değerlendirilecektir.</p>	

Türküye Ritim Eşliği Yaratma Dereceleme Ölçeği

İKİ VURUŞLU ÖLÇÜLÜ TÜRKÜYE RİTİM EŞLİĞİ YARATMA DERECELEME ÖLÇEĞİ

Öğrencinin

Adı, Soyadı :

Sınıfı, Numarası :

Bu form, öğrencinin "Müziksel Tasarım" temasındaki öğrenme becerilerini ölçmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Öğrencinin belirtilen ölçütleri öğrenme düzeyini en doğru yansıtan seçeneği işaretleyiniz (1: Çok Zayıf-5: Çok İyi).

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ		PUANLAR				
		1	2	3	4	5
1	Ritmik eşlik yapacağı türküyü belirledi.					
2	Seçtiği türkünün ses kayıtlarına ulaşabilmek için farklı kaynakları taradı.					
3	Seçtiği türkünün sözlerinin anlamını ve yaşanmış bir hikâyesi olup olmadığını araştırdı.					
4	Türkünün ölçü sayısına uygun ritim kalıpları oluşturdu.					
5	Seçtiği ritim kalıbını çeşitli vurmali çalgılar ile çaldı veya beden perküsyonu ile uyguladı.					
6	Çalışmasını belirlenen tarihte tamamladı.					
7	Çalışmasını amacına uygun olarak tamamladı.					
8	Çalışmasını yaparken arkadaşlarıyla iş birliği yaptı.					
TABLO PUANI						
DEĞERLENDİRME: 100 üzerinden 75 puan, öğrenmenin yeterli düzeyde olduğunu gösterir. 74 ve altı puanlar için öğrenme etkinlikleri tekrar edilmelidir.						
Ölçek Puanını 100'lük sisteme dönüştürme: Tablodan her bir kriter için alınabilecek en yüksek puan 5'tir. Tabloda toplam 8 ölçme kriteri vardır. Tablodan alınabilecek en yüksek puan (8x5=40) yöntemiyle bulunur. PUAN= [(Tablo Puanı x 100) / 40] formülü uygulanır.						

- 3. tema ölçme ve değerlendirme sorularına aşağıdaki karekoddan ulaşarak soruları çoğaltınız ve öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerini sağlayınız.

3. Tema Ölçme ve Değerlendirme

- Karekodda verilen eseri/ezgiyi dinleyiniz. Esere/ezgiye göre ritim eşliği kurgulayınız.
- Kurguladığınız ritim eşliği çalışmalarına yönelik aşağıdaki karekodda örneği verilen öz değerlendirme formunu doldurunuz.

Örnek Eser

Öz Değerlendirme Formu

Öğrencinin

Adı, Soyadı :

Sınıfı, Numarası :

Öz Değerlendirme Formu

Aşağıda verilen ifadeler (ölçütler), kendi çalışmanız hakkında belirlemeler yapmanız için düzenlenmiştir. Çalışmanızla ilgili ifadeler size uygunsa "Evet", biraz uygunsa "Kısmen", uygun değilse "Hayır"ı işaretleyiniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ		DERECELER		
		EVET	KISMEN	HAYIR
1	Seçtiğim esere eşlik etme amacıyla iki vuruşlu ölçü türünde ritim kalıplarını belirledim.			
2	İki vuruşlu ölçü türlerinde ritim eşliği yaratmak için ritim kalıplarını oluşturdum.			
3	Ritim eşliği oluşturmak için ritim kalıpları arasından uygun olanları seçtim.			
4	Seçtiğim ritim kalıpları ile iki vuruşlu ölçü türünde özgün ritim eşliği oluşturdum.			
5	Oluşturduğum ritim eşliği ile iki vuruşlu ölçü türündeki eserlere el çırparak, kalemle sıraya vurarak eşlik ettim.			

Çalışmanızla ilgili aşağıda belirtilen bölümlere görüşlerinizi yazınız.

Çalışma sırasında öğrendiğim bilgiler:

Çalışma sırasında zorlandığım noktalar:

Çalışmayı yeniden yapacak olsam dikkat edeceğim hususlar:

Öğretmen Yorumu:

Ölçme ve Değerlendirme Soruları

- Aşağıda verilen “Yemen Türküsü” adlı eserin hikâyesini okuyunuz.
- Okuduğunuz metinden yararlanarak verilen soruları cevaplayınız.

Yemen Türküsü

Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde, özellikle 1911–1918 yılları arasında Yemen’de süren Osmanlı-İngiliz/Arap savaşları sırasında yaşanan acı olayları konu alan bir ağıttır. Bu türküde, cepheye giden ve büyük kısmı geri dönemeyen Anadolu insanının dramı derin bir hüznle dile getirilir.

Yemen, Osmanlı Devleti’nin uzak eyaletlerinden biriydi. Yemen sert iklimi, zorlu coğrafyası ve sıcak çöl havasıyla bilinirdi. Stratejik önemi nedeniyle Yemen’de sık sık ayaklanmalar yaşanıyor ve Osmanlı askerleri oraya gönderiliyordu. Giden askerler hem savaş hem de hastalıklar nedeniyle büyük kayıplar veriyordu. Üstelik bu yolculuk çok uzun sürdüğü için askerler aylarca memleketlerinden uzakta kalıyor ve çoğu geri dönemiyordu.

Özellikle Anadolu’dan yola çıkan gençler Yemen’e sevk edilirken arkalarında annelerini, eşlerini, sevdiklerini bırakıyorlardı. “Giden gelmiyor, acep nedendir?” dizesi, geride kalanların yaşadığı belirsizlik, çaresizlik ve özlemi anlatır.

Birçok asker Yemen’de daha savaşmadan susuzluktan, sıcaktan ya da tifüs gibi hastalıklardan hayatını kaybediyordu. Halk arasında bu durum “Yemen’e giden dönmez.” sözüyle özdeşleşmiştir.

Yemen Türküsü, sadece bir ağıt değil aynı zamanda toplumun savaş yorgunluğu, hayal kırıklığı ve yas duygusunun ifadesidir. Hem bireysel hem de ortak hafızada derin izler bırakmış bir türküdür. Bugün bile Yemen Türküsü, dinleyenlerin yüreğini burkar ve geçmişteki acıların unutulmaması gerektiğini hatırlatır.

1. “Yemen Türküsü”ne konu olan hikâye hangi tarihi olaya dayanmaktadır?

.....

.....

.....

2. Yemen türküsü hikâyesinde geçen “Giden gelmiyor, acep nedendir?” dizesiyle anlatılmak istenen nedir?

.....

.....

.....

- Yukarıda verilen “hikâyesi olan örnek türkü”yü inceleyiniz ve yandaki karekod içerisinde yer alan örnek türkü hikâyelerinin metinlerine uygun senaryo yazınız.
- Türkü hikâyelerinin metinlerine göre oluşturduğunuz senaryolara yönelik 137. sayfada yer alan ve karekoda örneği verilen öz değerlendirme formunu doldurunuz.
- Daha fazla soru çözmek için ek sorulara ünite sonunda yer alan karekodu okutarak ulaşabilirsiniz.

Örnek Türkü
Hikâyesi

Öz Değerlendirme Formu

Öğrencinin

Adı, Soyadı :

Sınıfı, Numarası :

Öz Değerlendirme
Formu

Aşağıda verilen ifadeler (ölçütler), kendi çalışmanız hakkında belirlemeler yapmanız için düzenlenmiştir. Çalışmanızla ilgili ifadeler size uygunsa "Evet", biraz uygunsa "Kısmen", uygun değilse "Hayır"ı işaretleyiniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ		DERECELER		
		EVET	KISMEN	HAYIR
1	Türkülere konu olan yaşanmış hikâyeleri inceledim.			
2	Türkülere konu olan hikâyeleri bağlamından kopmadan senaryolaştırdım.			
3	Türkülere konu olan yaşanmış hikâyeleri bağlamından kopmadan gösteriye dönüştürdüm.			
4	Türkülere konu olan yaşanmış hikâyeleri kendi ifadelerimle anlattım.			
5	Türküleri hikâyesinde geçen olaylara ve durumlara göre hissederek dinledim.			

Çalışmanızla ilgili aşağıda belirtilen bölümlere görüşlerinizi yazınız.

Çalışma sırasında öğrendiğim bilgiler:

Çalışma sırasında zorlandığım noktalar:

Çalışmayı yeniden yapacak olsam dikkat edeceğim hususlar:

Öğretmen Yorumu:

Ölçme ve
Değerlendirme
Ek Soruları

3. Tema Farklılaştırma

ZENGINLEŞTİRME

Bireysel-Grup

Bireysel

Öğrenme Çıktısı

9.3.1. İki vuruşlu ölçü türlerinde ritim eşliği yaratabilme

9.3.2. Türkülere konu olmuş yaşanmış hikâyeleri yorumlayabilme

■ Aşağıdaki basamakları uygulayarak etkinliğin tamamlanmasını sağlayınız.

- Öğrencilere ritim eşliği çalışmaları sırasında basit ritim çalgılarından çelik üçgen, tef, darbuka, zil gibi araçları kullanabileceklerini söyleyiniz.

MENEKŞELER

Allegretto Türkü

Me nek şe bul dum de re de
Me nek şe ler tu tam tu tam
De re bo yu çi çek do lu

Sor dum ev le ri ne re de
A ra sı na gül ler ka tam
Me nek şe ler mis ko ku lu

Me nek şe ler tu tam tu tam
Me ne şe ler de re ler de
Me nek şe ler mis ko ku lu

- Öğrencilerin verilen eserin ölçü sayısını söylemelerini isteyiniz. Ölçü sayısının ritmik gruplamasını yaptırınız (2+3).
- Eseri Türk halk müziği çalgılarından birini çalabilen bir öğrenciye çaldırınız veya eserin solfejini yaptırınız.
- Farklı çalgılar kullanabilen öğrencilerin eseri çok sesli çalmalarını isteyiniz.
- Esere eşlik etmeleri amacıyla öğrencilerden 5/8'lik ölçüde ritmik kalıplar oluşturmalarını ve bu kalıplar içerisinde uygun olanlarını seçmelerini isteyiniz.
- Öğrencilerden seçtikleri ritim kalıbı ile esere uygun oluşturdukları ritim eşliğini farklı vurmali çalgılarla çalmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin uygun ritim kalıpları oluşturarak bildikleri iki vuruşlu ölçüde yazılmış farklı eserlere vurmali çalgılarla veya beden perküsyonu ile eşlik etmelerini sağlayınız.
- Öğrencilerden verilen eseri (türküyü) kendi düşüncelerini de katarak canlandırmalarını isteyiniz.
- Türk halk müziği çalgılarından herhangi birini çalabilen öğrencilerin canlandırma sırasında dramaya eşlik etmelerini sağlayınız.

Değerlendirme

- Öğrencilerin performansları sağdaki karekodda yer alan ve sayfa 139'da örneği verilen dereceleme ölçeğiyle değerlendirilecektir.

ESER SESLENDİRME DERECELEME ÖLÇEĞİ						
Öğrencinin Adı, Soyadı : Sınıfı, Numarası :						
Bu form, öğrencinin “Müziksel Tasarım” temasındaki öğrenme becerilerini ölçmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Öğrencinin öğrenme düzeyini en doğru yansıtan seçeneği işaretleyiniz(1: Çok Zayıf-5: Çok İyi).						
DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ		PUANLAR				
		1	2	3	4	5
1	Ritmik eşlik yapacağı enstrümanları belirledi.					
2	Seçtiği eserin ölçü sayısını açıkladı ve ritmik gruplamasını yaptı.					
3	Seçtiği eseri enstrümanı ile seslendirdi.					
4	Seçtiği eseri çok sesli olarak arkadaşıyla seslendirdi.					
5	Seçtiği esere uygun ritim kalıpları belirledi.					
6	Seçtiği esere uygun belirlediği kalıplar arasından özgün ritim eşliği oluşturdu.					
7	Esere farklı ritim çalgılarıyla eşlik etti.					
8	İki vuruşlu ölçüdeki farklı eserlere ritim eşlikleri oluşturdu.					
9	Doğaçlama yöntemiyle eserin konusuna uygun canlandırma yaptı.					
10	Canlandırma sırasında Türk halk müziği çalgılarından biriyle çalarak esere eşlik etti.					
TABLO PUANI						
DEĞERLENDİRME: 100 üzerinden 75 puan, öğrenmenin yeterli düzeyde olduğunu gösterir. 74 ve altı puanlar için öğrenme etkinlikleri tekrar edilmelidir.						
Ölçek Puanını 100'lük sisteme dönüştürme: Tablodan her bir kriter için alınabilecek en yüksek puan 5'tir. Tabloda toplam 10 ölçme kriteri vardır. Tablodan alınabilecek en yüksek puan (10x5=50) yöntemiyle bulunur. PUAN= [(Tablo Puanı x 100) / 50] formülü uygulanır.						

DESTEKLEME

Bireysel-Grup

Bireysel

Öğrenme Çıktısı

- 9.3.1. İki vuruşlu ölçü türlerinde ritim eşliği yaratabilme
9.3.2. Türkülere konu olmuş yaşanmış hikâyeleri yorumlayabilme

■ Aşağıdaki basamakları uygulayarak etkinliğin tamamlanmasını sağlayınız.

- Öğrencilerden Türk halk müziğinde kullanılan çalgıları araştırmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin bildikleri Türk halk müziği çalgılarından örnekler vermelerini isteyiniz.
- Türk halk müziği çalgılarından birinin görselini tahtaya yansıtarak öğrencilerin tanımlarını sağlayınız.
- Öğrencilere kendi yapabilecekleri basit ritim çalgılarının neler olabileceğini sorunuz.
- Öğrencilerin bu çalgıları yapabilmek için hangi materyalleri kullanmaları gerektiğini belirlemelerini sağlayınız.
- Öğrencilerden temin edebilecekleri materyallerle basit ritim çalgıları oluşturmalarını isteyiniz.

Değerlendirme

- Aşağıda çoğaltmanız için örneği verilen ve yandaki karekodda da yer alan kontrol listesiyle öğrencilerin çalışmalarını izleyiniz.

Kontrol Listesi

KONTROL LİSTESİ			
Öğrencinin			
Adı, Soyadı :			
Sınıfı, Numarası :			
DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ		EVET	HAYIR
1	Türk halk müziğinde kullanılan çalgıları araştırdı.		
2	Bildiği Türk halk müziği çalgılarından örnekler verdi.		
3	Görselde gördüğü Türk halk müziği çalgısını tanıdı.		
4	Kendi yapabileceği basit ritim çalgılarının neler olabileceğini söyledi.		
5	Bu çalgıları yapabilmek için kullanacağı materyalleri belirledi.		
6	Kullandığı materyallerle kendi basit ritim çalgısını oluşturdu.		

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

A

anekdot: Hikâyecik.

anonim: 1. Adı sanı bilinmeyen. 2. Çok ortaklı. 3. Yazanı, yapanı, söyleyeni bilinmeyen.

armonik: Armoni ile ilgili olan.

arpej: Bir akor oluşturan seslerin birbiri arkasından çalınması.

B

bar: Anadolu'nun doğu ve kuzey bölgesinde, en çok Artvin ve Erzurum yörelerinde el ele tutuşularak oynanan, ağır ritimli bir halk oyunu.

bengi: 1. Sonsuz. 2. Ölümsüz. 3. Ege ve Marmara Bölgesi'nin güneyinde oynanan halk oyunlarından biri.

beste: Bir müzik eserini oluşturan ezgilerin bütünü.

bolero: Ağır ritimli bir İspanyol dansı.

bozlak: Orta ve Güney Anadolu'nun birçok bölgesinde söylenen bir tür uzun hava. Bu türde söylenen, konusu acıklı türkü.

C-Ç-D

dergâh: Tekke.

deyiş: Semahla birlikte yalnızca bağlama eşliğinde ağır tempoda söylenen bir beste türü.

diyafram: Anotomide göğüs ve karın boşluklarını birbirinden ayıran ince ve geniş kas.

E

ezgisel: Ezgiye özgü.

entonasyon: Konuşma sırasında seslerin titreşimlerdeki yükselip alçalma farklarından kaynaklanan perdelenme.

F

form: 1. Biçim. 2. Bir şeyin istenilen ve olması gereken durumu.

G

gazel: Klasik Türk müziğinde belli bir kurala bağlı olmadan bir kişi tarafından sazlardan birinin eşliğinde söylenen, söyleyenin ses gücünü göstermesine de olanak veren müzik eseri.

gürlük: İşitme duyumunun, sesin akustik basıncına bağlı niteliği, sesin kuvveti.

H

hoayat: Güneydoğu Anadolu'da ve Irak'taki Türkler arasında tek başına söylenen bir tür ezgili deyiş.

hutbe: Cuma namazından önce ve bayram namazından sonra hatibin minberde yaptığı öğüt niteliğindeki konuşma.

I-İ-J

ilham: Esin.

K

kareoke: Müzik eşliğinde şarkı sözlerinin ekranda gösterilmesiyle yapılan eğlence etkinliği.

kaside: On beş beyitten az olmayan, bütün beyitlerin ikinci dizeleri en baştaki beyit ile uyaklı olan ve çoğu kez büyükleri övmek için yazılan divan edebiyatı şiir türü.

köçekçe: Çoğu karcıgar veya ağırlama makamında, kıvrak ve şen oyun havası.

L

longa: Türk müziğinde yürük özellik taşıyan oyun havası.

M

mahiyet: Nitelik, öz, asıl, esas; özlük, vasıf.

makamsal: Türk müziğinde belirli bir diziyeye dayalı melodik yapı.

majör: Bir makam, bir akort veya bir aralığın oluşma biçimi.

marş: Ritmi, yürüyen bir kimsenin veya topluluğun adımlarını hatırlatan müzik parçası.

maya: Uzun havalardan bir tür halk türküsü.

mebus: Milletvekili.

melankolik: Hüzün veren, hüzün belirtisi olan.

melodik: Ezgili.

metafor: Mecaz.

minör: 1. Daha küçük. 2. Bir makam, bir akort, bir gam, bir aralık özelliği olan. 3. Majörden yarım ses daha küçük olan. 4. Küçük önerme.

monofonik: Tek sesli.

N-O-Ö

neolitik: Taş Devri'nin son çağı ile ilgili.

P

paleolitik: Yontma taşların kullanıldığı Eski Taş Devri.

perde: Bir müzik parçasını oluşturan seslerden her birinin kalınlık veya incelik derecesi.

perküsyon: Vurmalı sazlar.

pest: Hafif, yavaş sesle söylenen; pest, tiz karşıtı.

peşrev: 1. Klasik Türk müziğinde faslın giriş taksiminden sonra, şarkıdan önce çalınan parça. 2. Güreşe tutuşmadan önce pehlivanların ellerini birbirine ve uyluklarına vurarak ve hafifçe sıçrayarak yaptıkları gösteri. 3. Halk hikâyelerinde, türkülerin okunup çalınış sırasında türküler aralarına katılan mânî türünden küçük türküler.

popüler: Halkın arasında yaşayan motiflere, öğelere yer veren, onlardan yararlanan, halkın zevkine uygun, halk tarafından tutulan.

porte: Üzerine veya arasına nota yazılan, aralıkları birbirine eşit, beş paralel çizgi; dizek.

R

ritim: Bir dizede, bir notada vurgu, uzunluk veya ses özelliklerinin, durakların düzenli bir biçimde tekrarlanmasından doğan ses uygunluğu; dizem, tartım.

ritüel: Bir din veya inanç sistemine ait ibadet, ayin, merasim ve bu sırada uyulması gereken kurallar.

S-Ş

saz semaisi: Klasik Türk müziğinde faslın en son çalınan sözsüz parçası.

semah: Alevi ve Bektaşîlerin cem törenlerinde on iki hizmetten biri olarak müzik ve nefesler eşliğinde ilahi aşkla kadınlı erkekli dönerek yaptıkları kutsal dans.

semai: 1. Klasik Türk müziğinde iki basit usulden biri. 2. Halk şiirinde sevgi, doğa, güzellik konularını işleyen, genellikle koşma gibi kafiyelenen, sekizer hece ölçüsüyle yazılmış şiir. 3. Bir kurala bağlı olmayıp ancak işitmekle öğrenilen (söz).

senaryo: Tiyatro oyunu, piyes, film, dizi film vb. eserlerin sahnelerini ve akışını gösteren yazılı metin.

senfonik: Senfoni ile ilgili, senfoniye dayanan.

sirto: 1. Türk müziğinde genellikle neşeli ve hareketli nağmeler içeren bir tür oyun havası. 2. Ayağın yere sürtülerek veya yerde kaydırılarak oynanmasına dayalı, kadın erkek beraber oynanan bir tür halk oyunu.

suit (süit): Aynı tonda yazılmış şarkı biçimindeki dans müziği.

T

taksim: 1. Paylaştırma. 2. Bölü. 3. Klasik Türk müziğinde faslın başında ve ortasında çalgıcının doğaçlama yöntemiyle çaldığı müzik.

tartım: Ritim.

tiz: İnce keskin (ses), pestin karşıtı.

ton: İnsan veya çalgı sesinin yükseklik, alçaklık derecesi.

U-Ü

usul: Klasik Türk müziğinde tempo.

V

vecize: Özdeyiş.

vuruş: Bir ölçüyü oluşturan eşit sürelerden her biri; darp.

Y

yürük semai: Türk müziği usullerinden biri; sengin semai.

KAYNAKÇA

- Akdoğu, O. (2003). *Türk müziği'nde türler ve biçimler*. Meta Basım.
- Altar, C.M. (1982). *Atatürk Türkiye'sinde müzik reformu yılları*. Filarmoni Derneği Yayınları.
- Anadol, C. (2001). *Atatürk ve sanat*. Yaylın Yayıncılık.
- Behar, C. (2015). *Osmanlı Türk musikisinin kısa tarihi*. Yapı Kredi Yayınları.
- Boran, İ. ve Şenürkmez, K. Y. (2018). *Kültürel tarih ışığında çoksesli Batı müziği*. Yapı Kredi Yayınları.
- Caf, Ş.N. (2001). *Türk müzik eğitiminin içerisinde Türk askerî müziğinin gelişimi ve kültürel anlamlarıyla birlikte yeri ve önemi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çevik, S. (2015). *Koro eğitimi ve yönetimi*. Müzik Eğitimi Yayınları.
- Duymuş, H. F. ve Yamaner, M. (2022). *Eski Mezopotamya ve Anadolu toplumlarında müzik*. Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Elbaş, O. (2024). *Mehter*. Kabalcı Yayıncılık.
- Emnalar, A. (1998). *Tüm yönleriyle Türk halk müziği ve nazariyatı*. Ege Üniversitesi Basımevi.
- Goodal, H. (2018). *Müziğin öyküsü*. Pegasus Yayınları.
- Hacıev, P. (2005). *Temel müzik teorisi* (A. Destan, Çev., 2. basım). Pan Yayıncılık.
- Levendoğlu, N. O. (2005). *Tarih içinde geleneksel Türk sanat müziği ve diğer kültürlerle etkileşimleri*. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(19), 253-262.
- Millî Eğitim Bakanlığı. Talim ve Terbiye Kurulu (2024). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni*.
- Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı (Hazırlık, 9, 10, 11, 12. Sınıflar Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli. (2025). MEB Yayıncılık.
- Mimaroğlu, İ. (2017). *Müzik tarihi*. Varlık Yayınları.
- Öncel, M. (2022). *Türk halk müziği: Formlar-çalgılar ve yedi bölgeden hikâyeli türküler*. Evrensel Değerler Derneği Yayınları.
- Özgür, A. ve Aydoğan, S. (2025). *Müziksel yazma eğitimi ve ezgi bankası*. Gazi Kitabevi.
- Özgür, Ü. ve Aydoğan, S. (2004). *Müziksel işitme okuma eğitimi ve kuram 1. kitap (3. basım)*. Sözkese Matbaası.
- Say, A. (1995). *Müzik tarihi*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Say, A. (2019). *Müziğin kitabı*. Isık Yayınları.
- Saygun, A. A. (1987). *Atatürk ve musiki*. Sevdâ Cenap And Vakfı Yayınları.
- Sayın, M. (2018). *Neolitik Çağ'dan Hititler'e Anadolu'da müzik ve enstrümanlar*. Akademisyen Kitabevi.
- Sözer, V. (2012). *Müzik terimleri sözlüğü*. Remzi Kitabevi.
- Sun, M. (1998). *Temel müzik eğitimi*. Yurt Renkleri Yayınevi.
- Sun, M. (2004). *Solfej 1 (1. basım)*. Sun Yayınevi.
- Sünbül, N. (2024). *Eski Mezopotamya'da müzik*. Otorite Yayınları.
- Yahya Kaçar, G. (2009). *Türk mûsikîsi rehberi*. Maya Akademi Yayınları.
- Yener, S. ve Duran, H. (2001). *Avrupa Birliği ülkelerinin ulusal marşlarının sosyo-kültürel ve müzikâl açıdan incelenmesi*. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi* (24), 185-206.

Kaynakça atıf sistemi, APA 7.0 yazım kuralları ve kaynak gösterme biçimine göre düzenlenmiştir.

ESER KAYNAKÇASI

SAYFA	ESER ADI	KAYNAKÇA
24	Eski Ordu Marşı	Süer, R. (1975). <i>Millî marşlarımızdan bir demet</i> . Millî Eğitim Basımevi, s.20.
25	İleri Marşı	Süer, R. (1975). <i>Millî marşlarımızdan bir demet</i> . Millî Eğitim Basımevi, s.54.
26	Vatan Marşı	Süer, R. (1975). <i>Millî marşlarımızdan bir demet</i> . Millî Eğitim Basımevi, s.38.
35	Kalenin Başında Ekerler Darı	Kalender, C. ve Keskin, L. (2009). <i>Bağlama eğitimi</i> . Arkadaş Yayınevi, s.22.
35	Seherde Bir Bülbül	Kalender, C. ve Keskin, L. (2009). <i>Bağlama eğitimi</i> . Arkadaş Yayınevi, s.27.
36	Ağasar'ın Balını	Kalender, C. ve Keskin, L. (2009). <i>Bağlama eğitimi</i> . Arkadaş Yayınevi, s.108
39	Lüküs Hayat Operet'inden	Aydoğan, S., İlik, A. ve Aydın, A. (2016). <i>Blokflüt ile müzik eğitimi</i> . Arkadaş Yayınları, s.67.
40	Dumlupınar	Canselen, F. (1956). <i>Eski ve yeni marşlarımız</i> . Hüs-nü Tabiat Matbaası, s.33.
44	İlkbaharda Açar Çiçekler	Aydoğan, S., İlik, A. ve Aydın, A. (2016). <i>Blokflüt ile müzik eğitimi</i> . Arkadaş Yayınları, s.77.
99	Gençlik Marşı	Koçak, O. (2003). <i>Ulusal kimliğimizin sesi marşlarımız</i> . Kastaş Yayınevi, s.36.
100	Yine Bir Gül-nihâl	TRT Arşiv Repertuvar No: 11439.
102	Kızılıklar Oldu Mu	TRT Arşiv Repertuvar No: 1711.
121	Kemençe	Aydoğan, S. ve İlik, A.A. (1999). <i>Blokflüt ile Müzik Eğitimi</i> . Arkadaş Yayınevi, s.45.
126	Sevgi Çiçekleri	Gedikli, E. (2003). <i>Müzik eğitimi</i> . Ezgi Kitapevi, Birinci baskı, s.67.
126	Gençliğe Çağrı	Burhan, H. (2003). <i>Gizem'in şarkıları</i> . Alev Dikici Basımevi, s. 31.

Bu karekodu akıllı cihazınıza okutarak ya da üzerine tıklayarak cevap anahtarına ulaşabilirsiniz.

Bu karekodu akıllı cihazınıza okutarak ya da üzerine tıklayarak kitabın görsel ve genel ağ kaynakçasına ulaşabilirsiniz.

